

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ
БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР

ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

№3 (42) 2019

**Маусым
Июнь
June**

**АСШ
№46**

Новая рубрика: «СПРАШИВАЙТЕ - ОТВЕЧАЕМ!» стр. 65

БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ INNOVATIONS IN EDUCATION

- Ғылыми – әдістемелік журнал • Научно – методический журнал •
- Scientific – methodical magazine •

Редакционный совет

Абдуллина Л.И. - кандидат филологических наук, доцент, ВКГУ имени С. Аманжолова

Ескалиев А.С. - ученый секретарь ВКГУ имени С. Аманжолова

Завалко Н.А. - доктор педагогических наук, профессор, ВКГУ имени С. Аманжолова

Кикина М.И. - кандидат педагогических наук, доцент, вице-президент Казахстанско-Американского свободного университета

Кривошеина Н.В. - директор частной общеобразовательной школы "Исток" города Усть-Каменогорска, сертифицированный учитель информатики

Сахариева С.Г. - кандидат педагогических наук, доцент, ВКГУ имени С. Аманжолова

Тлеукенов О.Р. - директор КГУ "Средняя профильная школа № 45" акимата города Усть-Каменогорска

Фесенко Н. А. - руководитель отдела образования города Семей

Хаукка Л.А. - руководитель методического кабинета, КГУ "Учебно-производственный комбинат" акимата города Усть-Каменогорска

Искаков Б.А.

главный редактор, кандидат педагогических наук,
директор КГУ "Учебно-производственный комбинат"
акимата города Усть-Каменогорска

Корректоры: **Абдуллина Л.И.**, к.ф.н., доцент, ВКГУ имени С.Аманжолова
Сахариева С.Г., к.п.н., доцент, ВКГУ имени С.Аманжолова
Ескалиев А.С., ученый секретарь, ВКГУ имени С.Аманжолова

Дизайн и верстка: Сафарова Н.С.

БІЛІМ БЕРУДІҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ӘДІСНАМАСЫ / ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Кадирова А.Ч. Оқыту мен оқу тәжірибесіне өзгеріс енгізу арқылы мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерін дамыту2

**БІЛІМ БЕРУДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ /
ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ**

Рахимжанова Р.А. Жас ұрпаққа отансүйгіштік және азаматтық тәрбие беру.....8
Сулейменова А.Ж. Коучинг – мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту құралы.....12
Чокубаева М.К. Медиацияны білім беру, тәрбиелеу процесіне енгізудің маңызы.....17

ШЕБЕРЛІК СЫНЫБЫ / МАСТЕР-КЛАСС

Ракижаева М.К. Білім беру мазмұнын жаңарту жағдайында бастауыш мектепте білім беру үрдісін ұйымдастыру.....22
Торпакова Д.К. Ұрпақ тәрбиесі – ұлт болашағы.....26

ҮШ ТІЛДІ БІЛІМ БЕРУ / ТРЕХЪЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

Садуакасова Н.М., Конакбаева Ж.К. Үштілді білім берудің кешенді жоспары және «Полиглот» жобасы бойынша «ENGLISH FOR ALL» тіл үйрету клубының жүргізілген жұмыстары.....31

ӘЛЕУМЕТТІК СЕРІКТЕСТІК / СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО

Радич И.Н. Социальное сотрудничество школы и семьи.....36

БІЛІМ БЕРУДІҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ӘДІСНАМАСЫ / ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Ауганбаева Г.Б. Заманауи мектепте білім беру үдерісінің моделі.....40

**БІЛІМ БЕРУДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ /
ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ**

Абдугожанова Г.С. Желілік қоғамдастық құру – ұстаз біліктілігін арттырудың кепіл.....43
Кожикова Б.М. Педагогикалық консилиумды тиімді ұйымдастыру – білім сапасын арттырудың қайнар көзі.....48
Амирова К.Ж. Математика сабақтарында оқушының белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру арқылы жеке тұлғаның функционалдық сауаттылығын арттыру.....51

ШЕБЕРЛІК СЫНЫБЫ / МАСТЕР-КЛАСС

Нурсаханова Р.Т. Математика сабағында проблемалық оқыту технологиясын қолданудың тиімді жолдары53

**БІЛІМ БЕРУДІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ ЖӘНЕ ОНЫ ШЕШУ ЖОЛДАРЫ /
ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ**

Маняпова Т.К. Развитие предметных компетенций в условиях полиязычного образования в Республике Казахстан.....56
Митина Т.А., Афанасенкова И.В. Диагностики уровня академической одаренности учащегося среднего звена.....61

СҰРАҢЫЗ - ЖАУАП БЕРЕМІЗ! / СПРАШИВАЙТЕ - ОТВЕЧАЕМ!.....65

АЙДАРЛАР / РУБРИКИ.....67

**КАДИРОВА А. Ч., директор
Өскемен қаласы әкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ**

ОҚЫТУ МЕН ОҚУ ТӘЖІРИБЕСІНЕ ӨЗГЕРІС ЕНГІЗУ АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ДАМУ

В статье рассказывается о некоторых путях повышения уровня профессиональной компетентности учителей, используемых в школе.

The article describes some ways to improve the level of professional competence of teachers used in school.

Мектепте оқыту мен оқу тәжірибесін жақсарту мақсатында «Өзгеріс – Большая перемена» кәсіби қоғамдастығы құрылды. Құрылған уақыты 2018 жылдың ақпан айы. Біздің мақсатымыз оқыту мен оқуға өзгеріс енгізу және сол арқылы мұғалімдердің кәсіби құзыреттілік деңгейлерін көтеру болып табылады. Құрылғанымызға 1 жылдан аса уақыт болса да, оқыту мен оқу тәжірибесіне үлкен өзгеріс енгізе алдық, мұғалімдердің кәсіби дамуына үлес қостық. Бөлісе алатындай тәжірибе жинақтадық. Әдебиеттерге шолу жасалынып, біздің мектебіміз үшін «Құзыреттілік», «Кәсіби құзыреттілік» деген ұғымдарға сай анықтаманы таңдадық. Ол С.И.Ожеговтың сөздігінде көрсетілгендей «Құзыреттілік – белгілі бір мәселені жан-жақты білу» деген анықтамасы еді [5]. Кәсіби құзыреттіліктің заманауи бағыттары және түсіндірмелері тіптен әр түрлі. Педагогикада құзыреттілік тұрғы идеясы өткен ғасырдың 80-ші жылдарында «Перспективы. Вопросы образования» журналында В.де Ландшеердің «Минималды құзыреттіліктердің тұжырымдамасы» мақаласында жарық көрді. Әлемдік және Отандық ғалымдармен кәсіби құзыреттілік мәселесі белсенді зерттелуде. Соның ішінде Н.В.Кузьминаның «Жеке тұлғаның толығымен және оның бойындағы кәсіби маңызды қасиеттердің дамуы» анықтамасын басшылыққа алып жұмыс істеудеміз [1]. Сонымен қатар, ғалымдар құзыреттілік түрлері мен типтерін зерттеуде (А. Хуторской, А.Ф. Присяжная, А.К. Маркова, И.А. Зимняя,

Н.В.Кузьмина, А.А. Жайтапова).

Кәсіби құзыреттілікті қалыптастыру үдерісі әлеуметтік ортаға тәуелді болып келеді, сондықтан біздің қоғамдастығымыз кәсіби өзіндік дамуды ынталандыруы қажет. Мектепте Республикалық «Педагогикалық шеберлік орталығы» белгілеген құзыреттілік талаптары негізінде мұғалімдердің кәсіби құзыреттілік деңгейлері анықталды. Олар:

- психологиялық-педагогикалық құзыреттілік;
- қарым-қатынас құзыреттілігі;
- оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзыреттілігі;
- сабақ барысын басқарудағы құзыреттілік;
- оқу үдерісін бағалау және талдау құзыреттілігі;

Біздің ізденіс тақырыбымыз оқыту мен оқу тәжірибесіне өзгеріс енгізумен, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамытумен тікелей байланысты болғандықтан, «Тек біздің мектепте емес, бүкіл әлемде оқыту мен оқу тәжірибесін неліктен өзгерту керек? Неліктен мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамыту қажет?» – деген мәселелердің бүгінгі күндегі өзектілігін қарастырдық.

«Ұлттың бәсекелестігі, ең алдымен білімдарлық деңгейімен анықталады, ХХІ ғасырда білімін дамытпайтын ел сәтсіздікке ұшырайды», – деп Елбасымыз Н.Ә.Назарбаев атап көрсеткендей, Қазақстан әлемдік білім беру кеңістігіне кіру үшін білім беруді жаңарту үстінде. Білім беруді жаңарту ол білім мазмұнын, бағалау

жүйесін, әдістерін, нысандары мен құралдарын жаңарту болып табылады [4].

XXI ғасыр – жаһандану заманы. Сондықтан бүкіл дүние жүзінде болып жатқан қарқынды өзгерістерге байланысты барлық елдер өздерінің білім беру жүйесіне сол заманның талабына қарай өзгерістер енгізуде. Бүкіл әлем көлемінде «Балалар XXI ғасырда табысты өмір сүру үшін нені үйрену керек?», «XXI ғасыр дағдыларын үйрету үшін мұғалім нені, қалай, неге үйрету керек?» – деген сұрақтар туындайды. Әлемде XXI ғасыр оқушысының бойында болатын дағдыларды әлемнің ең бай 30 елі мүше болып отырған ЭЫДҰ анықтайды және ол барынша кең ауқымын қамтитын XXI ғасыр дағдыларының моделі болып табылады. Қазіргі заманда тек білімпаз болу жеткіліксіз екені айдан анық. Сондықтан оқу, математикалық, ғылыми-жаратылыстану сауаттылықтарын дамыту үшін оқыту мен оқу тәжірибесін жақсарту әр мұғалімнің міндеті болып табылады. Оқушылардың әлемдік деңгейдегі зерттеулерге қатысып, өз білімдерін жоғары деңгейде көрсету үшін мұғалімдердің кәсіби деңгейлері жоғары болу керек. Оның себебі балаларды даярлайтын М.Жұмабаев айтқандай «Мектептің жаны бір, қаны бір жолбасшысы – мұғалім». Біздің алдымызда тұрған міндет оқушыларды ертеңгі күні үлкен өмірге араласқанда өз орындарын тауып, өзіне және қоғамға пайда келтіре алатындай етіп даярлап шығу. Оқушыларды даярлау үшін мұғалімдер де заман талабына сай оқыту мен оқу тәжірибесін жетілдіріп, қажет жағдайда өзгертіп отыруы қажет. Заманауи тәсілдің ең негізгі ерекшелігі оқушылардың алған білімдерін жай ғана иеленіп қоймай, оларды орынды жерде қолдана білуіне басты назар аудару болып табылады, ал XXI ғасырда талап етілетін дағдылардың мәні осында [2].

Мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерін дамытуды басты мақсат етіп алуымыздың да өзіндік себептері бар. Соның бастысы мектеп мұғалімдері ЭЫДҰ әзірлеген TALIS зерттеуіне қатысқан еді. Халықаралық деңгейдегі сауалнамаға қатысқаннан соң, оны мектеп ішінде (<https://goo.gl/forms/r51NF17FXONpplfZ2>) ссылақ арқылы ұйымдастыруды жөн деп санадық. Сауалнамаға мектеп мұғалімдерінің 82%-ы қатысты. TALIS сауалнамасының жалпы ақпарат беру, кәсіби даму, мұғалімдерді бағалау және кері байланыс бөлімдері қамтылды. Белгілі бір саланың мектеп педагогтеріне, оның кәсіби дамуындағы қажеттілігі «Кәсіби даму»

саласында қарастырылған. Әр мұғалім үнемі ізденісте болып, өзінің кәсіби деңгейін көтеріп отырғанда ғана белгілі бір нәтижеге жететіні белгілі. Сондықтан мектеп мұғалімдерінің кәсіби дамуы мектепті дамытудың қайнар көзі ретінде бізді толғандырған сұрақ болған еді. Сауалнамада төмендегідей сұрақтар берілген. Олар:

а) Сабақ беретін негізгі пәндерінің мазмұны мен табыс критерийлері.

ә) Оқушыларды бағалаудың негізгі әдістемесі.

б) Сыныпты басқару.

в) Сабақ беретін негізгі пәндер бойынша білім мен түсінік.

г) Оқытудағы АКТ дағдылары.

ғ) Сабақ беретін негізгі пәндерді оқыту тәжірибесі туралы білім мен түсінік.

д) Білім беруде ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту.

е) Оқушылардың тәртібі және мінез-құлық проблемалары.

ж) Мектепті басқару және әкімшілік.

з) Көп ұлтты ортада оқыту.

и) Оқушылардан кеңес алу. [3]

Мұғалімдердің қажеттілігін сараптайтын болсам, олардың қажеттіліктері сабақ беретін негізгі пәндерді оқыту тәжірибесі туралы білім мен түсінік (81%), оқушыларды бағалаудың негізгі әдістемесі (75%), оқушылардың тәртібі және мінез-құлық проблемалары (74%), сабақ беретін негізгі пәндерінің мазмұны мен табыс критерийлері (72%) жайында болып отыр. Алдағы жұмыс жоспарымызда мұғалімдердің аталған қажеттіліктерін ескеруіміз керек деп түйдік. TALIS сауалнамасының 11-сұрағы негізінде мектеп мұғалімдерінің кәсіби дамуының қажеттілігін және бағыттарын анықтап алып, мектептегі зерттеу жұмысымыздың мақсатын анықтадық: «Қоғамдастық, коучинг, бірлескен зерттеулер арқылы мұғалімдердің оқыту мен оқу тәжірибесіне өзгеріс енгізе отырып, кәсіби құзыреттіліктерін дамыту» деп алдық. Себебі алған мақсатымыз TALIS сауалнамасынан шыққан проблемалардан алынған басымдықтарды жүзеге асыруға бағытталған еді.

Міндеттеріміз:

- тізбектелген коучингтер арқылы мұғалімдерді бірлескен оқуға тарту;

- құрылымдық әдістерді қолдану арқылы LS зерттеулерін жүйелеп, нәтижесін анықтау;

- мұғалімдердің кәсіби қоғамдастық жұмысына араласып, оқыту мен оқу тәжірибесін

жақсартуға мүмкіндік жасау;
- мұғалімнің жеке және кәсіби дамуын педагогикалық рефлексия арқылы жүзеге асыру;
- мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерінің

даму мониторингісін жасау;
Мақсат, міндеттерді анықтаған соң, күтілетін нәтижелер мен табыс критерийлері белгіленді.

Кестел – зерттеу жұмысынан күтілетін нәтижелер мен табыс кри

Күтілетін нәтижелер	Табыс критерийлері
коучингтер тізбегі арқылы мұғалімдер оқыту мен оқу тәжірибесіне өзгеріс енгізіп, талдау жасай алады;	✓ мұғалімдердің 75% -ы оқыту мен оқудағы жаңаша әдіс - тәсілдерді сабақтарында қолдана алады, сабақтан соң педагогикалық рефлексия жасай алады; ✓ мұғалімдердің 90% -ы өз тәжірибесіне SNW талдау жасайды ;
LS зерттеулерінің қадамдары бойынша құрылымдық әдістер қолданылады;	✓ 70% мұғалім LS зерттеулерінде құрылымдалған әдістерді қолданады және педагогикалық рефлексия жасайды; ✓ LS зерттеулеріне қатысқан мұғалімдердің 35% -ы өздерінің бірлескен жұмыстарының нәтижесіне талдау жасап, таныстырылым арқылы көрсетеді;
сабақта жаңаша әдіс -тәсілдер қолданылып, бағалау түрлері және кері байланыс жүзеге асады;	✓ мұғалімдердің 100% -ы сабақтарында кері байланыс беруді ұйымдастырады, бағалау түрлерін қолданады, жаңа әдіс -тәсілдерді қолданады;
мұғалімдердің кәсіби құзыреттілік деңгейлері көтеріледі;	✓ мұғалімдердің 50% -ының кәсіби құзыреттіліктері жоғары деңгейге жетеді;

Мақсат, міндет, күтілетін нәтиже, табыс критерийлері анықталған соң жұмысымызға кірісіп кеттік. Жұмысымызды «McKinsey 7S» моделіне салдық. Аталған модельде барлық элементтер саны 7 және олардың барлығы

ағылшын, орыс тілінде С-S әріптерінен басталады және жұмысымыздың құрылымы, стилі, жүйесі, әріптестер, дағдылар, стратегиясы анықталған еді. Модель жұмысымыздың жүйелі болуы үшін ықпалын тигізді.

Сызба 2 – Мектебімізді дамытудың McKinsey 7S матрицасы

Қоғамдастық отырысында коучинг-сессиялардың сериясын жасадық. Бір серияға төрт коучинг енгізілді және олардың тақырыптарының өзара байланысы мен сабақтастығына мән берілді. Мысалы: мамыр айындағы коучинг-сессиялардың тізбегі сабақты ұйымдастыруға бағытталды. Олардың тақырыптары: «Блум таксономиясы», «Сабақты Блум таксономиясы негізінде ұйымдастыру», «Сабақта бағалау түрлерін қолдану және кері байланыс беруді ұйымдастыру», «Сабаққа SMART мақсат қоя білу және оны жүзеге асыруда қолданылатын тиімді әдіс-тәсілдерді таңдай білу». Осы тізбектегі бірінші коучингте Блум таксономиясы туралы түсінік беріліп, теориялық негізде өткізілсе, екінші коучингте тапсырмаларды Блум таксономиясына негіздеп беруге байланысты мұғалімдердің өздеріне топта ҚМЖ құрастыртып, тәжірибемен байланыстырылды. Үшінші коучингте қалыптастырушы бағалау мен кері байланыс түрлерінің маңызына тоқталсақ, төртінші коучингте оқу мақсатына сай сабақ мақсатын оқушылардың барлығы, көпшілігі және кейбірі үшін анықтау және сабақта осы мақсаттардың жүзеге асырылуын қамтамасыз ететіндей әдіс-тәсілдер берілді. Мұғалімдердің кері байланысын талдау барысында коучингтер тізбесінің өз мақсатына жеткенін байқадық. Коучингтер тізбесін ұйымдастыру жүйелілік пен бірізділікті қамтамасыз ететініне көзіміз жетті.

Мұғалімдердің кәсіби дамуының алғы шарттарының бірі мұғалімдердің сабақты сапалы ұйымдастыруына байланысты. Сондықтан келесі бағытымыз сабақты зерттеу (Lesson Study) үдерісі болды. Әдістемелік кеңесте LS үдерісін ұйымдастыру жұмысы бойынша бастауыш сынып мұғалімдерінің таныстырылымын ұсындық. Бастауыш сынып мұғалімдері бес топта жұмыс атқарды. Бірінші топ қазақ тілі, екінші топ әдебиеттік оқу, үшінші топ математика, төртінші топ дүниетану, бесінші топ орыс тілі пәні бойынша зерттеу жүргізді. Топ жетекшілері қойған мақсаттарына жету үшін алған әдіс-тәсілдерін көрсетіп, оқушылардың мониторингісін дәлел ретінде көрсете алды. Сыныптағы зерттеу жұмысының басталуы, ұйымдастырылуы мектеп үшін жетістік болғанымен, оның ұйымдастырылу жүйесі құрылымдалмаған екеніне көзіміз жетті. Сондықтан жоспарға сәйкес «Сыныптағы зерттеуді құрылымдалған түрде ұйымдастыру» тақырыбында семинар-сабақ өткіздік.

Мұғалімдерге алдымен белгілі сыныптағы проблемаларды тізбектеу, осы проблемаларды шешуде құралды анықтау, сол арқылы зерттеу сұрағын қою керек екенін үйреттік. Бұдан әрі сабақ жоспарын жасау, сабақты бақылау, сабақты талқылау әдістерінің түрлерін ұсындық. Мұғалімнің кәсіби құзыреттіліктерін дамытудағы бір бағыт олардың оқу үдерісін талдау, бағалау құзыреттілігі. Мектепте оқушы біліміне талдау жасау тоқсан қорытындысы және алынған бақылау жұмыстары бойынша жүргізіледі. Бұл мониторингтерді мұғалімдер жүргізгенмен, терең талдау жасалмайтынына көзіміз жетті. Сондықтан әдістемелік кеңесте мониторинг жасауда өз тәжірибесімен бөлісе алатын ұстаздардың тәжірибесін көрсеттік. Келесі мониторинг оқушылардың Блум таксономиясы негізінде алынған бақылаудың талдауы. Оқушылардың барлығы дерлік «Қолдану» деңгейіндегі тапсырманы орындап тұруы керек екенін, ары қарай талдау, жинақтау, бағалау деңгейлеріне жеткен оқушыларды тапсырмалар арқылы тоқсан сайын анықтап, мониторингісін жасауды көрсеттік.

Мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерін дамытудың бір бағыты «Жазғы мектеп лагерін» ұйымдастыру болды. Мұғалімдер таңертенгілік жаттығу жасады, спорттық шаралар, психологиялық тренинг және оқыту шаралары кезектесіп жүргізіліп отырды. Қатысқан мұғалімдер лагерь жұмысына зор ризашылықтарын білдірді.

«Өзгеріс» қоғамдастығының жұмыс жасауына және жинақталған тәжірибенің таратылуына жағдай жасау мақсатында «Педагогикалық шеберлік» кабинеті ашылды. Қоғамдастық коучтардың «Үлгілі сабақтарын», «Шебер-сыныптарын» мұғалімдерге көрсетіп, тәжірибе таратты. Ал басқа мұғалімдермен «Үздік сабақтар жәрмеңкесі», «Педагогикалық идеялар фестивалі» ұйымдастырылды. Қала көлемінде оқу ісі меңгерушілеріне және мектеп директорларына арналған семинарлар көрсетілсе, облыс көлемінде жаңартылған білім беру бойынша семинар арқылы мектептің іс-тәжірибесі таратылды.

Мектептегі оқыту мен оқу тәжірибесіне енгізілген өзгерістің бір дәлелі педагог кадрлардың кәсіби құзыреттілік деңгейлері өзгерістерінің талдауы болып табылады. Құзыреттілікті бағалау үшін мектеп әкімшілігі және коучтар мұғалімдердің сабақтарына қатыстық. Сабаққа қатысу барысында «Жалпы

орта білім беру жүйесі педагогикалық қызметкерлеріне қойылатын құзыреттілік

талаптарына сай» мұғалімнің құзыреттілік деңгейіне баға берілді.

Кесте 2– Мұғалімдердің кәсіби құзыреттілік мониторингінің нәтижесі (2018, наурыз 2019)

	Жоғары қазан айы	Жоғары наурыз айы	Ортадан жоғары қазан айы	Ортадан жоғары наурыз айы	Орта қазан айы	Орта наурыз айы	Төмен қазан айы	Төмен наурыз айы
Психологиялық - педагогикалық құзыреттілік	31%	51%	43%	41%	21%	8%	5%	0%
Қарым-қатынас құзыреттілігі	28%	40%	32%	42%	28%	15%	12%	3%
Ақпараттық - коммуникациялық құзыреттілік	34%	48%	26%	28%	32%	19%	8%	5%
Сабақ барысын басқару	39%	54%	28%	21%	33%	25%	0%	0%
Оқу үдерісін бағалау мен таңдау	29%	42%	27%	23%	29%	25%	15%	0%

Кестеде мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерін қазан 2018, наурыз 2019 айларындағы мониторингісі берілген. Мұғалімдердің психология-педагогикалық құзыреттілік деңгейінің нәтижесінде жоғары деңгей көрсеткіші 51%-ға жетіп, 20%-ға көтерілген. Орта деңгей көрсетіп отырғандар негізінен жас мамандар. Олар оқушыларды ынталандыру әдістерін білгенімен, анда-санда ғана қолданады екен, сабақта дамытушылық ортасын тудыруда қиналатындықтары анықталды. Мектептегі «Жас маман» мектебінің жұмысына жаңашылдық енгізуді талап етеді.

Қарым-қатынас құзыреттілігі бойынша жоғары деңгей наурызбен салыстырғанда 12%-ға көтеріліп, 40%-ға жетсе, ортадан жоғары деңгей 10%-ға артып, 42%-ға жетті. Мектептегі қарым-қатынас деңгейі негізінен ортадан жоғары деңгейде. Мұғалімдердің бірігіп жұмыс істеуіне жағдай жасалынғанымен, «Оқушы үні» ескерілмейтін, қазіргі күндері бұл үдерісті дамыту үшін айына бір рет әр сыныптың оқушыларымен барлық пән мұғалімдерінің кездесулері ұйымдастырылып, «Ата-аналарға арналған семинар» өткізу өз нәтижесін берді.

Оқытудағы ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзыреттілігі бойынша жоғары деңгей 14%-ға көтеріліп, 48%-ды, ортадан жоғары деңгей 2%-ға артып, 28%-ды көрсетті. Заман талабына сай мұғалімдердің барлығы ақпараттық-коммуникациялық технологияларды сабаққа дайындалуда, таныстырылым жасауда жоғары деңгейде қолдана алады. Интернет желісі бойынша түрлі білім сайттарынан өздеріне қажетті материалдарды тауып, сабақ барысында

пайдалана біледі. Мұғалімдердің электронды пошталары бар. Басқа де желілік байланыс түрлерімен жұмыс істей алады. Бұл байланыс түрлерін оқушылармен байланыс жасауда да қолданады. Мектептегі жетіспей жатқан тұсы мультимедианы пайдалану жағы, жартысына жуығы пайдаланғанымен, оның жүйесі жасалмаған. Интербелсенді тақталар болғанымен, олардың мүмкіндіктері шектеулі болып отыр.

Сабақ барысын басқарудағы құзыреттіліктеріне келетін болсақ, жоғары деңгейі 15%-ға артып, 54%-ды көрсетті. Сабақ барысын басқарудағы құзыреттілік деңгейлерінің құрамдас бөліктеріне тоқталсақ, сабақты жоспарлау бойынша наурыз айында мұғалімдер модульдерді қолданудың ықпалдастығын түсінбеген еді. Өткізілген коучинг-сессиялар мен тәжірибе тарату жұмыстарының нәтижесінде сабақты жоспарлауға, жеті модульді ықпалдастыруға үлкен мән берілді. Мұғалімдер сабақты ұйымдастыруда тайм-менеджментке көңіл аудармау кездесіп отыр. Бұл орайда мұғалімдермен жұмыс жүргізіліп, уақытты тиімді пайдалануда графикалық органайзерлерді қолдануға көңіл бөліп жатырмыз. Оқушылардың топта жұмыс істеу деңгейлері артып келеді, мұғалімдер тиімді әдіс-тәсілдерді таңдауға тырысады, бірақ сабақ барысында саралау тапсырмалары аз қолданылады, оқушылардың жеке мүмкіндіктері ескерілмей қалады. Қазіргі күндері сабақ үдерісіне барлық оқушыны жас ерекшелік модулін пайдалана отырып, сабаққа қатыстыруға көңіл аудару керек екенін байқадық. Сондықтан алдағы уақытта мұғалімдер назарын саралау үдерісіне аударамыз деп ойлаймын.

Оқу үдерісін бағалау мен талдау құзыреттілігіне талдау жасасақ, мұғалімдердің рефлексивтік дағдыларын дамытуға баса назар аударылғандықтан, жоғары деңгей 29%-дан 42%-ға жетіп отыр. Мұғалімдер дескрипторлар даярлауды біледі. Оқушылардың жұмыстарына қалыптастырушы баға беріліп отырады. Оқушы білімін бағалауда уәждеу әлі де жетіспейтіні сабақтарға қатысу барысында анықталды. Мұғалімдердің талдау құзыреттілігін дамыту жұмыстары одан әрі жалғасын таппақ. Мұғалімдердің кәсіби құзыреттіліктерінің дамуы оқушылардың білім сапасының артуынан да көрініс беріп отыр. Зерттеу жұмысымыздың табыс критерийлері бойынша мұғалімдердің 75%-ы оқыту мен оқудағы жаңаша әдіс-тәсілдерді сабақтарында қолдана алады, «Сабақтан соң педагогикалық рефлексия жасай алады» - деген критерийлерге қол жеткізе алдық. 100% өз тәжірибесіне SNW талдау жасайды, барлық мұғалімдер талдау жасауға талпынғанмен деңгейлері әртүрлі, сондықтан бұл жұмыс әрі қарай жалғасын табады. 70% мұғалім сабақты зерттеулерінде құрылымдалған әдістерді қолданады және педагогикалық рефлексия жасайды, - 50% болып отыр. Сондықтан бұл жұмыстарымыз жалғасады. Білім сапасы мектеп бойынша 2018 жылдың I тоқсанында 62,5% болса, 2018-2019 оқу жылы бойынша 70%-ға жетіп отыр. 2018-2019 оқу жылына арналған жоспар толық орындалды. SNW-талдау жасалды. 2019-2020 оқу жылына арналған

басымдықтар анықталды. Олар:

- көп ұлтты ортада оқыту тәжірибесін меңгеруді одан әрі жалғастыру;
- білім беруде ерекше қажеттіліктері бар оқушыларды оқыту тәжірибесін жетілдіру;
- оқушылардың тәртібі және мінез-құлқы проблемаларын шешуде қолданылатын әдіс-тәсілдерге көңіл аудару;
- мұғалімдердің рефлексивтік құзыреттіліктерін дамыту;
- коучинг топтар арасында фестиваль өткізу арқылы нәтижелі өзгерістерді анықтап, ынталандыру;

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Кузьмина.Н.В. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования // Высшее образование сегодня. — 2003. — № 5. — С. 18–24.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық, II деңгей, 4 бет.
3. Мектептегі тәжірибе кезеңіне арналған тапсырмалар, «Педагогикалық шеберлік орталығы» - 2018,- 23-33 бет.
4. Н. Назарбаев. 2012 жыл 27 қаңтар «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы.
5. Ожегов С.И. Словарь русского языка / Под ред. чл.-корр. АН СССР П.Ю.Шведовой. — 18-е изд., стереотип. — М.: Рус. яз., 1987. — 797 с.

РАХИМЖАНОВА Р.А.,
бастауыш сынып мұғалімі
Өскемен қаласы әкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ

ЖАС ҰРПАҚҚА ОТАНСҮЙГІШТІК ЖӘНЕ АЗАМАТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Патриотическое воспитание подрастающего поколения всегда являлось одной из важнейших задач современной школы. В настоящее время проблема формирования нравственных качеств учеников путем воспитания их любви к стране, родному краю и окружающей среде является для нас обязательным условием, поэтому очевидно, что уважение человека к своей стране начинается с его семьи и школы.

The patriotic education of the younger generation has always been one of the most important tasks of the modern school. Currently, the problem of shaping the moral qualities of students by raising their love for the country, native land, and the environment is a prerequisite for us, so it is clear that respect for one's country begins with his family and school.

Қазіргі таңда өмір үнемі өзгеріп, қоғам үздіксіз дамып отырған шақта ақыл-ойы озық, білімі мен біліктілігі жоғары, ұлттық рухы күшті жастарды тәрбиелеу қажеттілігі күн озған сайын артып отыр. Туған халқымыздың өткен тарихына көз жіберсек, ерекше ізгі қасиеттермен қатар Отансүйгіштіктің де керемет үлгілерін көреміз. Бүгінгі күні егеменді ел болып, қазақ деген ұлт болып отыруымыздың өзі ата-бабаларымыздың теңдесі жоқ ерлігінің арқасы. Отансүйгіштік сезімді, білім мен біліктілікті, дағды мен шеберлікті, адамгершілік қадір-қасиеттерді қалыптастыру үлкен қажеттілік. Қай кезеңде, қай қоғамда болмасын жеке тұлғаның қалыптасуы ұстаздан басталады. Сондықтан ұстаздың алдында жас ұрпақты адал, шыншыл, сергек, өмірге құштар, көзі ашық, көкірегі ояу, қуаныш пен ренішке ортақтаса алатын, өз Отанын сүйетін, өз жерінің, елінің иесі бола алатын, еркін ойлау қабілеті бар, мәдениетті, іскер, адамдық қасиетке ие, рухани жан дүниесі бай, жаны, ары таза азамат тәрбиелеу міндеті тұр.

Жас ұрпақты ерлікке, ұлтжандылыққа үйрету – патриоттық тәрбиенің негізі. Оқушыларға патриоттық тәрбие беру бағытындағы жүргізілетін жұмыстың теориялық мәселелерін сөз еткенде, Бауыржан Момышұлының «Ұшқан ұя» повесін мысалға алуға болады. Ерлік барлық жанға қажетті категория. Олай дейтініміз. Б.Момышұлы Ерлік – өзінің ең жаман мінез-құлқын жеңе білу деген тұжырым жасаған. Міне, мұндай асыл қасиеттерді қазақ ата-аналары өз отбасында

тәрбиелеп, өз еркімен дамыта аларлық дәрежеге жеткізген. Осы қағиданы басшылыққа ала отыра, ата-аналардың өз уәдесінде тұру, өз кемшіліктерін мойындау да ерлік іске жататынына мысалдар келтіреміз. Ата-аналардың отбасындағы сыйластығы, әдептіліктері баланың іс-әрекетінен, сөйлеген сөзінен байқалып тұратынын әр кездесуде ата-аналардың есіне салып отырудың еш артықшылығы жоқ. Тіршіліктегі барлық нәрсенің бір-бірімен сабақтас болғаны сияқты, баланың бойындағы, әдетіндегі небір жақсы, жаман қасиеттің негізі – ата-анасы. Ананың, тәрбиешінің, ұстаздың шеберлігіне қарай бала бойындағы ұстамдылық, ұқыптылық, нәзіктік, кішіпейілділік, қасиеттері қалыптасса, әке арқылы еңбекқорлық, батылдық, адамгершілік, азаматтық, табандылық мінезге ие болады. Сондықтан да оқушылардың бойындағы адамгершілік қасиеттердің патриоттық тәрбиенің бастауы екеніне көңіл бөлемін. Мектеп-халықтың ұрпақтан-ұрпаққа жалғасқан адамгершілік ізгі қасиеттерін жас жеткіншек бойына сіңіретін орта болса, ата-бабадан қалған өшпес мұра, мол қазынаны қабілеті жоғары ұрпақтың бойына дарыту-ата-ананың міндеті екендігін әр ата-ана түсініп, өз жауапкершілігін сезінуін қамтамасыз ету – бүгінгі күннің талабы деп түсінуіміз қажет.

Баланы жан-жақты етіп тәрбиелеу үшін жан-жақты білу керек деген белгілі педагог К. Ушинский. Сол айтпақшы, оқушыны жан-жақты білу үшін мұғалімге ең алдымен көмекке келетін ата-ана екендігін әрдайым түсіндіріп отырамын. Ата-ана – ел болашағы үшін қажетті, маңызды

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

міндеттерді арқалаған, жауапкершілігі зор, бейнеті бел қайыстыратын күрделі және қажетті орта. Оның мәселелері де сан саналы, сан қилы. Ата-ананың мектеппен бірлескен қимылының арқасында ғана нәтижеге жетеміз. Ата-аналар – халықтың бір бөлшегі. Халық дегеніміз – адам. Адамды сүю оған жақсылық жасау- патриоттық тәрбиенің ажырамас бөлшегі. Ендеше, ата-аналармен бірлесе отыра, ұлттық ерлік дәстүрлерге сүйене отырып, жас өскіннің ішкі жан дүниесі, ой санасы мен сезімін дамытып, қалыптастыруға арналған шаралардың алатын орны ерекше екендігіне іс-тәжірибеде көз жеткіздім. Бұл ретте Елбасымыз Н.Назарбаевтың Қазақтың ұлттық сана-сезімін дамыту – қазақ деп аталатын таңғажайып, әрі бай тарихи және мәдени байтаққа өз қатысының барын сезіну дегені еліміздің патриоттарын тәрбиелеудегі басты ұстанымымызға айналуына бағытталған іс-шаралардың ерекшелігіне басты көңіл бөлемін.

Бүгінгі Қазақстан жағдайындағы ұлттық патриотизмнің басты көрінісі – қазақтың ана тілінде сөйлеуі, балаларына ұлттық тәрбие беруі, ұлттық мінез, жүріс-тұрыс әдетін қалыптастыру, ізет, құрмет, қайырым, мейірім тағы басқа сезімдерін дамытуы мектеп пен ата-ананың сабақтастықтағы жұмысының нәтижесі екендігіне күнделікті жұмыста көзіміз жетіп отыр. Патриотизм – өзінің мәдени ортасына деген сүйіспеншілік. Бала тәрбиесіндегі патриоттық тәрбиенің алатын орнына ерекше мән берілді деп есептеймін. Мектепте тәрбиенің белгілі бір мақсаты болмаса, онда жүйелі жұмыс жүргізу мүмкін емес. Тәрбие жүйесінің негізгі қозғаушы күші – сынып жетекшісі және ата-ана. Бала өмірінде еліктеудің маңызын аша келіп үлкен кісі не істесе, бала да соны істеймін деп талпынады, сондықтан тәрбиенің басты мақсатының бірі – жетіліп, өсіп келе жатқан баланың балдырған табиғатына азық беру, әуес қылған нәрсесін тәжірибе еткізу деп ойлаймын. «Зерттей отырып

– тәрбиеле, тәрбиелей отырып – зертте» – бұл педагогиканың басты ұстанымдарының бірі. Әр ата-анаға патриоттық тәрбиенің негізін тәрбиелеп отырған баласы арқылы қалап, қажет жағдайда талап қоя біліп, ескерту жасау – салауатты да, сауатты ұрпақ тәрбиелеудегі басты парызымыз болып қала беретіндігіне жауапты екендігін түсіндіру. Бала әрекеттерінің мазмұнын және оның өсіп-даму заңдарын білуге сүйене отырып, оқу-тәрбие жұмысын ғылыми тұрғыдан ұйымдастырып, оны дұрыс жолға қоюға болады.

Ұлттық патриотизм мен елжандылық туралы біздің көрнекті жазушыларымыз бен ғұламаларымыз өздерінің көрнекті ой-пікірлерін қалдырып отырған. Осы ретте аты аңызға айналған Б. Момышұлы: патриотизм – Отанға деген сүйіспеншілік. Жеке адамның аман-саулығы, қоғамдық, мемлекеттік тәуелді екенді сезіну, мемлекетті нығайту дегеніміз - жеке адамды күшейту екенін мойындау; қысқасы айтқанда, патриотизм дегеніміз – мемлекет деген ұғым, оны жеке адам барлық жағынан өткені мен бүгінгі күнімен және болашағымен қарым-қатынасын біріктіреді, - деп терең және жан-жақты анықтама берген. Б. Момышұлының анықтамасы бойынша ұлттық елжандылық мыналардан тұрады:

- өз халқына сүйіспеншілік;
- өз халқымен қан жағынан байланысын сезіну;
- тұрып жатқан территориясы, ана тілі, тұрмыс-тіршілігі, тарихи дәстүрі, психологиялық ерекшеліктерін сақтап, дамытуға, оны өз ұрпақтарына өткізіп беруге бейімділік.

Осыдан бастап елжандылыққа тәрбиелеуді отбасынан бастау проблемасы келіп шығады. Жазушы Ә. Нұршайықов: бала күннен батырлар туралы ертегілер, аңыздар тыңдап, ерлікті мадақтайтын тақпақтар жаттап, эпостық шығармаларды етене қабылдамаған адамдардың бойында бес кісінің күші болса да патриот бола

алмайды, - деп елжандылық тәрбиесін берудегі отбасының маңызына тоқталып өткен. Тәрбиенің күшімен шындалған патриотизм, қынаптан суырған қылыштай жарқ етіп, Отанды басқыншы жаудан қорғау сағатында өз қуатын көрсетеді, - дейді жазушы.

Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына жасаған жолдауында салауатты өмір салтын қалыптастыру стратегиясы және жастарға әскери-патриоттық тәрбие беруді жақсарту көзделген. Әскери-спорттық патриоттық клуб балалар, жасөспірімдер мен жастарды туризм мен спортпен айналысу, салауатты өмір салтын насихаттау, адамгершілік бағытында, патриоттық сезімін оятып, еліне, жеріне, Отанына деген сүйіспеншілігін арттырып, ерлікке, жігерлікке, елін, жерін қорғауға, салт-дәстүрлерін қадірлеуге, ата-баба ерліктерін келешек ұрпаққа жеткізе білетін жастарды тәрбиелеу бағытын да жұмыс істеуде. 2016 жылы облыстың жалпы білім беру мектептерінде «Дарынды мектеп» кешенді жоспарын жүзеге асыру аясында «Шығыс ұландары» кадеттік сыныптары ашылған болатын. Білім алу барысында аталмыш сынып оқушылары мектеп бағдарламасынан тыс, әскери-техникалық және физикалық жаттығу, әскери іс негіздері, топография, жекпе-жек, гимнастика және хореографияны тереңдетіп оқитынын айта кету керек. Жас жеткіншектерді Отансүйгіштікке тәрбиелеу, олардың бойына Қазақстандық патриотизмді қалыптастыру мақсатында мектепте әскери патриоттық жұмыс жоспары құрылған.

Өскемен қаласы әкімдігінің Ахмер орта мектебінде 2018-2019 оқу жылында Білім күніне арналған алғашқы қоңырау жаңадан ашылған кадет сыныбы оқушыларының салтанатымен басталды. Мектеп директоры Кадинова Айгүл Чуленбаевнаның бастамасымен Ахмер орта мектебінде жастарға әскери-патриоттық тәрбие беру мақсатында кадеттік білім бағытында

әскери-спорттық сынып ашу қолға алынған болатын. Аталмыш сыныпты оқытуға арналған бағдарлама мен арнайы жарғы әзірленіп, ағымдағы жылдың наурыз айынан бастап осы сыныпқа түсу үшін оқушылардың ата-аналарынан өтініштер қабылданды. Маусым айынан бастап кадет болуға үміткер оқушылардың ата-аналары тарапынан демеушілік көрсетіліп кадеттерге арнайы үлгіде форма тігілді. Ұсынылған өтініштер негізінде 55 оқушы екі сыныпқа қабылданды.

2 «А» сыныбына Рахимжанова Роза Алдабергеновна, 2 «Б» сыныбына Сулейменова Айнұр Жекеновна жетекші болып тағайындалды.

Балалар жалпы білім бағдарламасымен қатар, әскерге қатысты білімді де жинақтап, алдағы уақытта жоспарланған бағдарлама бойынша әскери дайындықтардан өтеді.

Бағдарламаға сәйкес, алғашқы жылы олар негізгі сабақтарына қосымша әскери-спорттық және саптық дайындықтардан өтіп, конструкциялау және модельдеу, әскери этикет негіздері пәндерін меңгеріп жатыр. Әскери бағыттағы сыныптың алғашқы «Ерлік сабағына» 27943 әскери бөлімінің тәрбие және идеологиялық жұмыстар бөлімінің идеологиялық жұмыстар және арнайы насихат жөніндегі аға офицері капитан Нұржан Бақытқазыұлы қатысып, болашақ Отан қорғаушыларға ата-бабаларымыз бен батырларымыздың ерліктері жайында айтып берді. Батыр болып ешкім туылмайды, батыр болып қалыптасады. Өзінің туған елі мен Отанын, отбасын қорғай алатын адам ғана нағыз ер болмақ. Отанды «жақсы» немесе «қанағаттанарлық» бағаға қорғамайды, сондықтан, болашақ кадеттер – сендер Отанымызды тек қана «үздік» қорғауларың керек, – деді өз сөзінде.

Кадет сыныбының білім алушыларынан, мектеп әкімшілігі және "Шығыс" өңірлік қолбасшылығына қарасты 27943 әскери бөлімінің қызметкерлері Кадеттердің сертін

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

кабылдады.

Білім алушылар Республикалық, облыстық, қалалық олимпиадаларына қатысып үнемі жүлделі орындармен оралуда. Республикалық қашықтық олимпиадаларда – 16 білім алушылар, облыстық олимпиададан – 18 білім алушылар, қалалық олимпиадада – 6 білім алушылар жүлделі орындармен марапатталды.

Кеңес әскерінің Ауғанстаннан шығарылуының 30 жылдығына арналған «Ауған ақиқаты» жобасына белсенді қатысқаны үшін Кадет сыныбы «Алғыс хатпен» марапатталды.

26.04.2019 жылы "Шығыс" өңірлік қолбасшылығына қарасты 27943 әскери бөлімінің құрылғанына 26-жыл толуына орай Кадет сыныптары Металлургтер мәдениет сарайына барып патриоттық әндер мен осы әскери бөлімнің гимнін айтып, 27943 әскери бөлімінің бастығы Бегімбет Тәжібаевтың Мадақтама қағазымен марапатталды.

Халық Қаһарманы, Ауған соғысының ардагері, генерал-лейтенант Бақытжан Ертаев 7-мамыр мерекесіне орай "Ахмер орта мектебі" КММ келді. Бұл жолы да Батыр, қаһарман аталарын Кадет сыныбының оқушылары қарсы алды. Қаһарман аталары Кадеттерге риза болып батасын берді.

Өскемен қаласында қала әкімі Жақсылық Омардың басшылығымен жас сарбаздар

арасында 7-мамыр Отан қорғаушылар күніне арналған салтанатты шеру ұйымдастырылды. Бұл іс шара Кадет сыныптары үшін білім ордасында өтетін күнделікті патриоттық тәрбие беру жұмыстарының бір түрі болғандықтан осы аталмыш іс-шараға «Ахмер орта мектебі» КММ кадет сыныптары да ат салысты. Кадеттің білім алушылары Мәңгілік алауға гүл шоқтарын қойды.

Елжанды болу – еліміздің азаматының аса маңызды адамгершілік қасиеті.

Елжандылықтың мәні отанға деген терең және саналы сүйіспеншілік, оған берілгендік, оның табыстары мен жетістіктерін мақтан ету, оны бұрынғыдан да көрікті, құдіретті етуге ұмтылу. Отанға деген сүйіспеншілік адамдарды еңбек және жауынгерлік ерліктерге шабыттандырады, олардың өміріне қоғамдық маңыз береді және рухани байытады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Төлеубекова Р.К. Адамгершілік тәрбиесінің негіздері.
2. Бесбай А. Жеке тұлғаны патриотизмге, Отансүйгіштікке тәрбиелеу.
3. Ғ.Абшанкова. Отанды сүюге тірбиелеу. Бастауыш мектеп, 2005.
4. Мектептегі сыныптан тыс жұмыстар. №1. 2007.
5. «Тәрбие құралы» Республикалық ғылыми-педагогикалық журнал. №5. 2009.

СУЛЕЙМЕНОВА А.Ж.,
бастауыш сынып мұғалімі
Өскемен қаласы әкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ

КОУЧИНГ – МҰҒАЛІМДЕРДІҢ КӘСІБИ ҚҰЗЫРЕТТІЛІГІН ДАМЫТУ ҚҰРАЛЫ

Процесс коучинга связан с наставничеством; по методу коучинга можно системно и всесторонне оценить профессиональные возможности коллеги.

The process of coaching is associated with mentoring; the method of coaching can be systematically and comprehensively assess the professional capabilities of colleagues.

Бүгінгі таңдағы оқыту үрдісі жаңа әдіс-тәсілдер мен идеяларды қолдануды қажет етеді. Мектеп мұғалімдерінің іс-тәжірибесінде қиындықтар мен кедергілер кездеседі. Сондықтан заманауи талаптарға ілесу үшін әрбір мұғалім өз білімін жетілдіріп отыру қажет. Болашақ еліміздің тұтқасы жас ұрпаққа білім беруде әр ұстаздың, әрбір мектептің ең қасиетті міндеті.

Біздің мектепте оқыту саласында жетістіктерге жетуде, жаңаша оқыту үлгісін қалыптастыруды оқу, білу, үйрену мақсатында Өскемен, Семей қаласындағы «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық Шеберлік Орталығымен бірлесіп әзірлеген бірінші, екінші, үшінші деңгейлік бағдарламалар аясында Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру курстарынан өтіп, сертификатқа ие болды. Барлық сертификатталған мұғалімдерді: «XXI ғасырда нені оқыту керек? Мұғалімдер оқушыларды XXI ғасырға қалай дайындайды?» деген сауал бүгінгі күннің өзекті мәселесіне айналғаны рас. Ол – сағат сайын қарыштап дамып бара жатқан әлемнің талаптарына сай өмір сүрумен өзге елдермен терезесі тең болу туралы ойлану дегенді білдіреді. Осы Кембридж бағдарламасының жеті модульге қарастырылған идеялар, жеке стратегиялар мен әдіс-тәсілдер бойынша берілген теориялық білімді іс-тәжірибеде қолдану арқылы білім беру үдерісіне енгізе отырып, сабақтарды жаңа тұрғыдан түрлендіріп өткізу үшін коучинг пен тәлімгерлік тәжірибесін қалыптастыру міндеттемесін

мойнымызға алдық.

Мұғалімнің кәсіби дамуы үшін тәжірибелік дағдылардың қалыптасуына ерекше көңіл бөлу керек. Кез-келген мұғалім өзінің үздік нәтижесін өз бетімен үнемі ұстап тұра алмайды, осы ретте мұғалімдерге әріптестерімен бірге коучингпен тәлімгерлік арқылы жаңа тәсілдерді пәнге енгізу үшін жұмыс істеулері керек. Тәлімгерліктегі басты ұстаным қызмет емес, қарым-қатынас болып табылады, оның барысында тәлімгер объективті тыңдаушы және бағыттаушы болады. Осыны негізге ала отырып, екінші деңгей бағдарламасы мұғалімдерге әріптестерімен бірге коучинг және тәлімгерлік арқылы жаңа тәсілдерді пәнге енгізу үшін мүмкіндік беретін дағдыларды ұсынған.

Коучинг – (ағылш. coaching) сөзбе-сөз аудармасы – тәлім ету, дайындау, жаттықтыру деген мағынаны білдіреді. Бұл – әріптестердің құпия, белсенді және жасампаз өзара әрекеттестік үдерісі. Оның барысында қолданыстағы оқыту тәжірибиелерін бірлесіп ойластыру, идеялармен алмасу, оның тарапынан рефлексивтік диалогқа тарту негізінде екінші мұғалім өз жұмысының жекелеген салдарын жетілдіру, оларды тереңірек дамытып, анағұрлым жоғары сапалық деңгейге көтеру және іске асыру жөнінде шешім қабылдау мақсатында кәсіби білімін, игерген дағдылары мен тәжірибесін жетілдіреді. Тәлімгерлік - (mentoring) ұзақ уақытқа созылатын, тәлімгер (тәжірибелі, озық педагог) мен тәлімалушы (тәжірибесіз педагог) арасында сенімді, жеке тұлғаға бағытталған қарым-қатынас құру үдерісі.

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Ол әріптесінің педагог ретінде қалыптасуы мақсатынды өзінің білімін, ойлауын, тәжірибелік іс-амалдарының тиімділігін жетілдіруде айтарлықтай қарқын алуына көмектеседі. Үдеріс барысында, әріптес өзінің білімімен, тәжірибесімен бөліседі, ал екінші әріптес еңбек жолында айтулы жетістіктерге жету мақсатында өзінің кәсіби дағдыларын дамытып, проблемаларды шешу жолдарын іздейді.

Бір нәрсеге қол жеткізу үшін, бізге қорек, қолдау және жарық ауадай қажет, бірақ зор жаратылысқа айналуға қабілетіміз біздің болымысымызда қалыптасқан [1].

Коучтер – бұл белгілі бір мақсатқа немесе дәрежеге жеткен және ары қарай дамып, өзіне және өзгелерге жаңалық ашуға дайын адамдар. Олар өзінің белгілі бір қасиетін өзгерткісі келетін адамдар, мысалы өз жұмысын әлдеқайда тез және жеңіл атқаруға немесе өзінің өмірін өзгертіп, өзіне пайдалы және ұнамды істер жасауға көбірек бос уақыт бөлгісі келетіндер. Яғни, негізінен өз өмірін жақсы жаққа қарай бұру. Өз қызметінде жетістікке жету үшін тәлімгерге үдерісті білу және түсіну қажет, сонымен қатар коучинг өтетін мәнмәтінге сәйкес келетін әр түрлі стильдер, дағдылар мен техникаларды жақсы меңгеруге тиіс [1].

Оқу мен оқытудың инновациялық ортасын құрудың негізгі жағдайы, ол мұғалімдердің кәсіби даму барысында бір-бірімен тиімді қарым-қатынастары, мұғалімдердің кәсіби құзіреттілігін дамыту болып табылады. Осы мақсатта мектепте мектеп көшбасшылығын атқарып, әріптестеріміздің көзқарастарын өзгертуге және оқытуда белгілі бір нәтижелерге жету үшін оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін үйрету барысында мектепте коучинг сессия өтеді. Әр коучинг сессия 4 коучсессиядан тұрады. Әр аптаның сенбі күні коучинг күні деп белгіленген.

Ахмер орта мектебінде Қазақстан Республикасы педагог кадрларының біліктілігін арттырудың деңгейлі бағдарламасы аясында I, II, III (ілгері) деңгей бағдарламасы бойынша сертификатталған мұғалімдерінен Ахмер орта мектебінің директоры Кадирова Айгүл Чуленбаевнаның ұйымдастыруымен өткізілген дөңгелек үстелде педагогтар бірлесіп жұмыс жасау үшін «Өзгеріс» кәсіби қоғамдастық тобын құрдық. Жетекшісі Сулейменова Айнур Жекеновна – III деңгейлі, жоғары санатты бастауыш сынып мұғалімі.

Алға қойылған негізгі мақсат: Оқу мен оқытудың жаңа тәсілдерін меңгере отырып, іс-

тәжірибеге енгізу, мұғалімдердің кәсіби біліктілігін жетілдіру.

Бір коучинг сабағының үлгісін баяндап берейін: - «Оқыту жүйесінде жаңа әдіс-тәсілдерді қолдану». Бул коучингтің негізгі мақсаты мұғалімдерге жаңа әдіс-тәсілдерді сабақтарда қолдана білуі және тиімділігі мен оларды қалай қолдану керектігін көрсету. Сабақ психологиялық ахуал қалыптастырудан басталды, қатысушыларды бір шеңбердің бойына тұрғызып «Мен үшін мектеп қаншалықты маңызды?» деген сұраққа жауап берді. Келесі кезең топқа бөлу, қатысушылар өздерін жұлдыз сезініп топтарға бөлінді. Сосын 7 модульдің тиімділігі мен оны қалай оқыту жүйесінде қолдануды презентация арқылы түсіндірілді. Түсіндірме жұмыстан кейін «XXI ғасырдың оқушылары» атты видеобейне көрсетілді. Топпен жұмыс: 1,2- топтарға «Оқушыны оқуға жетелейтін ең маңызды қасиеттері», 2, 3-топтарға «Оқушылардың білім сапасын арттыратын іс-әрекеттер». Барлық қатысушылар үлкен жауапкершілікпен тапсырмаларды орындады. Музыкалық сергіту сәтінен кейін «21 ғасыр мұғалімі қандай болу керек» видеобейне көрсетілді, мынадай сұрақтар қойылды: Осы видеобейнеден кейін қандай ойдасыздар?, Балалардың көзқарасымен келісесіздер ме?, Сіздердің ойларыңыз бойынша мұғалім қандай болуы керек? Әр мұғалім өз ойын білдірді, бұл тақырып кәзіргі таңда актуалды екеніне барлығы көз жеткізді. Келесі тапсырма: «Заманауи мұғалімнің моделі» атты постер жасау берілді. Топта талқылап заманауи мұғалімнің қасиеттерін анықтап, постерді қорғап, ауыстырып жұмыстарын «Екі жұлдыз бір тілек» әдісімен бағалады. Бүгінгі коучингті қорытындылай келе бітіруші түлектер жеке тұлға болып қалыптасу үшін сабақтағы сабақ құрылымындағы әдіс-тәсілдердің қажеттілігі маңызды, мұғалімнің қаншалықты заманауи технологияларды меңгергені, оқушылардың болашағына қажетті екендігі. Коучинг мақсатына жетті. Сондықтан оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдер балаларға «кұрал», өзіне-өзі білім алу үшін қажет болып табылады.

Осы өткізген коучинг сабақтан кейін мен бұл сабақтардың мұғалімдерге жағымды әсер туғызатынын байқадым. Олар өздерінің оқуға қатысты проблемалары туралы, сабақтағы сәттіліктерімен қиындықтары туралы ойларымен бөлісіп, бір-бірімен пікірталасқа беріле түсті. Коучингті өткізгеннен кейін жаңа стратегияларға деген мұғалімдердің қызығушылығы арта түсті.

Топтық жұмыстар кезінде бір-біріне технологиялық білімдердің білімнің педагогикалық аспектісімен байланысын толық түсінді. Коучингте әр топ өз тәжірибелері туралы ойларын ортаға сала отырып, постерлер арқылы көрсетті.

Соның нәтижесінде жыл бойы арнайы жоспарға сәйкес әріптестеріміздің кәсіби әлеуетін арттыруға арналған идеялармен және тәсілдермен қамтамасыз ету мақсатында «Сабақ барысында оқушылардың жас ерекшелік деңгейін ескеру», «Сабақта жекелей және бірлескен оқыту түрлерін қолдану», «Сабақта А,В,С деңгейлі оқушылармен жұмысты ұйымдастыру», «Сабаққа өзіндік рефлексия жасау – мұғалім шеберлігін арттыру жолы», «Мұғалімнің кәсіби даму жоспары негізінде жұмыс барысы туралы», «Сабақ барысында сұрақ қою түрлері», «Графикалық органайзерлердің түрлері» т.б. коучингтер өткізілді. Коучинг сабақтарында оқу топтарымыздағы мұғалімдер орындаған тапсырмалар «мені неге үйретті?», «мен оны қай жерде қолдана аламын?», «менің кәсіби деңгейімнің өсуіне қандай үлес қосты?» деген сұрақтарға жауап бере отырып, өздерінің алған білімдеріне баға бере алуды үйренді. Коучинг сессияларынан кейін кері байланыс ұйымдастырылып, жеті модульды ықпалдастыру аясында құрылған сабақтар өткіздік. Меніңше, бұл оқушы жетістіктері, даму қарқыны және оның қалыптасуымен дамуына септігін тигізетін даму бағыттары бойынша сындарлы кері байланыс болып табылады. Осындай сабақтар топтамасынан кейін мектеп мұғалімдерінің практикасын дамыту мақсатында инновациялық оқу тәжірибелерін зерттеу және бағалау үшін кәсіби әңгіме жүргізіледі. Бұл қызмет бүкіл мектептің мұғалімдерін кәсіби дамытуға, соның негізінде оқушылардың үлгерімін жақсартуға үлкен ықпал етуде.

Мұғалімдердің мектепішілік кәсіби қоғамдастығы аясында даму үшін тиімді орта оладың әріптестерімен өнімді әрекет етуге септігін тигізеді. Мектепішілік кәсіби қоғамдастықтың басты ерекшелігі – сенімділік. Кәсіби қоғамдастық мектепте болып жатқан үдерістерді біліп отыруға және шешілмейтін мәселелерді жолын ашуға септігін тигізеді. Әр мұғалім үнемі оқиды, өз кәсіби шеберлігін жетілдіреді. «Оқытуды оқып үйрену үшін» ол өз оқушыларына оқу жұмыстарының тәсілдерін көрсетуі тиіс, «оқу шебері» болуы тиіс. Осы қабілетті дамыту үшін педагог өз жұмысына сырт

көзбен қарау, оны әріптестерінің жұмыстарымен салыстыра отыру керек. Әріптестер – мұғалімдердің кәсіби жетілдірудің басты серіктестері. Мұндай қарым-қатынас барысында және нәтижесінде олар да өз педагогикалық тәжірибесін өзгерту идеялары мен ұмтылыстары пайда болады. Сол жұмыс аясында мектебіміздің «Өзгеріс» топ мүшелері қалалық «Педұжым 2019» сайысына қатысып, ІІІ-жұлделі орынға ие болды.

2019 жылдың 09 ақпанында мектебімізде «Оқыту мен оқуды жақсартудағы озық іс тәжірибе» атты педагогикалық әдістемелік супервизия өткізілді. Супервизияның негізгі идеясы – ҚР білім беру мазмұнын жаңарту аясында педагогтердің кәсіби құзыреттілігін дамыту, сертификатталған педагогтардың озық инновациялық тәжірибелерін тарату.

Супервизияның нысаны мен мазмұны қызметкердің қажеттіліктеріне, жұмыс сипатына және супервизордың мүмкіндіктеріне байланысты қызметкерлерді кәсіби жетілдіру (білім беру функциясы), қиындық болған жағдайда қызметкерлердің жеке қолдауы (қолдау функциясы) аясында әр түрлі формада өтті. Супервизия аясында «Оқу мақсатынан сабақ мақсатын әр түрлі тәсілдер арқылы жүзеге асыру», «Блум таксономиясы оқыту нәтижелілігін бағалау әдістемесі ретінде», «Диалогтік оқыту», «Мұғалімдер оқушыларды сын тұрғысынан қалай ойланту керек?» «Сабақтағы кері байланысты тиімді ұйымдастыру» туралы өзекті мәселелер ашылды. Өткізген супервизияны мұғалімдер зор ықыласпен тыңдап, іс-тәжірибелерін толықтырды. Бұл іс шара қатысушылар тарапынан үлкен қызығушылыққа ие болды.

Әдістемелік супервизия аясында мектептегі білім беру мазмұны мен жаңаша көзқарастардың басымды бағыттарын тәжірибеге енгізу және мектеп педагогтерін толғандырған түрлі мәселелерді шешуге арналған жұмыс түрлері көрсетілді.

Құзыреттілік талаптары мұғалімдердің кәсіби қызметінің мазмұны мен сапасының бірыңғай талаптарын анықтауға, мұғалімдерді аттестаттау кезінде біліктілік деңгейін бағалау үшін, педагогикалық білім беруде мемлекеттік білім беру стандарттарын дайындауға және лауазымдық міндеттерін құрастыруға арналған. Құзыреттілік талаптарына сәйкес мұғалім оқыту мен оқу үдерісіне кез-келген оқушыны: дарынды оқушыларды, ана тілінде оқымайтын

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

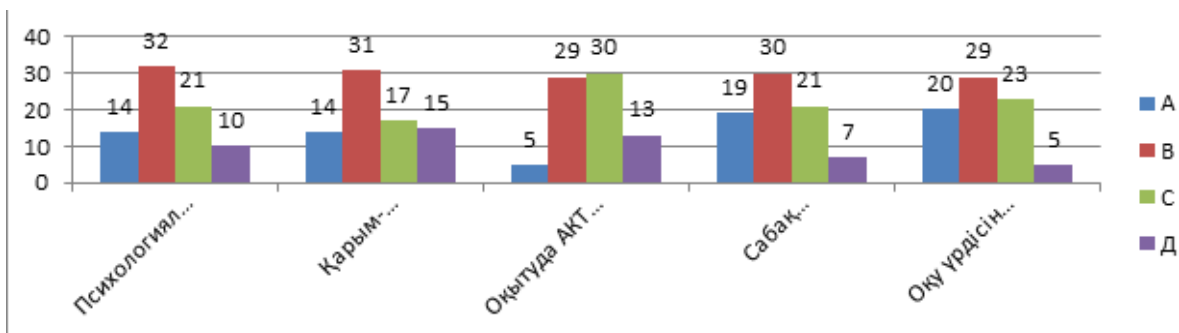
оқушыларды, денсаулық мүмкіндігі шектеулі оқушылары және т.б. тартуға арнайы амал қолдауы керек. Мұғалім сыныптарға тиімді жетекшілік ету керек – оқу-танымдық әрекеттерін уәждендіре отырып, оқыту мен оқу дерісіне оқушыларды тарту, оқушының шығу тегі мен қабілетіне, мінезіне қарамастан дамуына ықпал жасайтын мақсаттар қою. Мұғалімнің жауапкершілігіне әмбебап оқу әрекеттерін, әлеуметтік тәртіп құндылықтарымен үлгілерін, виртуалды шынайы өмірдегі және әлеуметтік желідегі тәртіп дағдыларын, түрлі мәдениеттік қарым-қатынас пен төзімділік дағдыларын, түйінді құзыреттілік және т.б. қалыптастыру мен

дамыту кіреді. Құзыреттілік – маманның тиісті сапа деңгейі мен тиісті жағдайдағы кәсіби қызметін тиімді және кепілді атқаруына қажет жеке қасиеттер жиынтығы.

Мақсаты: мұғалімнің кәсіби құзыреттілігін анықтау, табу және деңгей бойынша іріктеу. Осыған орай оқу жылы басында және жыл соңында «Жалпы орта білім беру жүйесі педагогикалық қызметкерлеріне қойылатын құзіреттілік талаптары» атты диагностика жүргізілді.

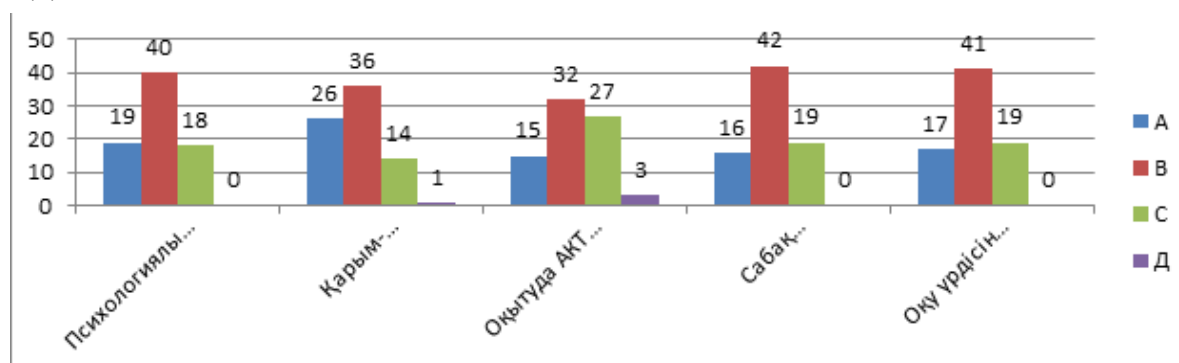
Жыл басында:

Барлығы: 77 (п)

№	А (жоғары)	В (ортадан жоғары)	С (орта)	Д (төмен)
1	14	32	21	10
2	14	31	17	15
3	5	29	30	13
4	19	30	21	7
5	20	29	23	5

Жыл соңында:
Барлығы: 77 (п)

№	А (жоғары)	В (ортадан жоғары)	С (орта)	Д (төмен)
1	19	40	18	0
2	26	36	14	1
3	15	32	27	3
4	16	42	19	0
5	17	41	19	0

Қорытынды: Педагог қызметкерлермен өткізген құзіреттілік диагностикасы бойынша жыл басына қарағанда, көрсеткіш дәрежесінің А деңгейінің орта есеппен 14,4 –тен 18,6-ға артқаны, В деңгейінің 30,2-ден 38,2-ге артқаны, 22,4-тен 19,4-ке кемігені, Д деңгейінің 10-нан 0,8-ге кемігені мұғалім құзіреттілігінің А,В деңгейіне қарай артқаны көрінеді. Қарым-қатынас құзіреттілігі мен оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзіреттілік көрсеткіштерінде әлі де мұғалімдер арасында қиналатындар бар екенін көрсетеді. Сол себепті келесі оқу жылында оқытуда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзіреттілігі бойынша жұмыс жоспарланып, педагогтармен қосымша жұмыстар жүргізіледі деп жоспарланды.

«Білімді ұрпақ – болашақтың кепілі», – демекші, қазіргі таңда елдің болашақ азаматтарын қалыптастыру бағытындағы білім беру мәселесі – мемлекетіміздің басты саясатының бірі. Білімге, бүкіл оқу-әдістемелік жүйеге жаңа талаптар қойылу себебі, білім мен ғылымның ел дамуына оңтайлы әсер етуінде. Ол үшін ұстаз іс-әрекетін жаңа талап тұрғысынан ұйымдастыра отырып,

демократияландыруы, оқыту жүйесін заман талабына сай үйлестіре алуы керек. Мұғалім өз білім-білігін, оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыруы және жаңа педагогикалық технологияны меңгеруі тиіс деп білеміз. Сондықтан мектептегі еңбек тәжірибесі әртүрлі мұғалімдерді қатыстыру арқылы мұғалімдерге мектеп жүйесін жан-жақты дамыту үшін қажетті білімдер мен дағдыларды беру мақсатында өз мектебімізге өзгеріс енгізуді жоспарладық. Бұл мақсатты орындау қиындық келтірді, дегенмен өз мектебімізде өзгеріс енгізуге ықпал жасадық. Ендеше келешекте жан-жақты дамыған, өз бетімен білім алатын, алған білімдерін сыныптан тыс жерлерде пайдалана алатын құзыретті тұлғаны тәрбиелейтін білікті, жаңа форматты ұстаздар санының көбейетініне сеніміміз мол.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. ҚР педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курсының ІІ деңгей мұғалімдеріне арналған нұсқаулық. ДББҰ, 2012.

2. Мектептегі тәжірибе кезеңінде орындауға арналған тапсырмалар. ДББҰ, 2012. 4-5 б.

**МЕДИАЦИЯНЫ БІЛІМ БЕРУ,
ТӘРБИЕЛЕУ ПРОЦЕСІНЕ
ЕНГІЗУДІҢ МАҢЫЗЫ**

В статье рассказывается о процессе внедрения школьной медиации в воспитательный процесс. Так, на базе данной школы работает служба примирения, которая занимается разрешением внутренних конфликтов путем проведения переговоров, формирования диалоговой площадки и т.д.

The article describes the process of introducing school mediation in the educational process. Thus, on the basis of this school there is a reconciliation service, which deals with the resolution of internal conflicts through negotiations, the formation of a dialogue platform, etc.

ЧОКУБАЕВА М.К. ,
педагог-психолог
Өскемен қаласы әкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» ЖММ

Көп жағдайда біз бір-бірімізді жете түсіне бермейміз. Кейде екі адам бір нәрсе туралы айтып отырса да бір-бірінің көзқарасын ұқпайды. Осындай кезде түсініспеушіліктен, ұғыныспаушылықтан құтқаратын бір нәрсе бар. Ол – медиация процесі.

Президент Н.Назарбаев Судьялар одағының V съезінде сот тәртібімен қаралуға жататын дау-дамайларды азайту мәселесіне назар аударып, соттан тыс реттеудің баламалы тетіктерін, соның ішінде бітімгершілік және медиация процедураларын енгізуді тапсырған еді. Осыған орай, 2011 жылдың 28 қаңтарында «Медиация» туралы Заң қабылданды. Аталған Заңға сәйкес, Қазақстанда дауларды баламалы шешудің жаңа түрі – медиация енгізілді.

«Медиация» сөзі латын тілінен аударғанда делдал, екі тарапты мәмілеге келтіруші үшінші тұлға деген мағынаны білдіреді. Медиация тәсілі сот жүйесіндегі тазалықты, әділ төрелікті қамтамасыз етудің бірден-бір жолы болмақ, яғни, тарапты қанағаттандыру негізінде жүргізілген келіссөз рәсімі. Медиация деген сөздің мағынасын екі жақты татуластыру рәсімі деп түсіндіруге болады.

Медиацияны жүргізу кезінде медиация тараптары қол жеткізген дауды реттеу туралы келісім жазбаша нысанда жасалады және оған тараптар қол қояды.

Қысқаша айтқанда, медиатор кімдікі дұрыс, кімдікі бұрыс екенін анықтауға емес, өзара тиімді шешімді табуға бағытталған. Яғни,

жанжалдасушы тараптар сотқа дейін де, сот барысында да кәсіби бітімгерге жүгінеді. Ол дауды тыңдаған соң, тиімді шешімді ұсынады.

Медиацияны білім беру – тәрбиелеу процесіне енгізудің, яғни тиімді шешімді ұсынушылардың қызметі мектепке қаншалықты қажет? Медиация – «мектепшілік татуластыру қызметі» қалай жұмыс атқару керек?

Барлық ынталы тараптармен ынтымақтаса жұмыс жүргізіп отырған қазіргі заманғы мектеп балаға білім берумен қатар оны толық жетілген тұлға ретінде тәрбиелеп шығаруды да алдына міндет етіп қойып отыр. Кез келген қауымдастық қызметі секілді мектепте де оқыту және тәрбиелеу мәселесіне байланысты бұл процеске қатысушылар арасында қайшылықтар туындап отырады. Ол қайшылықтар мүдделер мен мақсаттар қақтығысының көрінісі болып табылады. Ұзаққа созылған қайшылықтар білім беру процесі мен тұлға аралық өзара қарым-қатынастарға кері әсер етеді. Оның салдары негативті жайттарға әкеліп соқтырады. Оқу-тәрбие процесіне зиянды ықпалын тигізеді. Медиацияны қолданысқа ендіру мәселесінің өзіндік бір ерекшелігі бар. Медиация процесі қайшылықты жағдайға түскен тараптардың өзара келісімге қол жеткізуін бағдар тұтады.

Медиатор – бұл бітімгер. Бұл – қазақ халқының ұлттық болмысына ең жақын ұғым. Түрмесі болмаған іргесі берік қазақ қоғамында небір даулы мәселелерді екі ауыз сөзбен шешкен дуалы ауыз билер болғанын тарихтан жақсы

білеміз. Ендеше, сот жүйесіне бітімгерлік тәсілін енгізу қазақ халқының бүкіл әлемге үлгі етерлік шешендігі мен көсемдігін жаңғыртуға жасалған игі қадам деп білеміз.

Сондай игі қадамның бірін Өскемен қаласы бойынша бірінші болып, Өскемен қаласы әкімдігінің «Ахмер орта мектебінің» директоры Кадирова Айгуль Чуленбаевна мен ШҚО бойынша «Ұлттық медиаторлар палатасы» өкілдігінің директоры, медиатор Дячук Марианна Ивановна білім беру мекемелерінде «мектепшілік татуластыру қызметін» ұйымдастыруды қолға алып келеді.

«Татуластыру» қызметін ұйымдастыру туралы шешім, Қазақ елінің «Наурыз мерекесі» қарсаңына қарай, 14 наурызда аталып өтілетін «Көрісу» күнімен пара-пар келді. Наурыз мерекесінде адамдар бір-біріне деген ренішін кешіріп, татуласып, бірлік-берекеде өмір сүреді. Бұл қызметтің де басты мақсаты білім ордасы ішінде оқушылар арасындағы бірлік-берекені сақтау. Біздің мектептің «татуласу қызметі» осы тарапта нәтижелі жұмыстар жасап келеді.

Атап айтсақ, мектебімізде 8-10 сынып оқушыларынан құралған арнайы «татуласу қызметі» кабинеті ашылып, жоспарға сай жұмыстарын атқаруда. Бір қызығы оқушыларды татуластыру, оқушылардың өздеріне берілетін қызмет. Әрине бұл қызметті кез-келген оқушы алып кете алмайды. Қызметті тиянақты, әрі қызығушылықпен орындайтын оқушыларды, орта буын сыныптары арасында бар болғаны 2-ақ сұрақтан тұратын сауалнама арқылы анықтап алуға болады. Сынып оқушыларынан: «қандай да бір кикілжің, мәселе, түсініспеушілік туындаса, сыныпта кімге ол туралы айтасыз?» және де «татуластыру қызметі» ашылатындығын хабарлап, қызығушылық танытқан балалар үлкен қызмет тобына енгізілді.

Оқушыларға бұл қызметтің атқарылу жолын «Ұлттық медиаторлар палатасы» өкілдігінің директоры, медиатор Дячук Марианна Ивановна мен оның көмекшілері 3 күндік семинар сабақтарында жан-жақты үйретіп берді. Медиатор, медиация түсініктерін меңгеріп, келісім сөз шеберлеріне айналған мектеп оқушылары, мектепшілік кикілжің, келіспеушілік, дау-дамайды шешіп қана қоймай, Шығыс Қазақстан облысы бойынша 2019 жылдың 13-сәуірінде С.Аманжолов атындағы Шығыс Қазақстан мемлекеттік университетінде Шығыс Қазақстан облысының білім басқармасы мен «Альтернатива» медиация және құқық, «Жас Отан» жастар қанаты орталықтарының бірлесуімен Шығыс Қазақстан облысы мектептерінің арасында алғашқы рет ұйымдастырылған «Біз және медиация» сайысына қатысып, жүлделі I орынды иеленіп, мектебіміздің мақтанышына айналды. Сайысқа барлығы Шығыс Қазақстан облысы бойынша 11 мектептің 10-11 сынып оқушылары қатысты. Сайыс барлығы 4 кезеңді қамтыды. Топты таныстыра отырып, медиация туралы түсініктерін видеоролик арқылы жеткізген мектебіміздің медиаторлары, бірінші кезеңнен-ақ жоғары бағалана бастады. Барлық кезеңнен мүдірмей, алдыға бірінші болып озып шыққан мектеп оқушылары тарихта аталмыш сайыстың алғашқы жеңімпаздары ретінде алғыс хатпен «Жеңімпаз кубогымен» марапатталды.

Мұндай жетістіктерге жетудің басты себебі, қызметтің міндетін дұрыс түсінуде деп ойлаймыз. Татуластыру қызметінің міндеттері:

- жанжал кезінде ересектердің әкімшілік, жазалау әсерлерін, сондай-ақ жасөспірімдердің күштік әсерлері мен манипуляцияларын

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

төмендету және оларды конструктивті коммуникацияға ауыстыру;

- басқару түрін өзгертетін өзін-өзі басқару элементі ретінде мектепті жақсарту бойынша бірлескен (балалар мен ересектер) қызметті іске асыру;

- қарым-қатынас пен өзара түсіністік негізінде тәрбие процесін құру, әділдік пен жауапкершілік сияқты құндылықтарға жүгіну;

- мектепте бар қоғамдастықтарға (ересектер мен балалар, "қорқақтар" және "беделділер", үздік және "ботаниктер", бай және кедей және т.б.) бір-бірін түсінуге және рөлдік емес, тұлғалық қарым-қатынасқа сүйене отырып, әрқайсысын жеке тұлға ретінде көруге мүмкіндік беру.

Мектеп қызметі өз жұмысының негізгі әдісі ретінде медиацияны қақтығысты шешудегі делдалдылық ретінде қолданады.

Әрине, медиаторларды мектеп ересектерінен дайындауға болады. Бірақ мектеп оқушыларының татуласу қызметіне қатысуы принципті болып табылады, өйткені біріншіден, бұл ересектерге белгілі болған жағдайларда ғана емес, ересектерге қол жеткізу мүмкіндігі жоқ ортада да өзара іс-қимыл мен түсінуді жақсартуға мүмкіндік береді. Себебі, егер медиаторлар тек ересектер ғана болса, онда көптеген жағдайлар шешілмейді, жасөспірімдер арасындағы мәселені ересектерге байқау қиынға соғады.

Екіншіден, жасөспірімдер құрдастарымен сенімге қол жеткізу оңайырақ – олар бір-бірімен бір тілде сөйлейді. Үшіншіден, медиатор – жасөспірімдердің өздері үшін мектептегі татуласу қызметтеріндегі жұмыс – бұл конструктивтік

коммуникация бойынша тамаша тренинг, ол одан әрі өмірге пайдалы.

Өз қызметі барысында татуласу қызметі мектеп қоғамдастығындағы қақтығыстар мен шиеленістермен жұмыс істеуге бағытталған келесі міндеттерді шешеді:

- даулы тараптар арасында, сондай-ақ ренжуші мен жәбірленуші арасында медиацияны (татуласу бағдарламаларын) жүргізу;

- медиацияға берілетін жағдайлардың санын арттыру және қалпына келтіру тәсілінің құндылықтарын түсіндіру мақсатында бүкіл мектеп үшін (мұғалімдер, ата-аналар, әкімшілік және оқушылар) ағарту және таныстыру іс-шаралары;

- қалалық деңгейде және бұқаралық ақпарат құралдарында сөз сөйлеу, конференцияларға, жиындарға, тренингтерге, мамандандырылған ауысымдарға қатысу;

- оқушыларға конструктивтік коммуникация мен медиацияны оқыту;

- әр түрлі адамдар арасында өзара түсіністікті орнату, мектеп қоғамдастығы үшін маңызды проблемалық мәселелерді шешу үшін "мектеп конференцияларын" және "шеңберлерді" ұйымдастыру.

Татуластыру қызметінің құрылымы. Көп жағдайда татуласу қызметі куратордан (әдетте бұл директордың оқу-тәрбие ісі жөніндегі орынбасары, әлеуметтік педагог, қосымша білім беру педагогы, психолог немесе мұғалімдердің біреуі; біздің жағдайда – бұл білім беру процесіне қатысушылардың құқықтары жөніндегі уәкіл) және шамамен он оқушыдан тұрады. Бұл адамдардың барлығы медиаторлар ретінде дайындықтан өтеді, мектеп әкімшілігі татуласу қызметін құруды қолдайды. Қызметте ересек медиаторлар болуы тиіс (жасөспірімдерге олардың мәртебесіне байланысты күш бермейтін жағдайлар үшін), әдетте бұл адам қызметтің кураторы болып табылады. Жанжалды және ұсақ қылмыстық жағдайлар (ұрлық, төбелес, мүлікті бүлдіру) туралы ақпарат әкімшілік пен педагогтерден, сондай-ақ мектеп оқушыларынан және "пошта жәшігі" арқылы келіп түседі. Әдетте жұпта жұмыс істейтін медиаторлар қақтығыс тараптарымен алдын ала кездесулер (жеке-жеке) және бітімгерлік кездесулер өткізеді.

Татуласу бағдарламасының сипаттамасы

Міндеттері
<ul style="list-style-type: none"> • жанжал ұрыс-керіс жағдайы туралы ақпарат алып, медиацияға сай келетінін анықтау • тіркеу карточкасын толтыру • медиацияның нәтижесі қандай да бір әкімшілік шешімдерге әсер ету дәрежесін анықтау
<ul style="list-style-type: none"> • татуласу қызметінің миссиясы туралы өзін анықтау және айту адамның көзқарасын тыңдау (оның жағдайға көзқарасы), адамның жағдайын түсіну, оның уайымды қабылдау, қатты жағымсыз эмоцияларды алып тастау, адамға болған жағдайды түсінуге көмектесу және өзінің жағдайын, оқиғаға көзқарасын түсінуіне көмектесу болып табылады, • жағдайды шешу бойынша адамның ұсыныстарын анықтау және талқылау, шешу нұсқаларының әр түрлі салдарын қарастыру • медиатордың өзіне медиацияның орындылығы туралы шешім қабылдау • медиацияны ұсыну және оған қатысуды ұсыну • егер тарап келісім берсе, оны медиацияға қатысуға дайындау (талқыланатын мәселелер туралы және медиацияның ережелері туралы хабарлау) • медиация процесіндегі медиатордың рөлін түсіндіру • мүмкіндігінше, әрбір Тараптың медиацияны ұйымдастырудағы тілектері мен қажеттері (қатысушы тұлғалардың құрамы, өткізілетін орны мен уақыты), бұл ретте алдыңғы кездесулер барлық қатысушылармен міндетті түрде өткізілуі тиіс екенін есте сақтау

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

- медиацияны жүргізу үшін жағдай жасау (ыңғайлы үй -жай, қатысушылардың орналасуы, құпия келіссөздер жүргізу мүмкіндігі) ;
 - қатысушыларды таныстыру, кездесу ережелерін талқылау ;
 - тараптардың қатты уайымдарын айтуға көмектесу (қажет болған жағдайда қайта қалыптастыру), ол жағдайды жұмсақ түрде жеткізу ;
 - тараптарға олардың қарым -қатынасын формальды емес және одан да көп адам, неғұрлым жеке жасауға көмектесу ;
 - жағдайдың көріністері мен салдарын қалпына келтіруге бағытталған тараптардың диалогын ұйымдастыру (Тараптар тікелей бір -біріне жүгінгенде), болған жағдайдың әділетсіздігін түсінуде Тараптарға көмек көрсету ;
 - екі Тарап жасайтын жағдайды шешу тәсілі туралы диалог ұйымдастыру ;
 - қажет болған жағдайда залалды өтеу туралы мәселені талқылау ;
 - "мұндай жағдай қ айталанбас үшін не істеу керек?" деген сұраққа жауап іздестіру .
-
- шарттың орындалуын тексеру ;
 - қажет болған жағдайда қосымша кездесу ұйымдастыру ;
 - есеп жазу .

Жоғарыда көрсетілген, айтылған ақпараттарды жіті түсінген әрбір білім беру ордасы, медиацияның білім беру, тәрбиелеу процесіне енгізудің маңызы зор екендігін аңғарып, аталмыш қызметті мектепке енгізу керек деп ойлаймын. Біз мектеп медиациясының негізгі міндеті – жасөспірімдерді қандай деңгейдегі болсын қайшылықтарды бейбіт жолмен шеше білуге, ал үлкендерді балалардың айтайын дегенін тындата білуге үйрету деп білеміз. Екі тарапты татуластырып, ортақ келісімге келтіре білген медиаторлар қызметі мектепке ауадай қажет. Әр оқушы, ата-ана, ұстаздардың тату-тәтті, бірлік-берекеде қызмет ете білулері маңызды.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Рустем Максудов, Антон Коновалов.

Школьные службы примирения. Идеи и технологии. М: МОО центр «Судебно-правовая реформа», 2009.

2. Школьные службы примирения. Методы, исследования, процедуры. Сборник материалов. Составитель и ответственный редактор Н.Л. Хананашвили. М: Фонд «Новая Евразия», 2012. – 90с.

3. Вестник восстановительной юстиции, № 9, 2012 (Практики примирения: история и современность). М: МОО центр «Судебно-правовая реформа», 2012.

4. М.И. Дячук. Организация деятельности школьных служб примирения в образовательных учреждениях Восточно-Казахстанской области. Сборник материалов. Усть-Каменогорск, 2016.

РАКИЖАЕВА М.К., директордың
оқу ісі жөніндегі орынбасары,
Өскемен қаласы өкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ

БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ЖАҢА РТУ ЖАҒДАЙЫНДА БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ БІЛІМ БЕРУ ҮРДСІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

В статье рассматриваются особенности организации образовательного процесса в начальной школе в рамках обновления содержания среднего образования в Республике Казахстан.

The article describes the features of the organization of the educational process in primary school in the framework of updating the content of secondary education in the Republic of Kazakhstan.

Қазақстан Республикасында орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде мектептердегі бастауыш сынып пәндерінде білім берудегі жаңа дағдыларға ерекше көңіл бөлінеді.

Осы мақсатқа сай қазіргі заман оқушыларынан кең ауқымды дағдылар талап етіліп отыр:

- білімді функционалдықыпен және шығармашылықпен қолдану;
- сын тұрғысынан ойлау;
- зерттеу жұмысын жүргізу;
- ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану;
- коммуникативті қарым-қатынас тәсілдерін, оның ішінде тілдік дағдыларды пайдалану;
- топпен, жұппен және жеке жұмыс жасай білу;
- жалпыадамзаттық және этномәдени құндылықтар.

Бұл дағдылар оқушыларға оқу және тәрбие мәселелерін шешуге мүмкіндік береді. Мектеп жаңарту жағдайында оқу жетістіктері өнімді сипатқа ие, ал оқу үрдісі әр сабақта "білім алу" бойынша оқушылардың белсенді іс-әрекеті болып табылады.

Оқушы – таным субъектісі, ал мұғалім ұйымдастырушы. Бұл білім беру мазмұнын жаңартудың педагогикалық аспектісі. Оқыту оқушы мен мұғалім үшін ортақ. Оған қол жеткізу үшін әр мұғалім өз жаңарту процесінің әлеуметтік аспектісін көрсетеді [3, б.98]. Бұл процесс педагогикалық теория мен практикадағы елеулі өзгерістермен қатар жүреді. Мектеп білімінің

жаңартылған мазмұнына кезең-кезеңмен көшу үшін жаңа база дайындалды. Бастауыш білім берудің мемлекеттік стандарты қабылданды. Жаңа біріктірілген білім беру бағдарламасы балалардың нақты тәжірибеде білім мен іскерлікті қолдану қабілетін дамытуға бағытталған. ХХІ ғасырдағы табысты адамның білімі мен іскерлігінің түрлері белгіленген. Бұл топта жұмыс істеу дағдылары, көшбасшылық қасиеттер, бастамашылық, құзыреттілік, қаржылық және азаматтық сауаттылық және т.б. Қазақстан мектептерінде үш тілді оқытуға көшу жоспарлануда, сондықтан бастауыш білім берудің Типтік оқу жоспарында ағылшын тілін үйренуге бөлінетін сағаттар саны артты – бұл дайындық жұмысына айналады. Оқу пәндерінің мазмұны қоршаған әлемнің өзгеруіне және ғылымның заманауи жетістіктеріне сәйкес оқу материалын жаңарту жағына қарай өзгерді. Бастауыш оқытудың мектептегі практикасына жаратылыстану – ғылымға кіріспе сияқты пән енгізілді. Қазіргі оқулық, бұл оқу үрдісінің ақпараттық-әдістемелік ортасының құрамдас бөлігі. Оқулық оқу барысында оқушылардың эмоционалды-ұндылық, әлеуметтік-тұлғалық және эстетикалық дамуын қамтамасыз етеді. Оқушылардың күтілетін нәтижелеріне қол жеткізуді бағалау жүйесін өзгертуге ерекше назар аударылды. Оқу жетістіктерін бағалау – бұл білім алушылардың нақты қол жеткізген нәтижелерінің кері байланыс арқылы білім беру процесін түзету және реттеу үшін жоспарланған оқу мақсаттарына сәйкес келу дәрежесін белгілеу процесі. Бағалау

екі бағалау желісінің қатар дамуын көздейді: формативті және жиынтық. Білім берудің жаңартылған мазмұнының бағдарламасы төрт дағдыларды жетілдіруге бағытталған: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым. Бұл төрт дағды оқу жоспарында бір-бірімен тығыз байланысты және «спираль» әдісімен жүзеге асады [1, б.49].

Жаңартылған білім беру мазмұнының маңызды ерекшелігі – бұл критериялды бағалау. Жаңа стандарт – бұл, ең алдымен, мұғалімнің өз тәжірибесіне, оқыту стилінде, тәсілдерінде және әдістерде көзқарасын өзгерту. Яғни жаңа тәсілдер мұғалімнен үздіксіз еңбекті талап етеді.

Мұғалімдер алдында өзін-өзі жетілдіріп, алған білімді жүзеге асыра алатын оқушыларды тәрбиелеу және оқыту маңызды міндеті тұр. Білім беру мазмұнын жаңарту мұғалімнен сыныпта қызметті ұйымдастыру, әрбір оқушының жеке қабілеті мен шығармашылық көзқарасын, іс-әрекеттік белсенділігін, ізгілік қағидатын іске асыруды талап етеді. Заманауи мұғалім барлық мүмкіндіктерді пайдалану үшін оқыту стратегияларының әр түрлі педагогикалық тәсілдерін білу керек. Білім беру стратегиялары барлық сынып, топпен жұмыс, өз бетінше жұмыс, кері байланыс түрлерін жүзеге асырады. Мұғалімнің кәсіби шеберлігін жетілдіріп отыру қажет.

Б а с т а у ы ш с ы н ы п т а р б о й ы н ш а әріптестермен ынтымақтастық орнату, желілік кәсіби қоғамдастықтар шеңберінде оқытылатын пәнге коучинг және менторинг ұйымдастыру, әртүрлі әдістерді, технологияларды және стратегияларды қолдана отырып оқыту мақсаттарына қол жеткізу керек. Мысалы:

1) стратегиялар: өзін-өзі басқару, эксперименттік, сыни, коммуникативтік, контекстік;

2) технологиялар: шағын топтарда (командада) жұмыс істеу), кейс-стади (нақты жағдайларды талдау), рөлдік және іскерлік ойындар, модульдік оқыту;

3) әдістер: проблемалық оқыту, жеке оқыту, пәнаралық оқыту, тәжірибе негізінде оқыту, жобалық әдіс [2]. Осы орайда мектебімізде жаңартылған бағдарлама аясында өткізілген іс-шараларды атап өтуге болады. Мысалы, 2018 жылдың 26 қазанында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы ШҚО бойынша ПҚБАИ қызметкерлерімен біріге ұйымдастырылған «Жаңартылған білім беру мазмұны жағдайында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту» тақырыбында облыстық педагогикалық

идеялар парады-семинары өткізілді. Семинар барысында облысымыздың аудандарынан келген 40 шақты мұғалімге бірнеше ашық сабақтар көрсетілді. Олар: 3 «А» сыныбында әдебиеттік оқу пәні бойынша «Ғаламтор туралы ойларым» тақырыбында (мұғалім: Аубакирова К.К.), 3 «Б» сыныбында жаратылыстану пәні бойынша «Жануарлар неге азаяды?» (мұғалім: Набиева Г.К.), 1 «Б» сыныбында жаратылыстану пәні бойынша «Адамдар жануарлардан не алады?» тақырыбында (мұғалім: Базарханова А.Ж.), 1 «Г» сыныбында сауат ашу пәні бойынша «Уу дыбысы мен әрпі. Сыныптан тыс уақыттан» (мұғалім: Умутова З.К.), 2 «В» сыныбында дүниетану пәні бойынша «Қазақстан халқы» (мұғалім: Сулейменова Т.Д.), 2 «А» сыныбында математика пәні бойынша «Шамалармен амалдар орындау» (мұғалім: Рахимжанова Р.А.). Жиналған мұғалімдер бұл шараға өте ризашылықтарын танытты. Сондай-ақ, жаңартылған бағдарлама бойынша оқитын 1-3 сыныптар бойынша білім сапасының (77%) көрсеткіші де білім беру үрдісіндегі жаңарудың тиімділігінің бір дәлелі деуге болады. Және оқу жылының бойында осы сыныптар бойынша 132 оқушы қалалық, облыстық, республикалық, халықаралық олимпиадалардың жеңімпаздары атанды. Бұл да білім саласындағы жаңаша көзқарастың мәуелі жемісі. Оқу жылының басында ата-аналарға бағдарламаның жаңартылған мазмұны, критериялды бағалау туралы жиналыс өткізілді. Бұл мәселе ата-аналарды толғандырды. Міне, 7 айдан кейін, ата-аналар формативті және жиынтық бағалау туралы түсінікке ие.

Мен өз сабақтарымды жаңартылған білім беру мазмұнының әдістемесі бойынша өткіземін. Жаңа технологияларды қолданамын, топтарда жұмыс істеймін, жұпта жұмыс істеймін, формативті және жиынтық бағалауды өткіземін, әр түрлі ресурстарды, ноутбукті, әр түрлі физминуткаларды, мультфильмдерді, тақырып бойынша бейнелерді қолданамын. Бұл балаларға өте қызықты, олар топта жұмыс істеуді ұнатады, сұрақтарға жауап бере алады, әсіресе балалар проблемалық, шығармашылық тапсырмаларды орындауды ұнатады; сабақ соңында "біз білгенімізді" ғана емес, сонымен қатар не ұнады? (ұнамады?) және неге, тағы да бір рет не істегіміз келеді?, не істеу керек? екенін талқылайды. Жаңа тәсілдер мұғалімнен үздіксіз еңбек студі талап етеді. Жаңартылған бағдарламаның идеяларын негізге ала отырып, мен өзіме басты педагогикалық міндетім – сынып оқушыларымен

әріптес болу, оларды бағыттау, әрбір аздаған қателікті және олардың жаңа бастаған өмірлік жолында әрбір Ұлы Жеңіске жету. Өйткені бастауыш мектепте біз балаларға өмір бойы қолданатын белгілі бір білімдер мен өмірлік дағдыларды қалыптастырамыз, бұл бірінші мұғалім ретіндегі менің маңызды мақсатым болып табылады. Сондай-ақ, менің оқушыларымның әрқайсысы үлкен жетістіктерге қол жеткізуі үшін және болашақта кім болатынына қарамастан: инженерлер, шахтерлер немесе дәрігерлер, ең бастысы – олар нағыз адамдар болуы үшін! Бұл міндетті сыни және шығармашылық ойлауды, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар саласындағы дағдыларды, ғылыми-зерттеу дағдыларын, сондай-ақ өмір бойы оқуға дайындықты дамыта отырып, оқушылардың жан-жақты дамуын көздейтін жаңартылған бағдарламаны оқытудың тиімді тәсілдерін қолдану арқылы шешу. Бағдарламада Блум таксономиясы бойынша оқу мақсаттарының иерархиясы қолданылады, білім, түсіну, қолдану, талдау, жинақтау, бағалау деңгейлері бойынша бағалау критерийлері бойынша сабақ мақсаттары анықталады. Білім беру аясындағы және пәнаралық байланыстарды жүзеге асыру мақсатында «ортақ тақырыптар» беріледі. Әр пәнді жеке оқыту маңызды болып табылатынына қарамастан, пәнаралық байланыс жаттығулары пәндерді анағұрлым сапалы зерделеуге мүмкіндік береді. Каррдың пайымдауынша, пәнаралық байланыс тәсілі білім өзара байланысты құбылыс деп санаған Джон Дьюидің еңбектеріне негізделеді. Оқыту мен оқудың бұл тәсілі оқытудың сындарлы тәсілімен тығыз байланысты, себебі оқушылар бірлесіп жұмыс істей отырып, пәндердің араларындағы мәселелерді талқылап пікірталас жүргізеді. Оқушылар бір пәннің аясында үйренген мәселелерін екінші пәнге пайдалана алады немесе бір пәннің негізінде басқа пәнді оқуды жақсарта алады. Білімдерді ықпалдастыру оқушы үшін оқу үдесірін анағұрлым байланысқан және маңызды етуге бағытталған. Бастауыш мектептің 1-2 сынып оқушылары жаттығуларды белгілі бір пәнге жатқызбайды, сондықтан пәнаралық байланыс тәсілі олардың оқу түрін анағұрлым нақты көрсетеді. Бастауыш сынып мұғалімі бастауыш сынып пәндерінің оқу мақсаттарында белгілі бір сыныпта оқушылар үйренеді деп күтілетін тақырыптар, мазмұн және дағдылар

сипатталған. Дәл осы оқу мақсаттарын оқу бағдарламасынан, оқу жоспарынан және критериалды бағалау жөніндегі әдістемелік нұсқаулықтан таба алады. Оқу жоспары көптеген орта мерзімді жоспарлардан, бөлімдерден тұрады, олардың әрқайсысы оқу кезеңінің бірнеше аптасына дейін қамтуы мүмкін. Осылайша бірнеше аптаны топтастырып бірден жоспарлаған тиімді. Бұл мұғалімге оқушылардың осы уақыт ішінде, тақырып немесе мәнмәтін арқылы байланыстырылған тізбектелген сабақтар топтамасы аясында қалыптастырып, дамытуы тиісті білім мен түсінік, дағдыларды толық қамтуға мүмкіндік береді. Орта мерзімді жоспарды әзірлеп болған соң, мұғалім әрбір жеке сабақтың жоспарын (қысқа мерзімді жоспар) дайындайды. Сабақты жоспарлауды бастағанда мұғалім бұл сабақтың мақсаты қандай болатынын біледі. Сабақтың мақсаты оқу бағдарламасында баяндалған оқу мақсатына сәйкес келуі керек, бірақ оқу мақсаттарының барлық тармақтарын қамтымауы мүмкін. Сабақ мақсаттарын тұжырымдау барысында олар оқушылардың сабақ соңында не істей алу керектігі тұрғысынан белгілі бір нәтижелерді сипаттауы керек екенін есте ұстау қажет. Осы қысқа мерзімді жоспарлау барысында сабақта мұғалімнің не істейтініне емес, оқушылардың немен айналысатынына назар аударылады, сабақты жоспарлауды жеңілдетеді, оқуды бағалауды, оқыту мен оқуды бағамдауды жеңілдетуге көмектеседі. Ең бастысы, оқытудың тәрбиелік әлеуеті артып, оқушының адамгершілік рухани қасиеттері қалыптастырылады. Мектеп оқушыларының бойында «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық патриоттық идеясының рухани-адамгершілік құндылықтарын және салауатты өмір салты мәдениетін сіңіреді. Сонымен бірге, білім беру деңгейлері аралығында пән бойынша сабақтастықты ескеруге мүмкіндік беретін толық оқу курсы бойынша педагогикалық мақсат қойылады. Бастауыш сынып оқушыларын көбірек ойынға, бірлескен жұмысқа бағыттағанда ғана балада креативті ойлау дағдысы дамып, шығармашылықпен жұмыс істеуге дағдыланады. Шығармашылықпен дамыған жеке тұлғаны қалыптастыруға бағытталған жаңа үлгіні жасауда ықпалы зор. Шығармашылық тапсырмалар оқушыларға зақым келмейтіндей және мәжбүрлемей, оқушының шынайы білімінің тереңдігін көрсетеді. Олар оқушының креативті

ой-санасын дамытып ойлануды үйретеді. Сондықтан сабақ барысында «ойлап табыңыз», «құрастырыңыз», «салыстырыңыз», «түзетіңіз», «дәлелдеңіз», «жинақтаңыз», «мағынасына қарай бөліңіз» деген тапсырмаларды ұсынуды қажет болады. Бағдарламаның басым бөлігі сындарлы оқыту теориясы негіздерін қамтиды. Бұл теория оқушылардың ойлауын дамыту, олардың бұрынғы алған білімдері мен жаңа немесе сыныптағы түрлі дерек көздерінен, мұғалімнен, оқулықтан және достарынан алған білімдерімен өзара әрекеттесуі жағдайында жүзеге асады деген тұжырымға негізделеді [3].

Жаңаны енгізе отырып, біз өзіміз үйренеміз. Қазіргі замандағы оқушы техниканың қарқынды өсуі ғасырында тәрбиеленіп, бізден, мұғалімдерден, жаңа тәсілдерді және тіпті оқыту

жүйесінде түбегейлі өзгерістерді талап етеді. Себебі, оқушылар өз білімдерін кез келген жағдайға қалай бейімдеуге және болашақта тап болуы мүмкін кез-келген күрделі міндеттерді шешуге мүмкіндік алуға үйренуі тиіс. Жаңартылған бағдарламаның маңызды міндеттерінің бірі – "үйрету - оқу", өмір бойы оқу, бұл жаңа бәсекеге қабілетті, жан-жақты үйлесімді дамыған, функционалды сауатты тұлғаның дамуына ықпал ететін болады.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Жалпы білім беретін мектептің оқу бағдарламалары.
2. Бастауыш мектеп, 2015ж.
3. Әдістемелік-нұсқау хат. 2017-2018 жж.

ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІ – ҰЛТ БОЛАШАҒЫ

В статье освещается ход воспитательной работы в школе в течение года по 8 направлениям, о мероприятиях, проводимых в рамках программы «Рухани жаңғыру», о взаимоотношениях с другими учреждениями.

The article highlights the progress of educational work in school during the year. 8 educational work, on the activities undertaken in the framework of the program "Rouhani air", about the relationship with other agencies.

ТОРПАКОВА Д.К., директордың
тәрбие жұмысы бойынша орынбасары
Өскемен қаласы өкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ

Әрбір мемлекеттің болашағы мектебінде шындалады. Болашақта ел тізгінін ұстар азаматтар – бүгінгі мектеп оқушылары. Көшбасшымыз Н.Ә.Назарбаевтың «Ұлт болашағы білімді ұрпақ қолында» деп айтқан сөзі бізге жарқын болашаққа апарар жолды меңзеп тұрғандай. Шын мәнінде бүгінгі жас – ертеңгі елдің мызғымас тірегі, келешек келбеті. Сол себепті олардың білімді, бәсекеге қабілетті, жан-жақты әлеуметтенуі ел дамуындағы аса маңызды фактор болып табылатыны анық. Ел дамуының басым бағыттарын айқындап берген құжатта Нұрсұлтан Назарбаев: «Бала тәрбиелеу – болашаққа ең үлкен инвестиция», – деп тағы бір ұрпақ тәрбиесінің маңыздылығын атап көрсетеді [1].

2018-2019 оқу жылында республикадағы жалпы білім беру мектептерінде балаларды тәрбиелеу жұмысы Мемлекет басшысы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласындағы «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық патриоттық идеясы мен Патриоттық Актісіне сәйкес жүзеге асырылатындығымен ерекшеленеді.

«Мәңгілік Ел» – еліміздің болашағының біртұтас іргетасын және жалпыазаматтық біріктіруші мақсат жүйесінің негізін құратын жаңа идеологиялық тұжырымдама болып табылады. «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық патриоттық идеясын жүзеге асыру барысында мектеп мұғалімдері мен қосымша білім беру педагогтері жүргізген жұмыстар көшбасшылық қасиеттері дамыған, білімді, таңдау жағдайында өз бетінше шешім қабылдауға дайын,

мәдениетаралық ынтымақтастық пен өзара іс-қимыл жасауға қабілетті, өз халқының тағдыры үшін жауапкершілікті сезінетін тұлғаны қалыптастыруға бағытталуы тиіс.

Осы мақсатты жүзеге асыру үшін мектептің оқу-тәрбие жұмысының ұйымдастырушыларына Қазақстанның білім беру мазмұнына «Мәңгілік Ел» жалпыұлттық идеясын енгізу жұмыстарын жүргізу көзделінген [2].

Мақсаты: Жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтар негізінде жан-жақты және үйлесімді дамыған тұлға тәрбиелеу.

Міндеттері: Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігімен бекітілген Тәрбиенің тұжырымдамалық негізінде көрсетілен 8 бағыт негізінде жүзеге асырылды:

1. Жаңа демократиялық қоғамда өмір сүруге қабілетті азамат пен патриоттың қалыптасуына; тұлғаның саяси, құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетін қалыптастыруға; балалар мен жастардың құқықтық санасының өсуіне, оның балалар мен жастар ортасындағы қатыгездік пен зорлық-зомбылық көріністеріне қарсы тұруға дайын болуына ықпал ету.

2. Тұлғаның рухани-адамгершілік және этикалық принциптерін, оның қазақстандық қоғам өмірінің нормалары және дәстүрлерімен келісілген моральдық қасиеттері мен мақсаттарын қалыптастыруға ықпал ету.

3. Тұлғаның жалпыадамзаттық және ұлттық құндылықтарға бағдарлануына, ана тілі мен қазақ халқының, Қазақстан Республикасында тұратын этностар мен этникалық топтардың мәдениетін

құрметтеуіне ықпал ету.

4. Бала тұлғасын қалыптастыруда ата-аналардың ағарту жұмысын, психологиялық-педагогикалық құзыреттіліктерін күшейтуге, бала тәрбиесі үшін олардың жауапкершілігін арттыруға ықпал ету.

5. Тұлғаның еңбек дағдыларын, экономикалық ойлауы мен кәсіби қалыптасуы мен өзін-өзі іске асыруына саналы қарым-қатынас қалыптастыру, экологиялық мәдениетін дамыту, сондай-ақ коэволюция идеяларын қабылдау қабілетіне және оны күнделікті өмірде басшылыққа алуына ықпал ету.

6. Әрбір тұлғаның зияткерлік мүмкіндіктерін, көшбасшылық қасиеттерін және дарындылығын дамытуды қамтамасыз ететін уәждемелік кеңістік қалыптастыру, оның ақпараттық мәдениетін қалыптастыруға ықпал ету.

7. Білім беру ұйымдарында көпмәдениетті орта құруға ықпал ету, жалпымәдени мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру, тұлғаның өнерде және болмыста эстетикалық нысандарды қабылдау, меңгеру және бағалау әзірлігін дамыту.

8. Салауатты өмір салты дағдыларын тиімді меңгеру, дене дамуы мен психологиялық денсаулықты сақтау, денсаулыққа зиян келтіретін факторларды анықтау біліктілігін ойдағыдай қалыптастыру үшін кеңістік орнату [3].

Тәрбиелік жұмыс мектеп пен әртүрлі ұйымдардың байланысы арқылы жүзеге асырылды:

1. 27943 әскери бөлімі.
2. Пушкин атындағы облыстық кітапхана.
3. Облыстық драма театры.
4. Мектептер, колледждер, жоғарғы оқу орындары.
5. Дағдарыс орталығы.
6. Өрт сөндіру бөлімі.

7. Салауатты өмір салтын қалыптастыру орталығы (Дәрігерлік мекеме).

8. Ішкі істер бөлімі басқармасы

9. Катонқарағай ұлттық қорығы.

10. Батыс-Алтай мемлекеттік табиғи қорығы.

Оқушыларды жаңа демократиялық қоғамда өмір сүруге қабілетті азамат пен патриоттың қалыптасуына; тұлғаның саяси, құқықтық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетін қалыптастыруға; балалар мен жастардың құқықтық санасының өсуіне, оның балалар мен жастар ортасындағы қатыгездік пен зорлық-зомбылық көріністеріне қарсы тұруға дайын болуына ықпал ету мақсатында жыл көлемінде біршама іс-шаралар атқарылды. Осы бағытта басқа ұйымдармен, соның ішінде әскери бөліммен, қала мектептерімен, облыстық кітапханамен бірлескен жұмыстар атқарылды. Әсіресе, іс-шаралардың көпшілігі әскери бөліммен бірлесе ұйымдастырылды. Атап айтқанда, желтоқсан айында сарбаздар, әскери қызметшілер, мұғалімдер, оқушылар командасынан құралған «Ахмердің жалынды жастары» тақырыбында «Тимбилдинг» ойыны өткізілді. Ойынға қатысушы командалар далаға 4 нүктеге жасырып қойылған пакеттерді тауып алып, ондағы тапсырмаларды орындап, мәреге бірінші жетіп, тақырып бойынша постер қорғау керек болды. Жастар ойынға ерекше қызығушылық танытып, команда үшін бар күштерін ортаға салды. Ойын туралы қатысушылар оң пікірлерін білдіріп, алдағы уақытта да ұйымдастырылуын сұрады. Біздің оқушыларымыз ағаларына қарап бой түзеп, жылдамдыққа, ептілікке, команда үшін бар күшін салуға үйренді.

Желтоқсан айының басында кадет сыныптарының ант қабылдау рәсімі өткізілді. Бұл іс-шара да әскери қызметшілердің қатысуымен салтанатты түрде ұйымдастырылды. Жас кадеттер сап түзеп, әскери саптық жүрістерін көрсетіп, нық дауыспен ант беріп, әндерін орындады.

Тәуелсіздік Күніне орай әскери бөліммен бірлескен патриоттық әндер фестивалі өткізілді. Әскери бөлімнен үрлемелі аспаптар оркестрі және сарбаздар өнер көрсетті. Бұл мерекеге 4-сыныптар, 6, 7, 8, 9-сыныптар белсене қатысып, өнерлерін ортаға салды.

Биылғы оқу жылында ай сайын «Мәңгілік ел» кабинетінде «Жүз жаңа есім» бағыты аясында ай қонағымен кездесу ұйымдастырылып отырды. Бұл кездесулер мерекелік даталарға байланысты орайластырылып отыр. Қыркүйек айынан бастап ұлағатты ұстаз Дариға Еркеновнамен, әскери қызметші Нұржан Бақытқазыұлымен, мектеп оқушыларының аталарымен, өрт сөндіру қызметкерлерімен, ауған соғысы ардагерлерімен, кризистік орталық қызметкері Романовская Александрамен мағыналы сұхбаттар ұйымдастырылды. Соның ішінде ерекше есте қалатыны, Халық Қаһарманы, әскери қайраткер, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің депутаты Бақытжан Ертайұлымен болған кездесу. Осындай орайлы сәттің туғаны үшін қуанышымыз шексіз! Батыр аға кадет сыныптарының өнерлерін тамашалап, оқушылар қауымына ұлағатты әңгімесін, ақыл-кеңестерін де айтып үлгерді. Жас ұландардың қуанышты жүздерін, өзіне деген ерекше құрметтерін көріп,

арнауларын тыңдағанда Батыр аға толқып, көзіне жас үйірілді. Мектеп директоры Кадирова Айгуль Чуленбаевна Халық Қаһарманына алғысын, жылы лебізін білдіріп, арқасына шапан жапты. Аса құрметті генерал-лейтенанттан бата алудың өзі көпшіліктің көңіліне мақтаныш сезімін ұялатты.

Оқу жылының аяғында Батыс-Алтай мемлекеттік табиғи қорығының маманы Мақаев Али Ерланұлымен, Матков Дмитрий Олеговичпен қызықты сұхбат ұйымдастырылды. Қорық қызметкерлері өздерінің жұмыс істеу барысы туралы әрбір бөлімдерінің қызметтеріне тоқталып өтті. Оқушыларды ғылыми бөлім жұмысы қызықтырды, оның ішінде қорық жануарларының фототұзаққа түсіру жұмыстары. Оқушылар фототұзаққа түскен қорық жануарларының күндізгі және түнгі түсірілімдерін тамашалады. Өз тараптарынан парк қызметкерлеріне сұрақтарын да қойып отырды. Аталған іс-шара оқушылардың экологиялық мәдениетінің қалыптасуына да өзіндік үлесін қосты.

Жалпы Риддер қорығы жайлы толық мәліметтерді арнайы сайттарынан танысуға болатынын атап өтті. Парк қызметкерлері оқушыларға дайындап әкелген таратпалары мен буклеттерін таныстырып таратып берді. Оқушылармен өте қызықты викторина ойыны өткізіліп, танымдық сұрақтар қойылды. 9-10 сынып оқушылары білімдерін көрсете білді. Және де парк қызметкерлері қашықтықтан өткізілетін іс-шараларға, викториналар мен конкурстарға қатысуға шақырды.

Бұл бағытта елімізге танымал спортшылар, өнер қайраткерлері, танымал мектеп түлектерімен кездесу ұйымдастырудың реті болмай отыр.

Желтоқсан айында «Жас ұлан», «Жас қыран» республикалық балалар ұйымына қабылдау салтанатты жиыны өткізілді. Биылғы оқу жылында бұл іс-шараның бір ерекшелігі-

мектептегі «Жас ұлан» басқару ұйымының күшімен атқарылды.

Ақпан айы жоспар бойынша патриоттық айлық деп белгіленгендіктен, бұл айда көптеген іс-шаралар осы бағытта жүзеге асырылды. Биылғы жылы Кеңес әскерлерінің Ауған соғысы жерінен шығарылғанына 30 жыл толуына байланысты мерейтойлық датаға арналған жұмыстар жүргізілді. 30.01.2019ж. бұл іс-ашара Ауған соғысы ардагерлерінің қатысуымен мектепішілік митингпен басталды. Митингте ардагерлер сөз сөйлеп, біздің жерлесіміз, мектеп түлегі Ауған соғысында қаза болған Қайрат Қондыбаевты еске алып, 1 минуттық үнсіздік

жарияланды. Ақпан айында біздің оқушыларымыз әскери бөлімге Ауған соғысы ардагерлерін құттықтау концертіне қатысты. Оқушылар патриоттық номерлер көрсетіп, ардагерлерге арнаған шағын сыйлықтарын табыстады. Осы айда мектеп оқушылары облыстық Пушкин атындағы кітапханаға барып, ардагерлермен болған мағыналы кездесуге қатысып, сұрақтарын қойып, өнерлерін көрсетті. Іс-шараға белсенді қатысқаны үшін музыка пәнінің мұғалімдері Жуанышпаева А.Ж., Усимбаева М.У. және оқушылар алғыс хаттармен марапатталды.

Жыл көлемінде мектебімізде «Арыстан» (жетекшісі АӘД мұғалімі-Мукушев А.Ч.) патриоттық клубы өз жұмысын ойдағыдай атқарып келеді. Клуб мүшелері қалалық бірнеше іс-шараларға қатысып, жүлделі орындарды иеленуде. Жинақталған мектептер арасында біздің клубымыздың жұмысы алдыңғы қатардан көрінуді.

Ақпан айында Меновной орта мектебінде болған «Қазақстанның киелі жерлерінің географиясы» бағдарламасы шеңберінде болған «Киелі қасымызда» атты ғылыми жобаға қатысып, 9-сынып оқушылары 2-орынды иеленді (Жетекшісі-Джутабаев Ч.Б.).

Мектеп оқушыларын салауатты өмір салтына баулуға арналған іс-шаралардың бірқатарына тоқтала кетейін. Қыркүйек айында болған Денсаулық Күніне барлық мектеп

оқушылары қамтамасыз етілді. Қаңтар айында биылғы жылдың «Жастар жылы» деп аталуына байланысты «Жастар жылының» ашылу мерекесі болып, концерттік бағдарламадан соң волейболдан әскери қызметшілер және мектеп командасы жарысқа шығып, нәтижесінде біздің команда жеңіске қол жеткізді. Ақпан айындағы әскери бөлімде әскери қызметкерлер, Таврия орта мектебі, біздің мектеп командасымен болған волейбол жарысында да біздің команда алдыға шықты. Бұл әрине, дене шынықтыру мұғалімдерінің еңбегінің жемісі.

Салауатты өмір салтын қалыптастыру мақсатында мектепте волейбол, баскетбол секциялары, әскери бөлімнің спорттық кешенінде таэквондо үйірмесі өз жұмыстарын жүйелі атқарып келеді. Мектеп оқушылары қалалық, облыстық, республикалық деңгейде өздерін

жақсы жағынан танытуда.

Рухани-адамгершілік бағытындағы жұмыстарға тоқталатын болсақ, қазан айында ұйымдастырылған Қарттар Күніне орай ауыл тұрғындарына арналған жәрмеңке, концерттік құттықтаудың тәрбиелік мәні зор болды. Ай сайынғы жүргізіліп келе жатқан «Ай қонағы» кездесуінде де оқушыларға деген тағылымдық мағынасы ерекше. Оқушылардың үлкен адамдарға құрметін арттыру, сыйластыққа, мейірімділікке тәрбиелеу мақсатында «Әжемнің әндері» тақырыбында кеш ұйымдастырылды. Жыл басынан бері 3 қайырымдылық акциясы болды. Алғыс айту Күніне, Халықаралық әйелдер Күніне орай көп балалы аналарға арналған концерттік іс-ашара ұйымдастырылып, шағын сыйлықтар табысталды.

Атаулы даталарға, мерекелік күндерге арналған сынып сағаттары өткізілуде. Жыл көлемінде бірнеше сыныптар облыстық драма театрына, этнографиялық мұражайға барып, оқушылардың бойында адамгершілік қасиеттердің қалыптасуына, патриоттық сезімге тәрбиелеуге үлес қосуда. Барлық өткізілген іс-ашаралар мектеп, қалалық білім беру бөлімі сайтында жарияланып келеді.

Қыркүйек-қазан айында ата-аналарға арналған 5 конференция ұйымдастырылды. Конференцияда ата-аналарға бала тәрбиесіне қатысты маңызды ақпараттар ұсынылды. Биылғы оқу жылында мектеп басшысының бастамасымен ата-аналармен жұмысқа баса назар аударылды. Ата-аналардың мектеппен байланысы, мектеп өмірімен араласуы алға жылжып келеді. Өйткені, балаға біржақты мектеп тарапынан ғана тәрбие беру нәтижелі болмайтындығы түсінікті.

Катонқарағай ұлттық паркімен бірлескен «Пактер шеруі» халықаралық акциясы «Жастар жылы» мерейлі датасына және оқушыларға

экологиялық тәрбие беру мақсатында ұйымдастырылды. Акция аясында мектеп алаңқайына 50 шырша отырғызылды. Мектеп директоры Кадирова Айгуль Чуленбаевна көпшілік мекемелермен іскерлік қарым-қатынас орнатып, тіл табыса отырып, мектептің көркеюіне зор үлесін қосып келеді. Соның нәтижесінде Катонқарағай ұлттық паркі демеушілік танытып, шырша көшеттерін сыйға тартты. Парк қызметкерлері мектептің «Жастар аллеясына» өз қолдарымен ағаштарын отырғызып, ізгі тілектерін білдірді. Осылайша, Жастар жылына арнап ашылған «Жастар аллеясы» жас шырша көшеттерімен көркейіп, бой түзеді.

Оқу жылының соңында педкеңесте тәрбие жұмысының оң жақтарын, кемшіліктерін анықтау мақсатында мұғалімдермен рефлексия жүргізілді. Рефлексия нәтижесі бойынша келесі оқу жылына қойылатын міндеттер, жоспарланатын іс-шаралардың бірқатары анықталды. Алдағы уақытта сынып жетекшілері шығармашылық бірлестігін құра отырып, жобалық іс-шараларды қолға алуды жоспарлап отырмыз. Атап айтқанда, «Қазақтың жүз әні» жобасы, «Ата-анамның жұмысындағы 1 күн», «Әкелер форумы», «Қоғамға қызмет ету» (волонтерлік жұмыс бойынша), «Туған елге тағзым» жобаларын іске асыруға болады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. <https://turkystan.kz/article/17362-nursultan-nazarbaev-bala-tarbieleu-bolashakka-en-ulcen-investitsiya>.
2. 2018-2019 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқау хат.
3. Тәрбиенің тұжырымдамалық негіздері, Астана-2015ж.

ҮШТІЛДІ БІЛІМ БЕРУДІҢ КЕШЕНДІ ЖОСПАРЫ ЖӘНЕ «ПОЛИГЛОТ» ЖОБАСЫ БОЙЫНША «ENGLISH FOR ALL» ТІЛ ҮЙРЕТУ КЛУБЫНЫҢ ЖҮРГІЗІЛГЕН ЖҰМЫСТАРЫ

В статье рассказывается об одной из актуальных проблем сегодняшнего дня – внедрении в школе трехязычия. Речь идет о проведенных мероприятиях и результатах кружковых работ школы. Дается информация о работе клуба по изучению языка «English for all» в рамках проекта «Полиглот».

The article describes one of the urgent problems of today – the introduction of trilingualism in the school. We are talking about the activities carried out and the results of the circle work of the school. Provides information about the work of the club for the study of the language "English for all" in the project "Polyglot".

КОНАҚБАЕВА Ж.К.,
ағылшын тілі пәні мұғалімі,
гуманитарлық ғылымдар магистрі
Өскемен қаласы әкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ

САДУАҚАСОВА Н.М.,
директордың оқу жұмысы
жөніндегі орынбасары
Өскемен қаласы әкімдігінің
«Ахмер орта мектебі» КММ

Елбасының үштұғырлы саясаты аясында шетел тілін үйрену, оның қолданыс аясын кеңейту бүгінде кезек күттірмейтін өзекті де келелі мәселелердің бірі болып отыр.

«Үштұғырлы тіл» туралы идеяны мемлекет басшысы 2006 жылдың қазанында өткен Қазақстан халқы ассамблеясының XII құрылтайында жария етті. Ал 2007 жылғы Елбасымыздың «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Халқына Жолдауында: «Тілдердің үштұғырлығы мәдени жобасын кезендеп жүзеге асыруды қолға алуды ұсынамын. Қазақстан халқы бүкіл әлемге үш тілді пайдаланатын мәдениетті ел ретінде танылуға тиіс. Бұлар: қазақ тілі – мемлекеттік тіл, орыс тілі – ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі – жаһандық экономикаға ойдағыдай кіру тілі» – деген.

«Үштілділік – нақты тұлға, ұжым, халықтың белгілі бір қоғамда қарым-қатынас үдерісінде қажет болған жағдайда үш түрлі тілді алма-кезек қолдану құбылысы» – деп, анықтама бергендей, бүгінде оны қолдануға жан-жақты күш салынууда.

Шығыс Қазақстан облысының әкімі Д.К.Ахметовтың бастамасымен 2015-2019 оқу жылдарына арналған үштілділікті дамыту

бойынша кешенді жоспар әзірленген.

Үштілділікті дамыту бойынша кешенді жоспардың мақсаты – оқушыларды қазақ, орыс және ағылшын тілдерін оқытуда тілдік коммуникативтік құзыреттіліктерін дамытуға мүмкіншілік туғызатын қажетті ұйымдастырушылықты қамтамасыз ету.

Осы үштілділікті дамыту бойынша кешенді жоспарды жүзеге асыру мақсатында мектептің жұмыс жоспары құрылды. Үштілділікті дамыту бойынша кешенді жоспарды жүзеге асыру мұғалімдердің кадрлық құрамына байланысты. Тіл мұғалімдерінің 85% жоғары білімді, 15% орта білімді және мамандығы бойынша жұмыс істейді.

Қазақ тілі және ағылшын тілі мұғалімдері қайта даярлау курстарын уақытында өтеді:

«Қазақстан Республикасы орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында оқу қазақ және орыс тілінде жүретін мектептеріндегі «Қазақ тілі мен әдебиеті», «Орыс тілі мен әдебиеті», «Ағылшын тілі» пәні бойынша курстан барлық мұғалім өтті.

Курстардан өткен ұстаздар оқытуда жаңашыл бағытта жұмыс істеуге, интерактивтік технологияны кеңінен қолдануға, озық педагогикалық іс-тәжірибелерді өз сабақтарында

тиімді пайдалануға ұмтылады. Ағылшын тілі пәнінің мұғалімдері 100% ТКТ (Teaching Knowledge Test) курсы оқып, тестілеуінен өтіп, сертификаттарын алды.

Біздің ұстаздар әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдастырылған және бәсекеге қабілетті, қоғамның қажеттіліктерін қанағаттандыратын жеке тұлға тәрбиелеп шығаруда талмай еңбек етуде. Мұғалімдер пән бойынша әдістемелік кешен, кіріктірілген сабақтар топтамасын, вариативті курс бағдарламасын жасап, өз жұмыстарында қолданады. Сонымен қатар озат тәжірибелер бойынша іс-тәжірибе тарату жұмыстары, шығармашылық есептер беру, әдістемелік апталықтар, оқушылардың ғылыми жұмыстары, әдістемелік сипаттағы семинарлар, конференциялар өз жалғасын табуда.

Оқу жылының басынан бастап әдістемелік бірлестіктерде отырыстар өткізілді, онда күн тәртібіндегі мәселелердің басты бөлігі үштілділікті дамыту жоспары қарастырылып, шешімдер қабылданды.

Биылғы оқу жылының 5-22 қыркүйек аралығында Тілдер мерекесіне орай «Көптілділік – заман талабы» атты апталық іс-шара өтті. Апталыққа арналған жоспар бекітіліп, үш тілде ұйымдастырылды. Осы мерекеге 1-11 сынып оқушылары, қазақ тілі, орыс тілі, ағылшын тілі пәндерінің мұғалімдері, сынып жетекшілері белсене қатысты.

Мектеп кітапханасы да үштілділікті дамытуға байланысты биылғы оқу жылында өз жоспарларын бекітіп, сол жоспар негізінде жұмыстарын жүргізіп жатыр. Оқушылардың қызығушылықтарын арттыру мақсатында тілдің тарихы туралы кітапханалық сабақтар, көрмелер,

мәнерлеп оқу сайыстары, тағы да басқа шаралар жалғасын табуда.

Жыл көлемінде мектепшілік пәндік үйірмелер жұмыс жасайды.

- Қазақ тілі мен әдебиетінен «Шабыт», «Абайтану», «Қазақша сөйлесейік»;

- Орыс тілінен «Язык мой – друг мой», «В мире прекрасного»;

- Ағылшын тілінен «Happy English» үйірмелері оқушылардың тілдік дағдылары мен шығармашылығын арттыруға септігін тигізуде.

«Үштілділікке көшу» аясында 18.09.2018 жылы мектебімізде ағылшын тілін үйрету мақсатындағы «ENGLISH FOR ALL» атты клубының ашылуы өтті. Клуб Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың «Тілдердің үштұғырлылығы» атты мәдени жобасын жүзеге асыру мақсатында ашылды. Мектепте ағылшын тілін үйренуге 7 топ ашылды. Оның үшеуі оқушыларға, екі топ мұғалімдерге және екі топ мектеп ата-аналарына арналды. Клубтың ұйымдасып жұмыс жүргізуіне ағылшын тілі пәні мұғалімдері жауапты болды.

Ағылшын тілін үйрену клубының мақсаты: сөздік қорды байыта отыра айтылым немесе сөйлесім дағдыларын дамытуға жұмыс істеу. Алдағы сабақтарға арнайы жоспар құрылып бекітілді. Жұмыс күтілетін нәтижеге бағытталды.

Ахмер орта мектебінің директоры Кадирова Айгуль Чуленбаевна бастама жайлы өз пікірін білдіріп, қатысушыларға сәттілік пен табыс тіледі. Сонымен қатар, клубымыздың ашылуына қалалық білім бөлімінің әдіскерлері Скакова З.С., Жондыбаева М.С., Айкенова Д.Т. келіп, өздерінің клубқа деген көзқарастарын білдірді.

Оқу жылы бойында бекітілген уақытта клуб жұмысы өз жұмыстарын атқарды. Әсіресе, ата-аналарға арналған клуб жұмысын ерекше атап

ТРЕХЪЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

өткім келеді. Мектеп ата-аналарының тілді үйренуге деген қызығушылықтары олармен оқытудағы төрт дағдыны дамыта отырып оқуға үлкен көмегін тигізді. Топта 16 ата-ана оқыды.

Клубтағы оқу үрдісін жүргізудегі менің басты міндетім – үйренушілердің тілдік қарым-қатынас жасай алу біліктіліктерін жетілдіру, яғни сөздік қорларын байытуға жұмыс істеу. Оқушыларға сабақ беру кезіндегі секілді ата-аналармен де мақсатқа жету үшін оқытудың жаңа стратегияларын, түрлі сыни тұрғыдан ойлауды талап ететін тапсырмаларды, рефлексияны сөзсіз пайдаландым. Ал, олар тіл үйренушілердің мотивацияларын арттыра түсті.

Жаңа тақырыпты меңгерту кезеңінде негізгі қолданған тәсілім – салыстыру. Әсіресе, грамматикалық тақырыптарды түсіндіргенде қазақ тілі және орыс тілінің грамматикасымен салыстыртып отырдым. Бұл әдіс арқылы тақырып олардың жадыларында ұзаққа сақталды.

Әрбір оқу процесіндегі тапсырмаларды бекітіп отыруды дағдыға айналдырдық. Суретпен жұмыс, сұрақ қою және оған жауап беру, ақиқат немесе жалған, мазмұнына сәйкес сөздерді немесе сөйлемдерді тәртіппен орналастыр, адасқан әріптерді табу секілді тәсілдермен бекіттік.

Сонымен қатар, үйге тапсырма да беріліп отырды. Ата-аналар үй тапсырмасын пысықтау – тіл үйренудің негізгі жолы екенін сезіне отыра сөзсіз орындап отырды. Ата-аналар ішінен қабілеті, білімі, сөздік қоры, сөйлеуі өте жақсы және сұраққа тез, дұрыс, нақты жауап беріп ерекше көзге түскендер болды. Олар топтың ішіндегі көшбасшы рөліне ене отырып, басқа ата-аналарға жұмыс істеуге үлкен стимул берді. Оқу үрдісі кезінде өз деңгейлерінде жұптық, топтық жұмыстарды да көрсете алды. Мамыр айының соңында ата-аналарға 36 сағаттан тұратын ағылшын тілін үйрену процесіне қатысқандығын растайтын сертификаттар табысталды.

24 сәуірде «Сабақта және сабақтан тыс уақытта ағылшын тілін үйренуге деген мотивациялық деңгейлерін көтеру» атты қалалық семинарда «English for all» ата-аналарға ағылшын тілін үйрету клубында «Helping heroes» тақырыбында танымдық сабақ көрсетілді. Оның жоспары мақаланың практикалық бөлімі ретінде №1 тіркемеде беріледі.

Қорыта келе, болашақ жастарымыз өз тілін ардақтай отырып, заман талабы тудырып отырған үш тілде еркін сөйлеп, әлемнің кез келген жерімен еркін байланысқа түсіп жатса еліміздің ертеңінің көркейе түсері анық.

№1 Тіркеме
Lesson plan

LESSON: Helping and Heroes.	School: Akhmer secondary school	
Date:	Teacher's name: Konakbaeva Zhadyra Kabyzbekovna	
Lesson title:	Helping and Heroes.	
Lesson objectives:	- recognize the main details and information from the text - tell about helping heroes using appropriate subject specific vocabulary	
Assessment criteria	- identify the specific information and points from the text - give opinion about helping heroes using topical vocabulary	
Value links:	Responsibility and respect	
ICT:	Smart board with presentation	
Planned timings	Planned activities (replace the notes below with your planned activities)	Recources

<p>Start 3 min</p>	<p>Greeting. Regrouping in two groups by science jobs and life save jobs (astronaut, scientist, physicist, firefighter, police officer, nurse). Warm up. "Brainstorming" Find nine more jobs in the word search.</p> <table border="1" data-bbox="375 358 1165 492"> <tr><td>n</td><td>q</td><td>w</td><td>t</td><td>r</td><td>e</td><td>t</td><td>y</td><td>i</td><td>v</td></tr> <tr><td>m</td><td>u</td><td>s</td><td>i</td><td>c</td><td>i</td><td>a</td><td>n</td><td>p</td><td>e</td></tr> <tr><td>c</td><td>v</td><td>n</td><td>b</td><td>n</td><td>m</td><td>s</td><td>n</td><td>d</td><td>t</td></tr> <tr><td>a</td><td>n</td><td>g</td><td>h</td><td>i</td><td>n</td><td>k</td><td>i</td><td>l</td><td>z</td></tr> </table>	n	q	w	t	r	e	t	y	i	v	m	u	s	i	c	i	a	n	p	e	c	v	n	b	n	m	s	n	d	t	a	n	g	h	i	n	k	i	l	z	<p>Pictures</p>
n	q	w	t	r	e	t	y	i	v																																	
m	u	s	i	c	i	a	n	p	e																																	
c	v	n	b	n	m	s	n	d	t																																	
a	n	g	h	i	n	k	i	l	z																																	
<p>Middle 32 min</p>	<p>Task 1. Pre reading. "What is he/she?" (Drilling strategy). Work with vocabulary. Guess what he/she is with help of photos and repeat them in pair.</p> <table border="1" data-bbox="375 604 1165 896"> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table>							<p>PPT Presentation</p>																																		
																																										
																																										
	<p>While reading. "Gallery" strategy. Read the text and put photos with words according to the text.</p> <p style="text-align: center;">Heroes</p> <p>There are many professions in the world and all of them are important to the community. I heard the word "hero" so many times. For example, a <i>policeman</i> is a helping hero who find people who do bad things. A <i>nurse</i> is a heroic person who is trained to give care to people who are sick or injured. One of the most dangerous and heroic professions in the world is a <i>firefighter</i>. They help people when a building is on fire. A <i>vet</i> is a person who helps animals when they are sick. An <i>astronaut</i> is a heroic person who is specially trained to travel into space. A <i>scientist</i> is someone who study science. The person who plays the guitar, the piano or another instrument is called a <i>musician</i>. A <i>dancer</i> is someone who dances for fun, as a hobby, or for a job. The dancers at a rock concert often look like they're enjoying the music most of all. A <i>painter</i> is an artist who paints pictures. These are helping heroes of our life.</p> <p>Post reading. Find missing words</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A vet is a person who helpswhen they are sick. 2. A is someone who study science. 3.helps people when a building is on fire.. 4. A..... is someone who dances for fun, as a hobby, or for a job. <p><i>Answer keys:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. A vet is a person who helps <u>animals</u> when they are sick. 2. A <u>scientist</u> is someone who study science. 3. A <u>firefighter</u> helps people when a building is on fire.. 4. A <u>dancer</u> is someone who dances for fun, as a hobby, or for a job. <p><i>Descriptor:</i> A learner - repeats with partner; - reads the text; - puts photos according to the context; - finds the missing words.</p> <p>Differentiation: -less able learners will : answer to questions</p>	<p>Text</p> <p>Photos of helping heroes</p> <p>Cards</p>																																								

ТРЕХЪЯЗЫЧНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ

End 5 min	<p>1. What is an <u>astronaut</u>?</p> <p>a) life save job b) science job c) artistic job</p> <p><i>-more able learners will: answer to open questions</i></p> <p>Choose <u>two jobs</u>.</p> <p>1. What is good about them? 2. What isn't very good?</p> <p><i>-most able learners will: give short information about helping heroes according to the text</i></p> <p><i>Peer assessment. (The speaker of the group assesses them with help of "+" and "-")</i></p>				Handout																				
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 25%;">Tasks</th> <th style="width: 25%;">The names of the learners</th> <th style="width: 15%;">Can do without help</th> <th style="width: 15%;">Can do with help</th> <th style="width: 20%;">Can not do</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>answer to closed questions by task</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>answer to open questions by task</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>give short information about helping heroes</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>				Tasks	The names of the learners	Can do without help	Can do with help	Can not do	answer to closed questions by task					answer to open questions by task					give short information about helping heroes					microphone
	Tasks	The names of the learners	Can do without help	Can do with help	Can not do																				
	answer to closed questions by task																								
	answer to open questions by task																								
give short information about helping heroes																									
<p>Task 2 Group work "Microphone"</p> <p>Answer the questions about helping heroes.</p>				Assessment sheet paper																					
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 50%;">The questions of the 1st group</th> <th style="width: 50%;">The questions of the 2nd group</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1) Do you usually help other people? 2) What do you usually do to help other people? 3) Which jobs would you like to do?</td> <td>1) Who do you usually help? 2) How often do you help other people? 3) Why do you think you should help other people?</td> </tr> </tbody> </table>				The questions of the 1 st group	The questions of the 2 nd group	1) Do you usually help other people? 2) What do you usually do to help other people? 3) Which jobs would you like to do?	1) Who do you usually help? 2) How often do you help other people? 3) Why do you think you should help other people?																		
The questions of the 1 st group	The questions of the 2 nd group																								
1) Do you usually help other people? 2) What do you usually do to help other people? 3) Which jobs would you like to do?	1) Who do you usually help? 2) How often do you help other people? 3) Why do you think you should help other people?																								
<p><i>Descriptor: A learner</i> -asks and answers the question.</p> <p><i>Teacher observation</i> -pronunciation; -grammar accuracy; -using vocabulary.</p> <p>Feedback "One minute essay" The most important profession....., because....</p>																									

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:
1. Н. Назарбаев. «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауы. Астана. 2012.

2. 2018-2019 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы әдістемелік нұсқау хат.

РАДИЧ И.Н., заместитель директора по воспитательной работе, курирующий социальные вопросы в КГУ «Ахмеровская средняя школа» акимата города Усть-Каменогорска

СОЦИАЛЬНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО ШКОЛЫ И СЕМЬИ

Мақалада мектеп өскелең ұрпақты заманауи жағдайда тәрбиелеуде мектеп пен отбасы арасындағы әлеуметтік ынтымақтастық арқылы басты жалпыұлттық мақсатқа қол жеткізе алады делінген. Ынтымақтастықтың қалыптасқан үлгісі оң азаматтық позицияны қалыптастырып, мектептегі және отбасы арасындағы әлеуметтік серіктестік деңгейінде бірлескен күш-жігерді жұмылдыруға мүмкіндік беретін салауатты және табысты баланы тәрбиелеуге жағдай жасауға мүмкіндік береді.

The purpose of the article is to achieve the school's main national goal in educating the younger generation in modern conditions through social cooperation between the school and the family. The created model of cooperation allows creating conditions for raising a healthy and successful child with the right civic position and realizing the focus of joint efforts at the level of social partnership between school and family.

Перед общеобразовательной системой Республики Казахстан стоит задача воспитания социально активных членов общества с высоким уровнем развития национального самосознания и патриотизма, обладающих чувством гражданской и правовой ответственности, духовности и культуры, успешно работающих в условиях инновационной экономики.

Для обеспечения эффективности воспитательного процесса в республике реализуются Концептуальные основы воспитания, утвержденные приказом Министра образования и науки Республики Казахстан от 22 апреля 2015 года № 227.

Главная общенациональная цель – создание Единой Нации сильных и ответственных людей. (1, с.53)

Воспитание подрастающего поколения в современных условиях должно осуществляться в условиях тесного взаимодействия школы и семьи. Семья – это основа первичной социализации человека. Взаимодействие школы с родителями должно строиться на принципах взаимной заинтересованности в воспитании ребенка, доверия, уважения, терпения и поддержки друг друга. Сотрудничество педагогов с родителями предполагает определение воспитательных задач и программы развития ребенка, а также совместную реализацию этих задач. В силу различий в интеллектуальном и материальном уровне родителей, их позиции к воспитанию

детей в семье и школе дифференцированный подход при выстраивании взаимоотношений с семьей должен стать основой деятельности учителей и классного руководителя. (1, с.58)

Педагогическим коллективом составлена модель (рис.1) организации сотрудничества. (2) Работа на основании данной модели начинается с изучения микрорайона.

В Ахмеровской средней школе обучаются дети из двух сёл Ахмирово и Ново-Ахмирово. Школа – это единственный культурный центр в микрорайоне, поэтому на педагогический коллектив ложится большая ответственность и кропотливый труд по решению главной общенациональной цели.

В связи с этим с начала учебного года классными руководителями составляется социальный портрет каждого класса. Это рабочий документ в помощь классному руководителю по накоплению и анализу количественных и качественных данных по основным направлениям воспитательной работы. Составление социального портрета семьи позволяет выявить целый ряд воспитательных возможностей и потребностей. Цель создания социального портрета: обследование жилищно-бытовых условий проживания школьников, выявление неблагополучных семей. Из социальных портретов классов сложился социальный портрет школы. На начало 2018-2019 учебного года в школе 1153 ученика. Из них мальчики составляют

СОЦИАЛЬНОЕ ПАРТНЕРСТВО

52%. Нет участников религиозных течений. Почти 80% воспитываются в полных семьях. 63% родителей имеют высшее и средне специальное образование. 50% семей, в которых 1-2 ребёнка и половина семей с 3 и более детьми. Количество неработающих родителей составляет 15%. 74% - семьи со средним материальным состоянием. Среди всех звеньев 53% малообеспеченных

семей в параллели 5-9-х классов. По сравнению с прошлым годом их количество уменьшилось на 4. По месту жительства больше семей проживает в собственном частном секторе, 17% семей снимают жильё. По национальному составу 84% - казахи, ещё учатся дети 6 национальностей: русские - 14% и 2% - это чеченцы, украинцы, белорусы, грузины, узбеки.

Рис.1 Модель социального сотруднич

Родители и педагоги – две мощнейшие силы в процессе становления личности каждого человека, роль которых невозможно преувеличить. Актуальное значение приобретает не столько взаимодействие в нашем старом, традиционном понимании, сколько, прежде всего, взаимопонимание, взаимодополнение, сотворчество школы и семьи в воспитании и образовании подрастающего поколения.

В октябре провели мероприятие на микрорайон. Чествовали старшее поколение в честь празднования Дня пожилого человека.

В декабре состоялся фестиваль патриотической песни, посвящённый Дню Независимости Республики Казахстан. В фестивале приняли участие и родители. Мероприятие, посвященное суверенитету нашей

страны, было значимым для воспитания у подрастающего поколения патриотизма, любви к Родине и её независимости, укрепления сотрудничества между войсковой частью - школой – родителями. Как приятно детям находиться на одной сцене со своими родителями, показывать творчество, раскрывать таланты.

По направлению «Аялы алакан» провели музыкальный вечер «Песни моей бабушки» в соответствии с планом работы школьного сообщества в рамках реализации республиканской программы «Рухани жаңғыру». Мероприятие позволило решить поставленные цели и задачи по привитию уважения к старшим и заложенным семейным традициям, воспитанию нравственных качеств детей, развитию

внимательности и заботе о близких на основе созданной положительной эмоциональной атмосферы.

В соответствии с планом работы, посвящённым Дню благодарности, Международному женскому Дню и празднованию Наурыз - мейрамы, в школе прошёл праздничный концерт для мам из многодетных семей. Быть мамой – это ответственность, предназначение, долг и великая любовь. В концертной программе ученики школы поздравляли мам с мартовскими праздниками, дарили памятные подарки. Песнями, танцами, чтением стихотворений дети создали праздничную атмосферу.

Основную работу с родителями школа проводит через родительские объединения - родительские комитеты, Попечительский совет. Такое объединение имеет свой устав, типовые правила, которым определяются главные направления деятельности, права и обязанности участников процесса. Одной из главных задач социального сотрудничества родителей и школы - это организация и осуществление педагогического всеобуча.

Актуальным остается родительское собрание как необходимая и действенная форма общения педагогического коллектива с родителями. Здесь важно уйти от заорганизованности и скучных шаблонов.

В мае в школе прошло общенациональное собрание для родителей, посвящённое Международному дню семьи. Цель собрания - задействовать родителей в обсуждении вопросов семейного воспитания, повышение их ответственности и роли в воспитании детей. На собрании рассмотрены вопросы:

- роль программы «Рухани жаңғыру» в

воспитании детей;

- семейные ценности в усилении взаимодействия родителей и школы;

- подведение итогов учебного года, качество знаний;

- деятельность Попечительского совета в управлении школой.

Директор школы Кадилова А.Ч. рассказала о проделанной работе в этом учебном году, о внедрении инноваций в учебно-воспитательном процессе, об эффективности данных работ, призывала родителей и дальше работать сплоченно, чтобы всегда они интересовались жизнью школы.

В ходе собрания психологи школы проводили различные «активити» с родителями, которые создавали благоприятную, добродушную атмосферу, поднимали настроение.

Родители получили ответы на интересующие их вопросы, касающиеся отдыха детей в летнее время, дали положительные отзывы о собрании, поблагодарили руководство школы за созданные условия для детей, внесли предложения в ходе рефлексии. Администрация школы изучила все пожелания родителей, которые будут включены в план работы на новый учебный год.

С января 2018 года в школе создан новый состав Попечительского совета, в который входят по одному родителю от каждой параллели классов, рекомендованных родительскими комитетами. Заседания проводятся 1 раз в квартал. Работа строится на основании п.14 главы 3 о полномочиях Попечительского совета. (3, с.3)

В социальном паспорте школы отмечено, что в школе обучаются дети из 82 многодетных семей, из них 107 детей из семей

малообеспеченных многодетных. Кроме того 103 ученика из малообеспеченных семей. Одиннадцать детей – инвалидов, 2 из которых обучаются на дому. Шестьдесят восемь учеников из областной детской деревни семейного типа и 9 ребят оставшихся без попечения родителей.

С 10 января 2019 года в школе стартовала республиканская акция «Забота». В течение месяца педагоги, ученики совместно с родительской общественностью и во главе с директором оказывали благотворительную помощь семьям, оказавшимся в трудной жизненной ситуации, предупреждали причины неявки детей на занятия по социальным причинам (отсутствие одежды, обуви, школьных принадлежностей).

За счет бюджетных средств бесплатным питанием было охвачено 260 человек на сумму 1123054 тенге.

За счёт арендатора столовой Турлыбековой Л. питалось 19 учеников на сумму 76 000 тенге. Две малообеспеченные семьи получили канцелярские принадлежности на сумму 2500 тенге.

На основании письма секретариата Ассамблеи народа Казахстана в соответствии с календарем благотворительных мероприятий АНК на 2019 год о старте с 5 января 2019 года благотворительной акции «Сарқыт» под единым слоганом «Мейірімділік пен бірлікке!», направленной на поддержку социально уязвимых слоев населения, в школе разработан план проведения благотворительных мероприятий в рамках акции «Караван милосердия» на 2019 год. На призыв к благотворительности, поддержке нуждающихся откликнулись ученики и родители. В январе школа поделилась с нуждающимися. Активное участие приняли 2 класс «А», классный руководитель Рахимжанова Р.А., 3 класса «Г», классный руководитель Сарсекенова С.М., 6 класс «Б», классный руководитель Кешкилова А.Б., 10 класс «А», классный руководитель Каирбаева Ж.К.

С 9 февраля по 31 мая 2019 года школа приняла активное участие в благотворительной акции «Жүректен жүрекке», приуроченной к 1 июня – Дню защиты детей, на основании приказа Управления образования Восточно-Казахстанской области, ГУ «Отдел образования города Усть-Каменогорска». Исполнили пожелания семи учеников, содержащие просьбы в приобретении предмет ов первой необходимости, семи детей и подростков из семей, имеющих доходы ниже прожиточного

уровня.

Родители будут стремиться к сотрудничеству и последующим контактам, только видя заинтересованность школой судьбой их детей. Темы взаимоотношений семьи и школы очень удачно коснулся Л. Кассиль. «Когда случается что-то неладное с ребятами и начинают доискиваться причин этого, одни утверждают: это школа виновата, она обо всём должна позаботиться, ей принадлежит главная роль в воспитании. А другие, напротив, считают, что школа в основном всё-таки учит, а воспитывать должна семья. Я думаю, что и те, и другие не правы. Если говорить образно, то семья и школа – это берег и море. На берегу, ребёнок делает свои первые шаги, получает первые уроки жизни, а потом перед ним открывается необозримое море знаний, и курс в этом море прокладывает школа. Это не значит, что он должен совсем оторваться от берега - ведь и моряки дальнего плавания всегда возвращаются на берег, и каждый моряк знает, как он обязан берегу. Семья даёт ребёнку, как бы первичное оснащение, первичную подготовку к жизни, которую школа всё - таки не может дать, потому что необходимо непосредственное соприкосновение с миром близких, окружающих ребёнка, миром очень родным, очень привычным, очень нужным, миром, к которому ребёнок с самых первых лет привыкает и с которым считается. А уже потом рождается известное чувство самостоятельности, которое школа должна не подавлять, а поддерживать». (4, с.90)

И только при тесном социальном сотрудничестве школы и семьи возможно создать условия для воспитания здорового и успешного ребенка с правильной гражданской позицией и достичь главной общенациональной цели в воспитании подрастающего поколения в современных условиях.

Литература:

1. Инструктивно-методическое письмо. – Астана: Национальная академия образования им. И. Алтынсарина, 2018 – с.53,58.

2. Международный образовательный портал «Азбука.kz»// <https://www.azbuka.kz>

3. Типовые правила организации работы Попечительского совета и порядок его избрания в организациях образования. - Приказ Министра образования и науки РК от 27 июля 2017 года №355, с изменениями от 02.04.2018г. №123 -6стр.

4. Кассиль Л. А. Навстречу друг другу// Увидеть будущее, - М., 1985 г.: с.90

ЗАМАНАУИ МЕКТЕПТЕ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІНІҢ МОДЕЛІ

АУТАНБАЕВА Г.Б., директор
Өскемен қаласы әкімдігінің
«№46 орта мектебі» КММ

В статье рассказывается о модели современной школы, главной задачей которой является раскрытие способностей каждого ученика, воспитание порядочного и патриотичного человека, личности, готовой к жизни в высокотехнологичном, конкурентном мире.

The article describes the model of a modern school, the main task of which is to reveal the abilities of each student, the education of a decent and Patriotic person, a person ready to live in a high-tech, competitive world.

XXI ғасыр күллі адамзат баласына сапалы білімге жол нұсқап, түбегейлі өзгерістер мен жаһандандудың салдарынан туған өзгерістер мен міндеттерді жүктеп отыр. Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан Халқына Жолдауында: «Біз бүкіл еліміз бойынша әлемдік стандарттар деңгейінде сапалы білім беру қызметін көрсетуге қол жеткізуіміз керек» – дейді [1,5].

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» Халыққа Жолдауында: «Білімі жоғары адам ғана табысты өмір сүре алады, себебі ол білімінің жоғары деңгейде болуының арқасында өз мамандығын салыстырмалы түрде оңай өзгерте алады» дей отырып, білімдегі рухани жаңғыруға басты назар аударуды талап етеді [2,12].

Осы орайда өркениетті елдер қатарына жетудің басты белгісі экономиканың дамуы ғана емес, білімді, ғылыми ізденістегі, жан-жақты дамыған, сындарлы адамдарына да тікелей байланысты.

Қазақстанның әлемдік үрдістерге кіруі, дамыған елдердің стандарттарына деген ұмтылысы білім беру жүйесінің жаңа сапалық деңгейге өту қажеттілігін арттыруда.

«Әрбір баланың жеке тұлғалық қасиеттерін ашу, оның мүмкіндігін, өмірдегі мәнін көрсету арқылы білімге тереңірек ұмтылуына, сондай-ақ ізденісіне, бейімділігіне көмек беру, жағдай туғызу және оған өмір сүру үшін жаңа рухани күш беру – білім берудің түпкілікті мақсаты» екендігі айқындалынып отыр [3, 5].

Бүгінгі күн – білім беру мазмұнына, оқушы

мен педагог тұлғасына және қызметіне деген көзқарастардың түбегейлі өзгеріске бет бұрып отырған кезең. Бұл жөнінде Қазақстан Республикасының Президенті Н.Назарбаев өз сөзінде: «Біз қазір «білім-ғылым-инновация» атты үштік үстемдік құратын жоғары индустриялық әлемге қарай бағыт алып барамыз», – деген еді [4].

Осы орайда Елбасының Халыққа жолдауын және бағдарламалардың міндеттерін жүзеге асыру мақсатында заманауи үлгідегі білім беру мектебінің моделін жасау зерттеу жұмысының өзектілігін айқындайды.

Жеке тұлғаның өз мүмкіншіліктерін тану, дамыту жолдары, сондай-ақ рухани жан дүниесі бай, өз-өзіне сенімді, жан-жақты дамыған тұлға тәрбиелеу – білім беру жүйелеріне қойылып отырған үлкен міндет. Осы ұстанымдарға байланысты Қазақстан Республикасының «Орта білімді дамыту» тұжырымдамасында: «Білім саласын реформалау жолында шығармашылық тұрғыда ойлай алатын, танымдық мәдениеті биік адамдардың жаңа легін, дүниеге этикалық тұрғыдан жоғары адамгершілікпен қарай білетін, біліктілігі жоғары мамандарды қалыптастыру идеясы болуға тиіс» – деп атап көрсетілді [3,2]. Яғни, бүгінгі қоғам үшін сапалы білімі мен білігі мол, адамгершіліктің биік тұғырынан көрінетін, шығармашылық, ғылыми ізденістегі дарынды тұлға тәрбиелеуге үлесін қосатын сындарлы, жан-жақты дамудағы мұғаліммен қамтылған «заманауи мектепте» нәтижелі білім беру моделі қажет.

ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

1-бөлім: Жаңартылған бағдарлама аясындағы жұмыстар

Іс-шаралар	Уақыты	Жауаптылар
1. Оқудағы кедергілерді, соның ішінде жас ерекшеліктері проблемаларын жеңу мақсатында педагогикалық тәсілдерді таңдау және нақтылау	Қыркүйек	Мектеп көшбасшысы Ауғанбаева Г.Б
2. Қалай оқу керектігінің мәні	Қазан	Оқу ісінің меңгерушісі, I деңгей мұғалімі Абдугожинова Г.С.
3. Диалогтың оқытудың мәні	Қараша	Мектеп тренері Бабатаева Ч.М.
4. Топтық жұмысты ұйымдастыру	Желтоқсан	Мектеп тренері, I деңгей мұғалімі Актанова Н.Қ.
5. Оқытуда сын тұрғысынан ойлауды пайдалану	Қаңтар	I деңгей мұғалімі Токтобаянова С.К.
6. Бағалау үдерісінің мақсаты	Ақпан	Оқу ісінің меңгерушісі Кожикова Б.М.
7. Сабақты зерттеу әдістемесі	Наурыз	II деңгей мұғалімдері Бердыгужинова Р.Т, Исаханова Г.

2-бөлім: Мұғалім құзыреттілігін арттыру:

- «Тәжірибедегі рефлексия» және «Жаңартылған білім беру бағдарламасы» курстарынан барлық мұғалімдерді өткізу;
- Үш тілділік сабақтарды (сертификаттан алу) өткізу;
- Метапәндік бағдарламалар құруға мұғалімдерді бағыттау;
- Мұғалімдердің біліктілігін арттыру үшін қалалық әдістемелік семинарлар ұйымдастыру;
- «Тізбектелген сабақтар» топтамасын өткізу;
- Топтық жұмыстар арқылы білім сапасын арттыру;

- Коучингтер арқылы мұғалімнің білім-білік дағдыларын арттыру;
- АКТ-ны сабақтарда тиімді қолдану жолдары бойынша іс-тәжірибе алмасу;
- Мұғалімдер жетістігінің мониторингі:
МҰҒАЛІМДЕРДІҢ ЖЕТІСТІГІ ДИАГРАММАСЫН ҚОЮ
- 3-бөлім: «ОЖСБ мен ҰБТ дайындық»
- Оқушыларға психологиялық дайындық жүргізу;
- Анықтамалық ресурстармен қамтамасыз ету;
- ОЖСБ мен ҰБТ-ға оқушыларды пәндер бойынша сапалы дайындықты ұйымдастыру;

ОЖСБ мен ҰБТға қатысушыларға арналған ақпарат

Мұғалім	Оқушы	Ата-ана
1. ҰБТ бойынша нормативті-құқықтық құжаттармен танысу.	1. Оқушыларды емтихан ережелерімен, бланктерді дұрыс толтыра білу	1. Ата-аналармен жыл бойында жиналыстар жүргізіп отыру.
2. ҰБТ дайындықтың жүріп жатқаны, тест нәтижелері туралы ақпаратпен үнемі танысып отыру.	2. Оқушыларға арналған ақпараттық стендтің болуы.	2. ҰБТ-ның қалай өтетіні туралы, жалпы ережелері туралы
3. Оқушыларды ҰБТ дайындау графигін құрып, мұғалімдерді таныстыру	3. Оқушыларды қажетті ресурстармен қамтамасыз ету.	3. Ата-аналармен жеке консультация жүргізіп отыру
	4. Мектеп бітіруші түлектермен жиналыстар өткізу	

ҰБТ-ға пәндер бойынша сапалы дайындықты ұйымдастыруға арналған із-зерттеу кешені

Мұғалім	Оқушы	Ата-ана
1. Ата-аналармен жыл бойында жиналыстар жүргізіп отыру. 2. ҰБТ-ның өту үдерісімен және жалпы ережелері туралы ақпарат беру. 3. Ата-аналарға ақыл-кеңес беру, психологиялық тренингтер өткізу.	1. "Достық", "Юстади" білім орталықтарына, ШҚМУ мен ШҚМТУ-ға қосымша курстарға бару. 2. Сынама тестер тапсыру. 3. Онлайн режимінде сынама тесттерге қатысу.	1. Мектеппен тығыз байланыста болады. 2. Оқушы жетістігін бақылайды. 3. ҰБТ-ға дайындалуға жан-жақты жағдай жасайды.

Ойымызды қорытындылай келе, бүгінгі қоғам үшін сапалы білімі мен білігі мол, адамгершіліктің биік тұғырынан көрінетін, шығармашылық, ғылыми ізденістегі дарынды тұлға тәрбиелеуге үлесін қосатын сындарлы, жан-жақты мұғаліммен қамтылған жаңа үлгідегі заманауи мектеп моделінің жүзеге асырылатынына көз жеткізуге болады.

Болашаққа бағдар

- Жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша тірек мектеп деңгейіне көтерілу;

- Критериальды бағалау жүйесі бойынша ғылыми-әдістемелік базасын жүйелі түрде жасақтау;

- Пән бойынша авторлық бағдарламалар мен инновациялық жобалар әзірлеу және өндіріске енгізу;

- Виртуалды әдістемелік лаборатория жүйесін жасау;

- ҰБТ-ға және ОЖСБ-ға онлайн жүйесінде пәндер бойынша кеңес беру;
- SMART және СЕНІМ мектебі болу.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан». Астана, 2007 жылғы 28 ақпан.

2. Н.Ә.Назарбаев. «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру». Астана, 2017.

3. Қазақстан Республикасының «Орта білім беруді дамыту» тұжырымдамасы.

4. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. «Қазақстанның Үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік». Астана, 2017 жылғы 31 қаңтар.

**ЖЕЛІЛІК ҚОҒАМДАСТЫҚ
ҚҰРУ – ҰСТАЗ БІЛІКТІЛІГІН
АРТТЫРУДЫҢ КЕШІЛІ**

Сетевые сообщества учителей – это новая форма организации профессиональной деятельности в сети, которая позволяет учителям, живущим в разных уголках страны, общаться друг с другом, решать профессиональные вопросы, реализовать себя и повышать свой профессиональный уровень.

Network teacher communities is a new form of organization of professional activities in the network, which allows teachers living in different parts of the country to communicate with each other, solve professional issues, realize themselves and improve their professional level.

АБДУГОЖАНОВА Г.С.,
директордың оқу ісі жөніндегі
орынбасары Өскемен қаласы
өкімдігінің «№46 орта мектебі» КММ

Бәріміз білетіндей соңғы жылдары білім жүйесіне көптеген өзгерістер енгізіліп жатыр. Деңгейлік бағдарлама, жаңартылған бағдарлама, сонымен қатар 12-жылдық білім жүйесінің енгізілуі, қаржылық өзгерістер. Қытай данасы Конфуций: «Өзгерістерден қорықпау керек, себебі ол өзгерістер қажеттіліктен туындайды» - деген екен. Шынымен де енгізіліп жатқан өзгерістердің барлығы заман талабы болып тұр.

Сол өзгерістер біздің мектепте енгізілуде. Бүгінгі күні білім сапасын арттыру үшін жалғыз жұмыс істеу өте қиын, сондықтан мұғалімдердің оқыту қоғамдастығын құруға мұқтаждық туындайды.

Бұл жұмысты қалай ұйымдастыру керек? Қандай бағытты тандау керек? Нәтиже шыға ма? Мұғалімдерге көмек бола ма?

Мектеп мұғалімдері 2012 жылдан бастап деңгейлік бағдарламалар шеңберінде ұшайлық біліктілікті арттыру курстарынан өтіп, өз тәжірибелеріне қолдана бастады. Оқытушылар жаңашылдықтарды енгізуге ерекше құлшыныспен кірісті, өз іс-тәжірибесін зерттеуге ұмтылды, рефлексиялауға машықтанды. Бірақ, өкінішке орай, әркім өзінше әрекет етеді, және бір-бірімен өзара әрекеттестік әр мұғалімнің мұқтаждығының шеңберінде орын алды. 7 модульді біріктіріп қолдану жөніндегі сабақтар тек осы мұғалімдер сабақ беретін сыныптарда ғана ұйымдастырылған болған. Ал барлық сыныптарға қалай ұйымдастыру керек деген мәселе туындады. Мектеп педагогтары өз

кемшіліктерін өз бетімен айқындауға, оны шешу жолдарын іздеуге, оқытудың әр баланы дамытуды көздейтін тиімді әдістерін тандауға машықтанғаны маңызды болды. Осылайша, мектеп мұғалімдерінің желілік қоғамдастығын құру маңызды болды.

Астана қаласы Педагогикалық шеберлік орталығы филиалындағы ҚР жалпы білім беретін ұйым басшыларының Біліктілікті арттыру курстары бағдарламасы бойынша оқыту осы мәселенің шешіміне айналды. Осы курсты бітірген мектеп директоры Ауганбаева Гульфариди Базарбаевна басшы ретінде өз іс-тәжірибесінде мұғалімдер қоғамдастығын және желілік қоғамдастықтарды құру мақсатында оқытушы және таратылған көшбасшылықты қолданды. Мектептегі өзгерістерді басқару бойынша заманауи басшының рөлі өзекті және өте қажетті болды.

Бағдарлама мазмұнының өзі мектептік көшбасшылықтың төрт бағытта дамуын басты орынға қояды:

- оқыту мен оқуға жетекшілік ету;
- кәсіптік даму арқылы өзін-өзі дамыту және өзгелерді дамыту;
- жетілдіруге, инновацияларға жетекшілік ету және өзгерістерді қолдану;
- мектеп желілері мен жалпы қоғам шеңберіндегі өзара әрекеттестік.

Желілік қоғамдастық – кәсіптік өсу мақсатында сырттай және тікелей қарым-қатынастар, жеке кездесулер, хат алмасулар,

Интернет арқылы ортақ қызығушылықтары мен мақсаттарын біріктіретін мұғалімдер бірлестігі.

Мектепте желілік қоғамдастықтарды құру әр педагог қызметін белсендіруді, педагогикалық және әдістемелік тәсілдерді қалыптастыру бойынша іс-тәжірибенің мүмкіндіктерін арттыруды ұсынады. Оқыту үдерісіндегі негізгі тұлға оқушы болғандықтан, біздің кім үшін жұмыс істейтінімізді ұмытпауымыз керек.

Желілік қоғамдастықтардың сәтті жұмысының құрамдастарының бірі деңгейлік курстардан өткен мұғалімдердің қызметін, мектептің барлық мұғалімдерінің жұмысын белсендіру жұмысын ұйымдастыру болып табылады. Мектеп директоры өз ықпалын күшейту үшін оқыту мен оқу үрдісінде барынша белсенді рөлін атқарды:

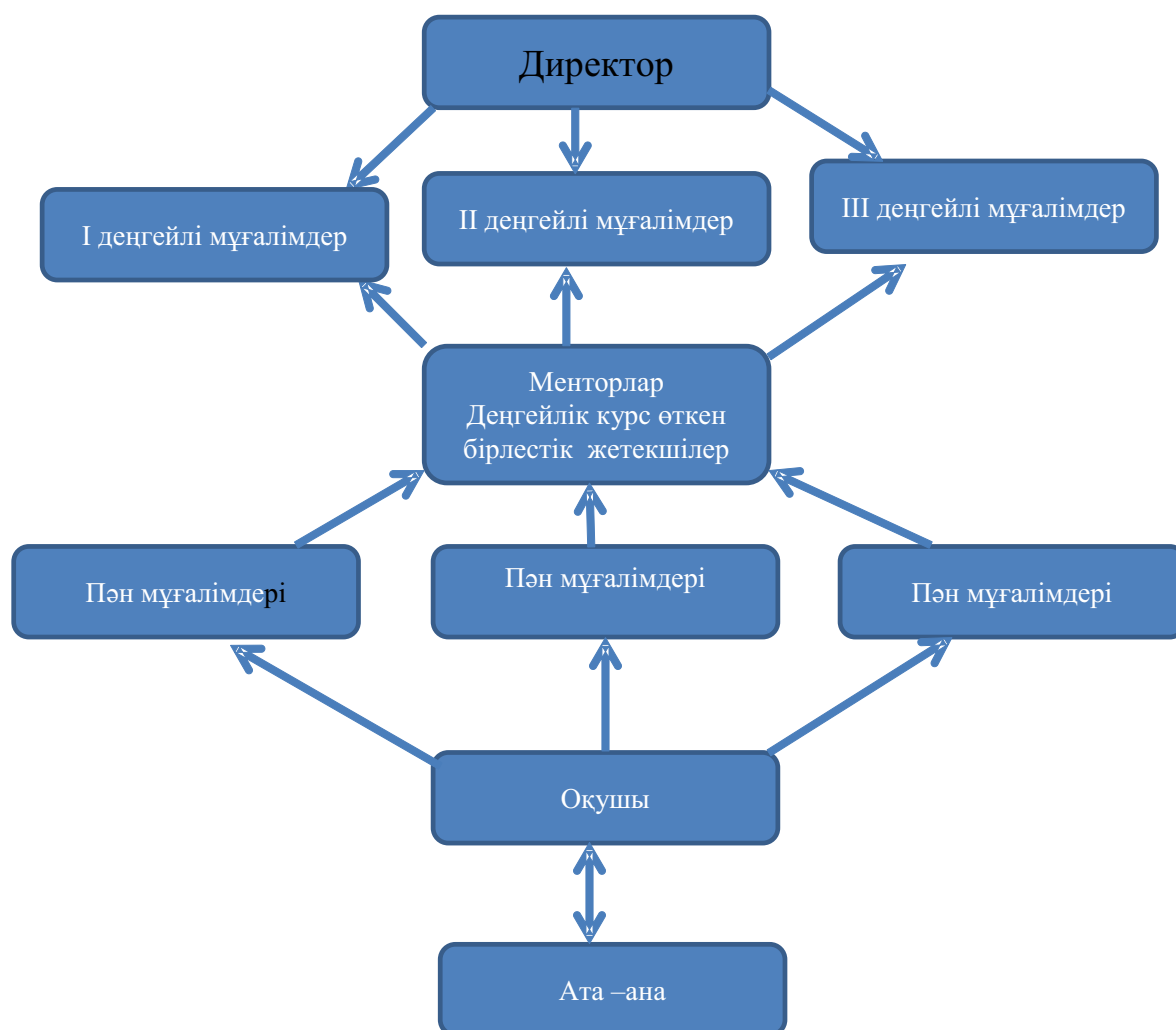
- Мұғалімдер жұмысын бақылау және нәтижелігін бағалау жолымен;
- Менторинг және коучинг үдерістерін өткізе және оларға жағдай жасай отырып;
- Мұғалімдердің кәсіптік дамуын жоспарлай отырып;
- Командалық жұмысты және бірлескен

оқытуды ынталандыра отырып.

Білім беру үдерісін жетілдіруге жағдай жасап мектептің бүкіл жұмысын үйлестірді. Мектеп директорының жетекшілігімен идеяларды ортақ педагогтар қатарынан даму командасын құру оң нәтиже береді.

Іс-тәжірибенің алғашқы күнінен бастап біз желілік қоғамдастықтар құрдық, мұнда мектептің барлық мұғалімдерін тарттық.

Мұғалімдердің кәсіптік дамуы үшін коллаборативтік орта құрылады, ұжым ішіндегі қарым-қатынас реттеледі, тек тәжірибе алмасу жүзеге аспайды, сондай-ақ оқшаулау, ынтымақтастыққа әлеуметтік дайындық мәселелерін шешу мүмкіндігі пайда болады. Қоғамдастықтың жұмысын мұғалімдердің сыни ойлауын, креативтілігін, ақпараттық-коммуникативтік технологияларды өз іс-тәжірибесінде еркін қолдану машықтарын қалыптастыруға бағыттадық. Тек әр оқушы нәтижеге бағдарланып, өз бетімен дамуға және өзін-өзі жетілдіруге дайын болған жағдайда ғана мектептің білім беру үдерісінде өзгеріс енгізу мүмкін болады.

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

Кез келген педагогикалық ұжымның мақсаты - мұғалімдердің кәсібиліктерін арттыруға және оқушылардың жеке тұлға ретінде өсіп, дамуларына жағдай жасау екендігі белгілі.

Мектептің даму жоспарын құрмас бұрын

мұғалімдер, ата-аналар мен оқушылардан алған сауалнама негізінде басымдық анықталды.

Мектептің даму моделіне сәйкес дамыту тобының жұмыс бағыттары анықталды:

1-кезең.

Мұғалімдердің кәсібилігін арттыру: мұғалімдерді жаңартылған бағдарлама курсына жіберу; мектептегі «тәжірибелік рефлексия» курстарынан өткізу; нәтижесінде мұғалімдерді 100 пайыз топтық жұмысты қолдануға бағыттау.

2-кезең.

Мұғалімдердің кәсібилігін арттыру: мұғалімдерді критериалды бағалауды 100 пайыз қолдануға бағыттау.

3-кезең.

Мұғалімдердің кәсібилігін арттыру: мұғалімдерді жаңашыл әдіс-тәсілдерді нәтижелі қолдану.

Мектебіміздің әдістемелік тақырыбы «Білім беру сапасын жетілдіру үрдісінде заманауи технологияларды пайдалану арқылы жеке тұлғаның функционалдық сауаттылығын арттыру».

I және II деңгейлі пән мұғалімдері сабақта жаңа тәсілдерді қолданар алдында көлемі ауқымды жаңа теоретикалық материалды, Бағдарлама мақсаттарының түсіндірмелерін меңгеру үшін бірқатар коучингтер, Lesson Study сабақтарын, семинарлар өткізеді, мектеп әкімшілігінен, мұғалімдерінен, оқушыларынан

және ата-аналардан сауалнама және сұхбат алады.

Біздің желілік қоғамдастығымыз коучингтер арқылы мұғалімдердің іс-тәжірибесін жақсарту үшін оларға сыныпқа бақылау жүргізіп, сауалнамаларға талдау жасауына, кері байланыс арқылы балалардың жан-дүниесін ұғынуға көмектеседі.

Біз алдымызға қоятын басты мақсаттардың бірі баланың мұқтаждықтарын айқындау болып табылады. Балалармен бірге сауалнама және сұхбат алу бізге балалардың ішкі жан дүниесін ұғынуға көмектесті. Болашақта біздің жұмысымыз ата-аналар мен оқушылардан алған деректерді талдаудың негізінде құрылады. Балалардың өздері сұхбат барысында мұғалімдердің мектепте ескі және жаңа форматта өткізетін сабақтарын салыстырады. Мұғалімдер жаңа тәсілмен өткізілетін сабақтардың қажеттілігін көреді, себебі білім беру үдерісін жаңарту өз пікірін жеткізе білетін белсенді өмірлік ұстанымға ие тұлғаны қалыптастыруға септігін тигізеді, дербестілікке, шешім таңдауға және әрекет етуге машықтандырады. Оқушы өзінің не үшін оқитынын, алған білімдері мен дағдыларын қайда қолдана алатынын ұғынуға тиіс.

Коучингтер мен іс-шараларды өткізгеннен кейін міндетті түрде кері байланысты және эволюцияны ескере отырып талдау жүргізу дәстүрге айналды. Мұғалімдер коучингтердің белсенді мүшелері бола отырып, бір-бірімен ынтымақтастыққа, шешімдерді талқылауға және табуға, сыни тұрғыдан ойлауға, рефлексиялауға машықтанады.

Мектеп пен педагогтың мұқтаждықтарына қарай күнделікті, апта сайын, ай сайын өткізілетін кездесулер арқылы ұжымда коллаборативтік орта құрылады. Егер мұғалімдер мен оқушылар ұжымында бәрі жайлы әрі ыңғайлы болса, ынтымақтастыққа жағдай жасалған, адамдар өз пікірін еркін жеткізеді, пікір алмасады, диалог орнатады. Желілік қоғамдастықтар мұғалімдерді рефлексиялауға машықтандыру үшін құрылады. Егер мұғалім күнделікті өзіне мына сұрақтарды қоюға машықтанса: "Менің сабағым қалай өтті? Ол оқушыға не берді? Нәтиже шыға ма?" – педагогтың кәсіптік өсуі орын алғанын нық сеніммен айтуға болады.

Желілік қоғамдастықтың онлайн-режимде де жұмыс істей алатынын атап өткен жөн. Мұндай жұмыс мұғалімдердің ақпараттық-коммуникативтік технологияларды қолдану дағдыларын қалыптастыруға ықпал етеді. Егер бүгінгі балалар әртүрлі техникалық құралдарды еркін меңгерсе, онда мұғалім де оларды жетік меңгеруге тиіс. Желілік қоғамдастықтар осы мәселені шешуге көмектесті. Мектепте жүргізілген барлық шаралар туралы ақпарат мектеп ұжымының барлық мұғалімдеріне, басқа да мектептің мұғалімдеріне қолжетімді болу мақсатында шығармашылық мұғалімдер сайты құрылды.

Сайттың ерекшелігі:

1. Мұғалімге қажет ақпараттың жүйелі орналасуы.

2. Мұғалімдерді сапалы ақпаратпен қамтамасыз ету.

3. Тәжірибе алмасуға мүмкіндік болуы.

Желілік қоғамдастықтың маңызды құралдарының бірі XIX ғасырда Жапонияда алғаш рет қолданылған Lesson Study тәсілі болып табылады. Осы жұмыс барысында мұғалімдерде сынып туралы, әртүрлі деңгейлі балалардың жетістіктері мен қиындықтары туралы көбірек ақпарат алу, оларды шешу жолдарын іздеу мүмкіндігі туындайды. Қазіргі таңда оқушының зияткерлік деңгейіне қарамастан оған білім беріп,

білімі мен машықтарын дамыту қажет, себебі біздің міндетіміз – барлық оқушыларды оқыту. Белгілі уақыт ішінде командалық даму сабағының жоспары талқыланады, жоспарланады. Осыдан кейін мұғалімдер оны толықтырады. Сабақ барысында бақылаушылар үш деңгейлі оқушылардың жетістіктерін жеке қадағалайды: әлсіз, орта және мықты.

Сабақтан кейін мұғалімнің қызметін жетілдіру мақсатында сабақты егжей-тегжейлі талқылау өткізіледі.

Жұмыстың барлығы мұғалімдерге көмек көрсету мен оқытуды көздейді: 7 модульді біріктіру оқушылардың сыни ойлауын, зерттеушілік дағдыларын, алған білімдерін іс-тәжірибеде қолдану машықтарын, мәселелер мен алға қойған міндеттерді шешуге деген ынтымақ дамытуды болжайды және ең бастысы, топтағы жұмыс арқылы коммуникативтік қабілеттерді дамытады. Әр ментор өз мұғалімдерін ынталандырады, әдістемелік және психологиялық қолдау көрсетеді, оқушының мұқтаждықтарына бағыттайды.

Желілік қоғамдастық мүшелері тәжірибе алмасу және өзара оқу мақсатында басқа оқу орындарын аралайды. Оқудың белсенді мүшелері ретінде оқушылар мен ата – аналар қоғамдастығын құру жоспарлануда. Мектептер, отбасылар мен қоғамдастықтар тек бірігу арқылы барлық жастардың әртүрлі мұқтаждықтарын қанағаттандырудың шығармашылық шешімін жетілдіре алады.

Біздің мектепте деңгейлік бағдарлама бойынша сертификатталған 21 мұғалім бар. 1-деңгей бойынша – 6 мұғалім, 2-деңгей бойынша – 4 мұғалім, 3 деңгей бойынша – 11 мұғалім. Мектебімізде үш тренер бар: Актанова Назым Қайырғазиевна, Бабатаева Чинар Мұхтаровна, Сайлыбаева Гульназий Бидахметовна. Мектеп ішіндегі деңгейлік «Тәжірибедегі рефлексия» курсынан өтіп сертификатталған – 36 мұғалім. Жаңартылған оқу бағдарламасы бойынша курс өтіп мұғалімдердің 70% сертификатталды.

Дамыту жоспарындағы смарт-мақсатты орындау үшін келесі шаралар өткізілді.

1. Коучингтер: «ҚМЖ құру», «ОМЖ құру», «Диалогтық оқыту», «Критериалды бағалау», «Сын тұрғысынан ойлау», «Lesson Study»;

2. Шеберлік сыныптар;

3. Жаңартылған бағдарлама бойынша зерттеу сабақтары;

4. Пікір алмасу;

5. Сауалнама, мониторинг.

Жаңартылған бағдарлама бойынша сабақтарды зерттеуге алған мақсатымыз оқушының ағымдағы оқу үлгерімінің көрсеткіші болып табылатын қалыптастырушы бағалаудың қандай дәрежеде қолданылатыны және оқуды жетілдіру үшін ықпалының дәрежесін анықтау.

Қоғамдастың шеңберінде басқа мектептің мұғалімдерімен табысты жұмыс жасалынды, тәжірибе алмасуда ынтымақтастық орта орнатылды.

№45 мектептің «Самғау», облыстық «Сенім» қоғамдастық мүшелерімен тәжірибе алмасуда әріптестер бір-біріне қолдау көрсетіп, қалыптастырушы және жиынтық бағалау туралы пікір алмасты.

Сертификатталған, сертификатталмаған мұғалімдердің басым көпшілігі қалалық, облыстық семинарларға, мұғалімдер арасындағы қашықтық олимпиадаларға, түрлі сайыстарға қатысып, өз тәжірибелерін жинақтай түсті. Мұғалімдердің өз тәжірибелеріне қатысты

рефлексия жасай білулері, өз мүмкіндіктерін барынша жетілдіріп отырулары, ақпараттық-коммуникациялық дағдыларын дамыта түсулері, зерттеу сабақтарын әріптестерімен бірлесіп жоспарлап, талдап, зерттей алуларының нәтижесіне білім сапасының көтерілуі және оқушыларымыздың түрлі сайыстардың жеңімпазы болып жатқандығыны дәлел бола алады.

Халықаралық, республикалық облыстық марапаттаулар алған мұғалімдер саны – 233, соның ішінде жүлделі орын алғандары – 87, авторлық бағдарлама жазғандар – 6, баспа беттері мен сайтқа материал жариялағандар саны – 20.

Дегенмен, мұғалімдер іс-тәжірибелерімен бөлісу мақсатында баспа беттеріне жұмыстарын жариялау пайызы аздау болып тұр. Болашақта мұғалімдердің тәжірибелерін жинақтап, талдап, жүйелеп желілік қоғамдастықтағы мектептерге арнап оқыту мен оқу сапасын жақсарту жөнінде әдістемелік ұсыныстар көбірек жасасақ, бұл жұмысымыздың нәтижесінің көрсеткіші болары сөзсіз.

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КОНСИЛИУМДЫ ТИІМДІ ҰЙЫМДАСТЫРУ – БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДЫҢ ҚАЙНАР КӨЗІ

КОЖИКОВА Б.М., оқу-тәрбие ісінің меңгерушісі Өскемен қаласы әкімдігінің «№46 орта мектебі» КММ

В данной статье говорится об организации школьного педагогического консилиума, которое представляет собой объединение специалистов школы, организуемое для комплексного, всестороннего, диагностико-коррекционного сопровождения учебно-воспитательной деятельности обучающихся.

This article refers to the organization of the school pedagogical Council, which is an Association of school specialists, organized for a comprehensive, comprehensive, diagnostic and correctional support of educational activities of students.

Әр баланың жеке қабілетін анықтап, оны сол бағытта жетелеу – ұстаз парызы болса, баланы заманына қарай икемдеп, өз заманының озық өнегесін оның санасына сіңіре білу, оларды шығармашылық бағытта жан-жақты дамыту – бүгінгі күннің басты талабы. Яғни, оқушы бойындағы талант пен дарындылықты, олқылық пен кемшілікті уақтылы анықтап, оңтайлы жолға қоюда мектептің педагогикалық консилиумын тиімді ұйымдастыра білу арқылы білім сапасының жоғарылауына қол жеткізуге болады.

Педагогикалық консилиум (ПК) – оқушылардың нақты оқу мүмкіндіктерінің, тәрбие деңгейінің, денсаулық жағдайының және оқу үдерісіндегі басқа да ерекше жетістіктері көрсеткішінің саралануын ұйымдастыру формасы мен кешенді әдістеме. «Педагогикалық консилиум» термині мен оның әдістемесін 60-жылдардың соңында академик Ю.К.Бабанский және оның қызметкерлері ұсынған болатын. ПК бүгінгі күнде оқу үрдісіндегі ұжымдық саралаудың ең үздік формасы болып табылады. ПК мектеп психологы, медицина қызметкері, мектеп әкімшілігінің өкілі, белгілі бір сыныптың сынып жетекшілерінің қатысуымен шығармашылық жиын түрінде өтеді.

ПК-ды өткізу тұрақтылығы мен тақырыбы мектепшілік бақылаудың нәтижесіне қарай әр түрлі болып келеді. Білім беру ошақтарындағы оқушылардың білім деңгейінің әр түрлі болып келуі заңды құбылыс. Дегенмен, бір-екі пәннен «3» немесе «4» деген бағаға оқитын оқушылармен

жұмыс жүргізіп, қолдау көрсету ұстаз қауымына үлкен міндет, әрі жауапкершілік. Сол себептен де бұл өзекті мәселе біздің мектебіміздің күн тәртібінен түсіп көрген емес. Осы мақсатта кезекті ПК «Үздік» және «оқу екпінділері» резервінде тұрған оқушылардың білім сапасын арттыру жолдары» тақырыбында өткізілді.

Педагогикалық Консилиумның мақсаты: «Үздік» оқушылардың резервінде тұрған Дәулет, «оқу екпіндісінің» резервінде тұрған Маржан мен Жансаяның іс-әрекетін талдау арқылы білім сапасын арттыру».

Педагогикалық Консилиумның міндеті:

- Бастауыш буыннан негізгі мектепке өту кезеңіндегі бейімделуін қамтамасыз ету мақсатында оқушыларға педагогикалық жағдай туғызу;

- Бір немесе екі пәннен «4» және «3» бағаға оқитын оқушыларға диагностика жасай отырып, резервте тұрған оқушылардың білім сапасын көтерудің әдіс-тәсілдерін ұсыну;

- Резервте тұрған оқушылардың білім сапасын көтеруге отбасы тарапынан жағдай жасаудың жолдарын қарастыру.

5-сыныптың сынып жетекшілері осы оқушыларға жан-жақты зерттеу жүргізе отырып, мінездеме берді. Сонымен қоса, оқушылар мен ата-аналардан сауалнама алынды және оған сараптама жасыланды. Соның нәтижесінде төмендегідей кедергілер анықталды.

Орта буынға келгенде туындаған кедергілер:

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

- Сағат санының көбеюі;
- Әр пәннен беретін көп мұғалімдердің болуы;
- Бірнеше кабинеттерге барып сабақ оқуы;
- Жаңадан сынып жетекші болуы;
- Сынып құрамының өзгеруі;
- Үлкен сыныптармен алғашқы қарым-қатынасқа түсуі;
- Сабақта берілетін тапсырмалардың көлемді болуы, үй тапсырмасының көптігі;
- Жұмыс темпінің жылдамдығы;
- Педагогтардың талаптарының бір-біріне қарама-қарсы болуы;
- Сынып жетекші тарапынан бақылауының азаюы;
- Әр пәннен беретін мұғалімдердің сөз мәнерінің ерекшелігі;
- Өз бетімен жеке тапсырмаларды орындай алмауы;
- Өзіндік жұмысты орындауға дағдыларының нашар дамуы;
- Пәндік бағдарламалардың күрделілігі.

Резервте тұрған оқушының білім сапасын көтеру мақсатында өткізілген кеңесте қатысушылар өзара пікір алмасты. Сондай-ақ, әр баланың өзіндік ерекшеліктерін ескере келе, әркім өз тарапынан ұсыныстар жасады. Соның нәтижесінде резервте тұрған оқушылардың білім сапасын арттырудың төмендегідей тиімді жолдары тұжырымдалды:

- Жайлы атмосфералық орта қалыптастыру;
- Жеке тұлғаның дамуына, оқу үрдісіне мұғалімдер тарапынан талаптардың бірдей болуы;
- Пән мұғалімдері резервтегі оқушының бір немесе бірнеше себептерін анықтап, солардың әрқайсысын жеңуге тырысу керек;
- Әр сабақтың ұйымдастыру, оқыту формаларын /жеке, жұптық, топтық/ дұрыс таңдап, әдіс-тәсілдерді тиімді пайдалана білу;
- Оқушының деңгейіне қарай тапсырманы үнемі түрлендіріп отыру;
- Оқушыларды ортаға, ұжымға тәрбиелеу психолог, медбике, сынып жетекші, ата-ананың бірлесіп, ұйымдасқан жұмыстың болуы;

Балаға білім, тәрбие беруде басты тұлға ұстаз болса, оны жалғастырушы, демеуші - ата-ана, қала берді қоғам. Баланы өмірге бейімдеуде мектеп, ұстаз және ата-ананың орны бөлек. Ендеше, оқушының білім сапасының өсуіне ата-ананың рөлі ерекше. Соны ескере келе мектеп

ұжымы ата-анаға төмендегідей жадынама ұсынады:

- Мектепішілік іс-шараларға қатысу;
- Демеушілік көрсету;
- Өз баласына үлгі болу;
- Баласына қолдау көрсету;
- Отбасындағы ахуалды бақылауда ұстау;
- Баланың дамуын қадағалау;
- Мұғалімді қолдау;
- Сабаққа қатысу, кері байланысқа шығу;
- Күнделік.kz, рубриканы уақытылы қадағалап, кемшілігін жоюға көмектесу;
- Ата-аналар жиналысына, дәрістерге, психологиялық көмекке уақытылы келу.

Білім салаларында өзіндік ерекше орыны бар маман иелері педагог-психологтардың көмектері аса маңызды. Осы ретте педагог-психологтардың ұсынысы:

- Үлгермеушілікті болдырмау үшін оқу материалдарын түсінбеу себептерін анықтау керек;
- Психологиялық диагностика жүргізу қажет;
- Жас ерекшелігіне қарай тапсырмаларды түрлендіріп отыруды қажет етеді;
- Оқушыға тосыннан сұрақ қоймау, тез жауап беруді талап етпеу;
- Аукымды, көлемі үлкен, әр түрлі, күрделі материалдарды қысқа мерзімде игеруін талап етпеу;
- Ынталандыру арқылы оқушының өзінің күшіне, біліміне деген сенімін арттыру.

Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе балалардың жеке сұраныстары мен ерекшеліктеріне ортаның, отбасының қатысуымен білім беру үрдісіне толық қосуды қарастыратын инклюзивті білім беру.

Осы жаһандық мәселеге әлем ғалымдары мынадай анықтама береді: инклюзивтік білім беру дегеніміз – барлық балаларды, соның ішінде, мүмкіндіктері шектеулі балаларды жалпы білім үрдісіне толық енгізу және әлеуметтік бейімдеуге, жынысына, шығу тегіне, дініне, жағдайына қарамай, балаларды айыратын кедергілерді жоюға, ата-аналарын белсенділікке шақыруға, баланың түзеу-педагогикалық және әлеуметтік мұқтаждықтарына арнайы қолдау, яғни, жалпы білім беру сапасы сақталған тиімді оқытуға бағытталған мемлекеттік саясат. Инклюзивті оқыту – ерекше мұқтаждықтары бар балалардың жалпы білім беретін мектептердегі оқыту үрдісін

сипаттауда қолданылады. Демек, инклюзивті оқыту негізінде балалардың қандай да бір дискриминациясын жоққа шығару, барлық адамдарға деген теңдік қатынасты қамтамасыз қамтамасыз ету, сонымен бірге оқытудың ерекше қажеттілігі бар балаларға арнайы жағдай қалыптастыру. Осы бағыт балаларды оқуда жетістікке жетуге ықпал етіп, жақсы өмір сүру жағдайын қалыптастырады. Оқытудың осындай ерекше түріне жататын оқушылардың ПМПК-ның ұсынысы бойынша жалпы білім беретін мектептерде отырғаны анық. Сондай білім алушылардың диагноздарына сәйкес мектеп медбикесінің кеңесі берілді.

Қант диабетімен ауыратын оқушыға сабақ беретін мұғалімнен назарда ұстау қажет:

- Диабетпен ауыратын оқушыны үнемі назарда ұстау;

- Дәретханаға, су ішуге жиі жіберу;
- Оқушының әлсіреп кетпеуін қадағалау;
- Алдыңғы парталарда отырғызу;
- Егер науқас бала есінен тана бастаса, дәрігер шақыру;

- Дәрігер келгенге дейін (қант, кәмпит, аз мөлшерде жеміс шырынын ішкізу);

- Егер науқас мүлдем есінен танса, ештеңе ішкізіп немесе ешнәрсе берудің қажеті жоқ.

«Ел мен елді, халық пен халықты, ұлт пен ұлтты теңестіретін нәрсе – білім», - деген еді қазақ әдебиетінің заңғар жазушы Мұхтар Әуезов. Иә, білім бәсекесі басты орынға шыққан ХХІ ғасырда әркім өз әлінше білім теңізіне сүңгіп, тұнығынан шөл қандырғысы келері анық. Осы ретте білім ұжымындағы ПК-ның сауатты да, тиімді ұйымдастырылуы оқушы білімінің сапасына әсер ететіні сөзсіз.

МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ОҚУШЫНЫҢ БЕЛСЕНДІ ІС-ӘРЕКЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ АРҚЫЛЫ ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

АМИРОВА К.Ж.»,
математика пәні мұғалімі
Өскемен қаласы әкімдігінің
«№46 орта мектебі» КММ

В статье рассказывается о формировании функциональной грамотности учащихся на уроках математики путем активизации их познавательной деятельности.

The article describes the formation of functional literacy of students in math lessons by enhancing their cognitive activity.

Бүгінгі заман талабына сай жаңадан құрылған ұлттық өнеге берер, болашақ қазақ мектебінің қандай болмағы мұғалімдерге үлкен міндет артады, шығармашылықпен жұмыс істеп, тынбай ізденуін қажет етеді.

Менің зерттеп, қолданып жүрген әдістемелік тақырыбым: «Математика сабақтарында білім сапасын жетілдіру үрдісінде оқушының белсенді іс-әрекетін ұйымдастыру арқылы жеке тұлғаның функционалдық сауаттылығын арттыру».

Негізгі мақсатым – оқушының ой-өрісін дамыта отырып, құзырлы жеке тұлғаның қалыптасуына ықпал жасау және шығармашылыққа баулу. Жеке тұлға тәрбиелеу үшін мұғалім педагогика, психология, математика ғылымдарының негізін барынша жетік білуімен қатар оқытудың жаңа әдістерін жете меңгеріп, оны сабақ мақсатына қарай іріктеп алып, шебер пайдалануы қажет. Мұғалім үшін «Ойсыз, оқусыз, ой-толғауынсыз өткізген әрбір күн – зая кеткен күн» болмақ.

Оқушының өзіндік қабілеті қалыптастыруға және білім алуға, дайындығын жетілдіруге оңтайлы алғышарт бола алатын технологияларды – «Сыни тұрғыдан ойлау», Ж.Қараевтың «Деңгейлеп оқыту» – әдісін қолданамын. Деңгейлеп оқыту әр оқушыға өз мүмкіндіктерін барынша пайдалана отырып білім алуына жағдай жасайды. Деңгейлеп оқыту әртүрлі категориядағы балаларға бірдей зейін аударып, олармен саралай

жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру барысында өз сабағымда оқушыларға АКТ қолданып, топтық, жұптық жұмыстарды; салыстыру, ұқсастыру, қорытындылау; кері есептерді қарастыру; заңдылықты байқау сынды ғылыми әдістерді қолданамын. Оқу үрдісінде деңгейлік тапсырмаларды орындату арқылы дарынды оқушылардың білімін одан әрі жетілдіруге мүмкіндік туғызамын. Осы бағытта қала көлемінде 9-сынып оқушыларымен «Жаңартылған білім аясында АКТ қолдану» тақырыбында өз іс-тәжірибемді тараттым. «Тригонометрия элементтері» тақырыбында өткізген қайталау ашық сабағымда оқушылар нұсқаулықтың көмегімен оқулықта жоқ формулалармен таңысып, қорытып шығарды. Тригонометриялық функциялардың графиктерін

салуда, қасиеттерін сипаттауда оқушылар өте тиімді «Geogebra» программасын қолданды. Осы сабақта «Activstudio» программасы, үлкен қызығушылықпен «Kahoot» программасымен тест шешті.

Жаңартылған бағдарлама бойынша 5 сыныбымен өткізген «Ондық бөлшектерді азайту» республикалық онлайн-сабағымда семантикалық картаны толтыру арқылы оқушылар сабақтың тақырыбын ашты; ал жаңа тақырыпты берілген мақсатты тапсырма арқылы өздерінің математикалық интуициясына сүйене отырып, меңгерді. Венн диаграммасы бойынша ондық бөлшектерді қосу мен азайту амалдарының ұқсастығы мен айырмашылығын анықтап, азайту ережесін өз бетімен құрастырды.

8-сыныппен өткізген «Квадрат теңсіздіктерді

графиктік тәсілмен шешу» сабағымда графикпен жұмыс жасау; тек қана графигін салумен шектелмей, оқушылар графигі бойынша қасиеттерін сипаттады. Интернет ресурстан квадрат теңсіздіктең қолдануын қарастырды. Ресейдің ЕГЭ (Единый государственный экзамен) есебін шығарды.

Математика – оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын және дамытатын негізгі буын. Ол оқушылардың интеллектін, логикалық ойлауын және шығармашылық қабілеттерін дамытуға, табиғат заңдылықтарын толығымен түсінуге ықпал жасайды. Математика пәнінде ақпараттық технологияларды қолдану пәнді оқытуда оқушыға дүниенің заңдарын терең меңгертіп қоймай, оқушының ойын дамытып, эмоциясына, сезіміне қозғау салады. Өзіне қажетті мазмұны мен мәліметті ақпарат көзінен таңдап, өз бетінше ойланып, шешім қабылдауға дағдыланады. Математика сабағында ақпараттық технологияны тиімді пайдалану – білім сапасының артуына әкеледі.

Жаңа ақпараттық технологияны математика сабақтарында пайдалана отырып, оқушылардың білім, білік дағдыларын қалыптастыруға қызығушылығын арттырып, түрлі деңгейдегі есептерді шығарып, оны талдай білуге үйретуге тырысамын.

Саналы да сапалы білім алған оқушы – ұлт келешегі.

МАТЕМАТИКА САБАҒЫНДА ПРОБЛЕМАЛЫҚ ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

В статье рассказывается об активизации познавательной деятельности учащихся на уроках математики путем использования одной из средств современных педагогических технологий – технологии проблемного обучения.

The article describes the activation of cognitive activity of students in mathematics lessons through the use of one of the means of modern pedagogical technologies – technology of problem learning.

НУРСАХАНОВА Р.Т. ,
екінші санатты математика
пәні мұғалімі
Өскемен қаласы әкімдігінің
«№46 орта мектебі» КММ

*«Маған айтсаң – ұмытып қаламын,
маған көрсетсең – есімде сақтаймын,
өзіме жасатсаң – түсініп аламын».*
Конфуций

Соңғы жылдары білім саласындағы реформалар ұстаздардың алдына жаңа мәселелер қояды. Солардың бірі – оқушыны өз бетімен білім алуға жетелеу. Оқушының бойындағы оқуға деген ынтасын арттырып, білім алуға, «жаңалық ашуға» құмар қылу. Білімді дайын күйінде бермей, өз күшімен алатындай жағдай жасау. Бұл математика оқу саласы үшін де өзекті тақырыптардың бірі болып табылады. Осы орайда, сабақта «Проблемалық оқыту» технологиясын қолдану тиімділігін атап өтуге болады.

Проблемалық оқыту технологиясы жаңадан пайда болған жоқ. Ерте заманда-ақ бұл әдіс грек философтарының мектептерінде пікірталас тудыру үшін кеңінен қолданылған (Сократтық әдіс). Одан бергі 18 ғасырдың екінші жартысында эвристикалық оқыту арқылы оқушының ойлау қабілетін дамытуды ағылшын педагогы Генри Армстронг қарастырған. Армстронгтың пікірінше оқушы жаңа білімге өзінің жеке іс-тәжірибесі арқылы жетуі тиіс деп санаған [1.27]. Бертіндері XX ғасырда проблемалық оқыту теориясын шет елдерде Дж. Дьюи, Дж. Брунер, Ресейде И.Я.Лернер, М.И.Махмутов, А.М.Матюшкин, В.Т. Кудрявцев, сынды педагог мамандар тереңірек зерттеп негізін қалаған деуге болады.

Проблемалық оқытудың негізгі идеясы – оқушыны танымдық, интеллектуалдық тығырыққа тіреу, мәселе туындату. Бұл мәселені шешуде бұрынғы білімі жеткіліксіз болғандықтан, өз кезегінде оқушы басқа әдіс-айла (зандылық, ереже, білім) ойлап табуға ұмтылады [4.52]. Яғни, тығырықтан шығу – оқушыны жаңа білімге жетелейді. Оқушының жаңа білімді қабылдауға ұмтылысы артады, білім алуға құмарлығы оянады. Проблемалық оқытудың басты мақсаты – оқушыға жаңа материалды меңгертіп қана қоймай, оны алудың жолдарын көрсету, өз бетімен әрекет етуге жетелеу, зерттеушілік және шығармашылық қабілеттерін дамыту болып табылады.

Проблемалық оқыту әдісі келесі кезеңдерден тұрады:

- Бірінші кезең: мәселе туындату (тығырыққа тіреу);
- Екінші кезең: болжамдар немесе мәселені шешу жолдарын ұсыну;
- Үшінші кезең: ұсынылған болжамдардың (ереженің, заңдылықтың) дұрыстығына көз жеткізу, дәлелдеу;
- Төртінші кезең: қорытындылау [5.64].

Проблемалық оқытудың жоғарғы көрінісі ретінде оқушылардың ғылыми-зерттеу

жұмыстарын жатқызуға болады. Ал, төменгі көрінісі мұғалімнің жаңа тақырып бойынша мәселені өзі қоюы, болжамдарды өзі айтуы және өзінің дәлелдеуі, ережені, заңдылықты өзі ұсынуы болып табылады.

Проблемалық оқыту технологиясын толықтай жоғары деңгейде болмаса да, оқушының тақырыпқа қызығушылығын арттыру, ойлау жүйесін, зерттеушілік қабілеттерін дамыту үшін төменгі сыныптардан бастап енгізуге болады. Мысалы, 5-сыныптарда натурал санды дұрыс жай бөлшекке көбейткенде ол санның азаятынын оқушылардың өздеріне мәселе ретінде қоюға болады. Бұл, әсіресе, «Санның бөлігін табу» және «Бөлігі бойынша санды табу» тақырыптарында мәтінді есептерді шешуге дағдыландыру үшін қажет. Себебі, 5-сынып оқушыларында бастауыш сыныптан санды санға көбейткенде бастапқы саннан көбірек сан шығуы тиіс, ал санды санға бөлгенде бастапқы саннан аз сан шығуы тиіс деген ұғым қалыптасқан.

Мәселені келесідей қоюға болады:

- Балалар, бір санды екінші санға көбейткенде, шыққан көбейтінді бастапқы саннан аз болуы мүмкін бе? Бұл - бірінші кезең.

Осы жерде оқушылар өз болжамдарын айтады. «Болады», «Ондай болмайды», «Бөлшектерді көбейткенде» т. б. - деуі мүмкін. Бұл - екінші кезең.

Әрбір болжамды тексереміз. Мысалы:

$5 \cdot 7 = 35$, $35 > 5$, бастапқы саннан үлкен сан шықты;

$10 \cdot 2 = 20$, $20 > 10$, бастапқы саннан үлкен сан шықты;

$1000 \cdot 3/10 = 300$, $300 < 1000$, бастапқы саннан кіші сан шықты;

$20 \cdot 1/2 = 10$, $10 < 20$, бастапқы саннан кіші сан шықты;

$100 \cdot 2 \frac{7}{10} = 100 \cdot 27/10 = 270$, $270 > 100$, бастапқы саннан үлкен сан шықты;

$60 \cdot 1 \frac{2}{5} = 60 \cdot 7/5 = 84$, бастапқы саннан үлкен сан шықты. Бұл - үшінші кезең.

Қорытынды. Бұл кезеңде болжамдарды дәлелдеу кезінде алынған фактілерге сүйене отырып, заңдылық немесе ереже қорытып шығарылады: Екі натурал санның көбейтіндісі бастапқы сандардан үлкен болады. Натурал санды дұрыс бөлшекке көбейтсек көбейтінді бастапқы натурал саннан аз болады. Натурал санды (аралас санға) бұрыс бөлшекке көбейтсек көбейтінді бастапқы саннан көп болады. Бұл - төртінші кезең. Бұл жерде айта кететін жайт оқушылар натурал сандарды жай бөлшектерге көбейтуді білсе де шыққан көбейтіндіге мән бермеуі мүмкін. Ал біз

осы жағдаятты туындата отырып, осы мәселеге оқушылардың көңілін аудардық.

Дәл осылайша екі санның бөліндісі туралы ережелерді «ойлап табуға» болады.

Осы заңдылықтар мен ережелер оқушылар үшін жаңа білім болуы мүмкін және де ол ережелерді оқушылар өздері дәлелдеп шығады.

Сондай-ақ, ондық бөлшектерді салыстыру тақырыбында да проблемалық мәселе туындатуға болады. Мысалы, тақырыпты түсіндірмес бұрын экранға не тақтаға келесі есепті беремін:

33,45 және 20,12 сандарын салыстыр;

3,2455 және 3,25 сандарын салыстыр;

4,91 және 4,777 сандарын салыстыр;

0,125 және 0,12 сандарын салыстыр.

Оқушылардың көпшілігінде 1-ші қатардағы сандарды дұрыс салыстырса да 2-ші және 3-ші қатардағы сандарды салыстыруда қате жібереді, себебі, бастапқыда қай санның цифрлары көп болса, сол сан үлкен деген ой туындайды.

Келесі кезеңде экранға дұрыс жауапты шығарамыз

$33,45 > 20,12$

$3,2455 < 3,25$

$4,91 > 4,777$

$0,125 > 0,12$

Оқушылардың алдында мәселе туындады, себебі, ондық бөлшектерді салыстыруда олардың бұрынғы білімдері жеткіліксіз болып шықты. Ары қарай болжам жасатып, ереже қорыттыру кезеңдері қалды.

Айта кететіні, оқушылар әркез мұғалімге керекті болжамдар жасамауы да мүмкін, кей жағдайларда мұғалімнің жетелеуі, не түрткісі қажет. Бұл кезде де бірден жауабын айтпай жетек сұрақтар қойған дұрыс.

Жалпы мәселелік сұрақтарды және есептерді сабақ барысында үнемі қойып отырғаны абзал. Бұл өз кезегінде оқушылардың ойлау, талдау, салыстыру, жалпылау, жинақтау сияқты қабілеттерінің дамуына әсер етеді.

Проблемалық жағдаяттар оқушыда таңданыс тудыруы қажет.

Мысалы, бастауыш сыныптың мұғалімі экранға, не тақтаға келесі өрнекті жазады: $5 \cdot 3 + 2 = 17$ және $5 \cdot 3 + 2 = 25$. Бұл жазбаның өзі оқушылардың таңданысын тудырады, себебі бірдей өрнектердің мәні әртүрлі болып тұр. Ары қарай мұғалім оқушылармен бірлесе өрнектің мәні қалай шыққанын талдайды. Бірінші жағдайда $5 \cdot 3$ одан кейін шыққан көбейтіндіге 2 қосылады. Ал, екінші жағдайда бірінші қосу амалы орындалып, одан кейін ол 5-ке көбейтіледі. Осы жерде оқушыларға ары қарай жақша ұғымы

беріледі.

Проблемалық оқыту технологиясы бойынша психолог В.А. Крутецкий мәселелік есептерді келесі топтарға бөледі [2.33]:

Сұрағы берілмеген есептер:

Төртбұрыштың ауданы 8 м.кв, бір қабырғасы 4 м.кв.

Тапсырма: Есепке сұрақ құрастырып, толықтыр.

Шарты толық берілмеген есептер:

Төртбұрыштың ауданы 8 м.кв. Оның қабырғаларын тап.

Тапсырма:

Бұл есепті шешуге бола ма?

Неліктен?

Есепті шығару үшін оны қалай толықтыру керек?

Артық берілгендері бар есептер.

Айжанның 130 жазу дәптері және 100 есеп дәптері бар. Айжан тағы 10 қалам мен 8 өшіргіш сатып алды. Айжанның есеп дәптерінен жазу дәптерінің нешеуі артық?

Тапсырма: Есепті шығару үшін қандай бастапқы берілгендер қажет?

Қандай берілгендер артық?

Бірнеше тәсілмен шығаруға болатын есептер:

Дүкенде үш күнде 1200 кг қияр сатылды.

Бірінші күні барлық қиярдың 1/5 бөлігі, екінші күні барлық қиярдың 7/10 бөлігі сатылды. Үшінші күні неше кг қияр сатылды.

Тапсырма: Есепті бірнеше тәсілмен шығарындар. Олардың ең тиімдісі қайсы?

Сонымен бірге Мазмұны өзгертілген есептер және Логикалық ойлауға арналған есептер де мәселелік есептерге жатқызылған.

Қорыта айтқанда, «Проблемалық оқыту» технологиясы мұғалімнің өзінен де шығармашылықты, «мәселелік ойлауды», заманауилықты талап етеді. Бүгінгі таңда болашағы жарқын, бәсекеге қабілетті ұрпақ тәрбиелеуде ең алдымен, мұғалім жаңашыл бағытта жұмыс істеуі керек.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Карелина Т.М. Методы проблемного обучения // Математика в школе. – 2000. - №5.

2. Крутецкий В.А. Основы педагогической психологии. – М., 1972.

3. Максимова В.Н. Проблемный подход к обучению в школе. Методическое пособие по спецкурсу. – Л., 1973.

4. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. – М., 1972.

5. Махмутов М.И. Организация проблемного обучения. – М., 1977.

РАЗВИТИЕ ПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В УСЛОВИЯХ ПОЛИЯЗЫЧНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

МАНЯПОВА Т.К., кандидат
филологических наук
Павлодарский государственный
университет имени С.Торайгырова

Мақалада Қазақстан Республикасындағы көптілді білім беру мәселелері қарастырылған. Пәндік білімді шет тілі арқылы және шет тілі құралдарымен меңгерту негізінде үш тілді білім беру саясаты жүзеге асырылмақ. Мақсаты пәнді оқытуға, шет (ағылшын) тілінде сөйлеу қызметін дамытуға және оқу іскерлігін жетілдіруге бағытталған. Мақалада Блум таксономиясын пайдалану арқылы пәндік құзыреттілікті дамытуға және кең спектрлі дағдыларды қалыптастыруға ерекше көңіл бөлінеді. Пәндік және қолданбалы құзыреттіліктерді кеңейтуге бағытталған тақырыптық тапсырма мысалдары келтірілген.

The article deals with the issues of multilingual education in the Republic of Kazakhstan. Mastering subject knowledge by means and through a foreign language ensures the implementation of a policy of tri-lingual education, the focus of which is aimed at teaching the subject, developing speech activity in a foreign (English) language and at improving the skills to learn. Special attention is paid to the development of subject competencies and the formation of a wide range of skills through the use of the Bloom taxonomy. Examples of thematic assignments aimed at expanding the subject and instrumental competencies are given.

Необходимость осуществления контактов и обмена информацией в расширенной образовательной среде актуализирует проблемы языковой подготовки обучающихся. Предпосылкой формирования предметной, коммуникативной и информационной компетенций обучающихся является полиязычие, т.е. владение несколькими языками.

В программных документах по развитию образования и науки Республики Казахстан отражен механизм внедрения трехязычного образования в практику казахстанских школ. Главная цель полиязычного образования – создание платформы, которая будет основой для реализации идей Первого Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева «Мәңгілік ел», «Рухани жаңғыру» и образовательной концепции развития функциональной грамотности как результата интеграции предметных знаний. Освоение и использование всех ресурсов мировой цивилизации, науки и техники, получение доступного и качественного образования невозможно без знания языков.

Сегодня полиязычное образование в казахстанских школах связано не только с преподаванием казахского, русского, английского языков (немецкого/французского и др.), но и с

внедрением изучения дисциплин, особенно естественно-научных (физика, химия, биология, информатика), на трех языках по обновленным методикам, разработанным в соответствии с лучшими мировыми и отечественными практиками. Реализация 4-х видов речевой деятельности (слушание, говорение, письмо, чтение) осуществляется в ходе преподавания предметов на казахском/русском, английском языках. Отсюда вывод о том, что учителя-предметники ответственны не только за усвоение материала по предмету, но и за формирование академического языка. Кроме того, предусмотрена поддержка развития коммуникативных навыков на трех языках во внеурочной деятельности обучающихся.

В течение нескольких лет в вузах Казахстана реализуется программа полиязычного образования, целью которой является языковая подготовка конкурентоспособных специалистов высшей квалификации, владеющих казахским, русским и английским языками.

Изучение конкретных областей знаний (педагогика, психология, лингвистика, менеджмент и др.) на втором и третьем языках связано с развитием метакогнитивных и металингвистических навыков обучающихся, т.е.

язык изучается не ради самого языка, а ради получения предметных знаний по отраслям. Уровень полиязычной компетенции определяется степенью владения как системой лингвистических знаний, так и навыками использования речевых алгоритмов и речевых действий продуктивного и репродуктивного характера, владения метакогнитивными стратегиями и развитой познавательной способностью. Формирование полиязычной компетенции предполагает интеграцию предметных, языковых, коммуникационных и культурных контентов.

Успешная реализация программы полиязычного образования требует обновления содержания высшего профессионального образования с учетом принципа гуманизации и компетентного подхода для интеграции предметных знаний. Целью обучения в данном контексте становится не только овладение знаниевым контентом (язык как целостная система), но и формирование профессионально-направленных языковых, речевых, коммуникативных, межкультурных и др. компетенций, развитие профессиональной речевой культуры, навыков профессионально-делового общения, администрирования и решения профессиональных задач и проблем.

Развитие предметных компетенций в части расширения профессионального словарного запаса студентов (в том числе терминологическая работа) осуществляется в первую очередь преподавателями языковых дисциплин, а не спецдисциплин, так как «расшифровка» семантической составляющей термина, так же, как и рассмотрение его словообразовательной модели – это работа лингвистов.

Существует ряд приемов семантизации или «расшифровки» значения новой лексики. Например:

- 1) с помощью родного или другого иностранного языка;
- 2) с помощью интернационализмов (слова греческого или латинского происхождения, они есть во всех европейских языках: Puls, Pudding, Granit, Echo, Evolution, Antike, Amnesie, Urbanisation);
- 3) по контексту или ситуации общения в сочетании с фоновыми знаниями, которыми студент уже владеет;
- 4) с помощью визуализации (использование наглядности для дополненной реальности);
- 5) по словообразовательным элементам

(приставки и некоторые суффиксы имеют собственные значения);

- 6) по законам образования сложных слов;
- 7) с использованием словарей (толковый, одноязычный; переводной, двуязычный; терминологический; глоссарий).

Обучение и преподавание в современной образовательной среде нацелено как на развитие предметных компетенций, так и на формирование навыков широкого спектра, а именно: функциональное и творческое применение знаний, критическое мышление, проведение проектных и исследовательских работ, осуществление социальных и межкультурных контактов, гибкость и умение адаптироваться к новым условиям, применение различных способов коммуникации, в том числе языковых и т.д.

Развитие критического мышления в полилингвальном аспекте предполагает использование методов и приемов аналитического чтения, аргументированного письма, критического слушания, восприятия информации и интерпретации данных.

Одним из важных оснований для развития критического мышления обучающихся (в том числе и с учетом языковой специфики целевой группы) является таксономия Блума.

Работа Бенджамина Блума и его коллег «Таксономия образовательных задач» (Bloom, 1956) – научный труд, в котором представлены методология и методические механизмы и инструменты включения и манипулирования «уровнями» мышления, которые активизируются в процессе обучения. Таксономия позволяет определить качество вопросов и заданий элементарного, промежуточного и высшего порядка. К разряду элементарных относятся вопросы «низшего» уровня, требующие «узнавания» или извлечения из памяти фактов, событий, названий.

По мере продвижения в высшему уровню содержательные и аналитические компоненты вопроса (задания) становятся более сложными. В результате для ответа на эти вопросы требуется применение идей, анализа, доказательств, синтеза нескольких идей для достижения новых решений и оценки всего хода рассуждений.

Очевидно, что существует прямая связь между типами вопросов, которые задает преподаватель, и уровнями мышления, на которые выходят обучающиеся. Студенты, способные мыслить на более «высоком» уровне,

уверенно и легко применяют усвоенный материал в отличие от тех, чье мышление осталось на

уровне узнавания и запоминания.

Шесть основных уровней таксономии Блу!

Уровни	Содержание учебных действий	Глаголы, используемые для формулирования вопросов/заданий
Знание	Запоминание, заучивание, распознавание, воспроизведение, повторение	Перечислите, запомните, назовите
Понимание	Интерпретация, перевод с одного «языка», формата на другой, передача своими словами	Обсудите, определите, расскажите
Применение	Практическое использование, применение информации для достижения определенного результата	Примените, вычислите, измените, выберите, классифицируйте, завершите, продемонстрируйте, обнаружьте, инсценируйте, исследуйте, проведите эксперимент, проиллюстрируйте, интерпретируйте, модифицируйте, оперируйте, соотнесите, спланируйте, покажите, сделайте набросок, решите, используйте
Анализ	Разделение на составные части с целью демонстрации способа образования, выявление внутренних взаимосвязей, структуры коммуникации, последовательности и логической схемы действий и ситуаций, определение мотивов	Проанализируйте, оцените, сгруппируйте, вычислите, категоризируйте, классифицируйте, сравните, свяжите, противопоставьте, критикуйте, обсудите, дифференцируйте, различите, разделите, исследуйте, проведите эксперимент, объясните, выведите, упорядочите, соотнесите, выберите, разделите, проверьте
Синтез	Создание целостной модели, оригинального результата, объекта	Сгруппируйте, соберите, скомбинируйте, составьте, создайте, разработайте, сформулируйте, обобщите, объедините, придумайте, модифицируйте, организуйте, спланируйте, подготовьте, предложите, перегруппируйте, перепишите, установите, замените
Оценивание	Принятие решений, устранение противоречий и полярности мнений, обоснование своей позиции, оценивание ситуации/объекта	Докажите, выберите, сравните, сделайте вывод, убедите, решите, обоснуйте, объясните, измерьте, предскажите, проранжируйте, порекомендуйте, выделите, суммируйте, поддержите, проверьте, оцените

Сознательный отбор разноуровневых вопросов и заданий позволяет преподавателю активизировать мотивационные механизмы к

обучению, организовывать активную образовательную среду и максимально использовать развивающий потенциал учебных

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

мероприятий.

В качестве примера рассмотрим вопросы и задания, разработанные по теме «Публицистический стиль речи» (дисциплина «русский язык», 1-й курс). Для достижения цели

занятия по расширению предметных и инструментальных компетенций, для развития навыков использования публицистического стиля в моделируемых ситуациях, предлагаются следующие виды работ.

Виды речевой деятельности	Вопросы и задания	Развитие навыков широкого спектра	Уровень по Б.Блуму
Прослушивание основных идей	Выдающийся французский лингвист Ш. Балли писал, что "научный язык - это язык идей, а художественная речь - язык чувств". Вопрос: верно ли утверждение Ш.Балли? Задание: докажите, что утверждение «публицистика - язык и мыслей, и чувств» - верно.	Логическое изложение мыслей, критическое мышление	Анализ (сбор доказательной базы, обоснование утверждения)
Чтение	Задание: проработать теоретический материал по теме и разработать модель «Публицистический стиль» <div style="text-align: center;"> <pre> graph TD A[Публицистический стиль – это] --> B[Задачи, которые реализуются в произведениях публицистики] A --> C[Жанры публицистики] A --> D[Языковые особенности публицистического стиля] </pre> </div>	Функциональное и творческое применение знаний, осмысление и систематизация различных знаниевых контентов по данной теме	Синтез идей (разработка целостной оригинальной модели)
Говорение	Задание: разработать и представить жанровую репрезентацию по теме «Машхур Жусуп Копеев» (модель использования жанра <i>интервью/репортажа</i>)	Гибкость и умение адаптироваться к новым условиям, применение различных способов презентации проекта или исследования	Применение (практическое использование, применение информации для достижения результата)

Письмо	Работа с ресурсами региональных СМИ : 1) Выбор статьи/заметки; 2) Определить основную мысль/основные положения статьи/заметки; 3) Выписать ключевые слова и словосочетания, которые будут использоваться при раскрытии той или иной темы; 4) Определить структуру статьи: а) введение (перечисление и общая характеристика фактов); б) описание событий и авторский комментарий; в) обобщение, выводы.	Рассмотрение социокультурных аспектов, фактологическое описание, использование информативных и коммуникационных каналов	Понимание, применение, анализ (разделение на составные части и обобщение)
--------	---	---	---

Таким образом, используя таксономию Блума можно не усложнить, а повысить уровень заданий, данных в стандартном учебнике, а значит – создать условия для развития языковых и речевых компетенций и коммуникативных навыков профессиональной направленности.

ЛИТЕРАТУРА

1. Назарбаев Н.А. Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда // Казахстанская правда – 2012, 10 июля. - № 218-219.

2. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы // Указ Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года № 1118. - [ЭР]. Режим доступа: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1000001118>.

3. Бизяева А.А. Психология думающего учителя: педагогическая рефлексия - Псков: ПГПИ им.С.М.Кирова, 2004. - 216 стр.

4. Bloom B.S. et al. (1956) Taxonomy of Educational goals: Handbook 1: Cognitive Domain, New York: David McKey

5. Волков Е.Н. Критическое мышление. – Нижний Новгород, 2010. – 280 с.

6. Жетписбаева Б.А., Аязбаева С.С. Лингводидактический аспект учебно-методических комплексов в полиязычном

образовании // Вестн. Караганд. ун-та. Сер. Педагогика.- 2011, № 2 (62). - с. 4-8.

7. Вдовина Е. К. Предметно-языковая интеграция: английский язык как дополнительный язык обучения в неязыковом вузе. Гуманитарный вестник, 2015, вып. 4. URL: <http://hmbul.bmstu.ru/catalog/edu/pedagog/238.htm>

8. Модернизация современного образования: теория и практика. сборник научных трудов / под ред. И.М. Осмоловской, д.пед.н., сост. Л.Б.Прокофьева, Г.А.Воронина - М.: ИТиИП РАО, 2004. – 524 с.

9. Технологии открытого образования: Сборник научно-методических материалов Московского открытого образовательного проекта / Под. ред. Н.П.Дерзковой - М.: АПКИПРО, 2012. - 88 с.

10. Тұрғынбаева Б. А. Білім беру жүйесіндегі инновациялық жағдайларды жүзеге асыру. - Алматы, 2012. – 115 б.

11. <http://letopisi.org/index.php>

12. <http://kazatu.kz/ru/obrazovanie/poliyazichn-oe-obrazovanie/>

13. http://www.mozliceum.na.by/mr_proekt_critic.php

14. <http://www.openclass.ru/node/181687>

**ДИАГНОСТИКИ УРОВНЯ
АКАДЕМИЧЕСКОЙ ОДАРЕННОСТИ
УЧАЩЕГОСЯ СРЕДНЕГО ЗВЕНА**

Мақалада орта буын оқушыларының академиялық дарындылық компоненттері және осы компоненттердің даму деңгейін анықтаудың әзірленген критерийлері қарастырылады. Сегізінші сынып оқушыларының академиялық дарындылық деңгейін анықтауға мүмкіндік беретін диагностика көрсетілген және қысқаша сипатталған.

The article examines the components of academic endowments in secondary school pupil and developed criteria for identifying the development level of these components. It shows and describes briefly diagnosis which gives the possibility to reveal the level of academic endowments in eighth-former.

АФАНАСЕНКОВА И.В.,
кандидат педагогических наук,
доцент кафедры химии
факультета естественных наук
и технологий ВКГУ
им. С.Аманжолова

МИТИНА Т.А., учитель
химии филиала «Назарбаев
Интеллектуальная школа
химико-биологического
направления
г. Усть-Каменогорска»
АОО «Назарбаев
Интеллектуальные школы»

Одно из приоритетных направлений современного образовательного процесса – это работа с одаренными учащимися. В казахстанском обществе развитие одаренности у обучающихся – это закономерный отклик на социальный заказ. Талантливая и одаренная молодёжь – это интеллектуальный потенциал нашей страны, который позволяет ей быть конкурентоспособной, развиваться в полной мере и решать существующие экономические и социальные задачи. Таким образом, развитие одаренности учащихся является одной из современных и актуальных задач модернизации образования Казахстана. Она решается посредством дифференцированного подхода в обучении. Поэтому преподавателям необходимо создавать условия, в которых учащийся мог бы проявить себя и показать путь для его самореализации.

Н.С. Лейтес в своих исследованиях уделяет большое внимание проблеме академической одаренности (далее АО). Ученый рассматривает данный термин как способность к обучению на высоком уровне результативности по общеобразовательным предметам [1, с. 9]. Такое

определение соответствовало замыслу проводимого нами исследования, но требовало уточнения в рамках организации дифференцированного обучения восьмиклассников предмету «химия» в Автономной организации образования «Назарбаев Интеллектуальные школы» Республики Казахстан (далее АОО НИШ). В системе АОО НИШ академическая одаренность имеет место при обучении на высоком уровне сложности и результативности по различным предметам. Системный анализ понятия «академическая одаренность», определение содержательных и структурных компонентов данной дефиниции, а также более глубокое изучение принципов дифференциации по Д. Баска [2, с.113-114] позволили нам создать и апробировать модель развития академической одаренности учащегося среднего звена. Но на начальном этапе опытно-экспериментальной работы нами была выполнена психолого-педагогическая идентификация АО у школьников среднего звена. Рассмотренные ниже диагностики позволили нам выявить уровень АО восьмиклассников в экспериментальной и

контрольной группам (далее ЭГ и КГ).

В ходе экспериментального исследования были рассмотрены компоненты АО школьника

среднего звена и разработаны критерии определения уровня развития данных компонентов (таблица 1).

Таблица 1. Компоненты академической одаренности и критерии определения уровня развития

Компоненты АО	Критерии определения уровня развития компонентов АО
Мотивационный	- уровень познавательной активности
	- уровень мотивации достижений
Когнитивный	- темп работоспособности (учебной деятельности)
	- уровень мыслительных навыков
Операциональный	- умение производить расчеты
	- умение управлять собственным процессом обучения (собственной учебной деятельностью)
	- творческие умения

На основе анализа и обобщения исследований А.В. Брушлинского, Ю.З. Гильбуха, В.Н. Дружинина, И.Л. Стычинского, а также по результатам анкетирования и собственных наблюдений в качестве учителя химии, мы определили, что мотивационный компонент отражает направленность личности и включает в себя мотивы поведения и деятельности, стремления, а также предпочтения академически одаренного ребенка. Этот компонент очень важен, так как ведущими мотивами одаренного ребенка должны быть любознательность и склонность к самостоятельному исследованию, изучению неизвестного. Мотивационный компонент академически одаренной личности можно идентифицировать по следующим критериям: уровень познавательной активности и уровень мотивации достижений.

Определение исходного и конечного уровня познавательной активности и мотивации достижений в ЭГ и КГ проводилось нами посредством методики диагностики мотивации учения и эмоционального отношения к учению в средних и старших классах школы Спилберг-Андреева. Предлагаемый метод диагностики мотивации учения и эмоционального отношения к учению основан на опроснике Ч.Д. Спилберга, который направлен на изучение уровней познавательной активности, тревожности и гнева как актуальных состояний, так и свойств личности. Модификация опросника для изучения эмоционального отношения к учению была осуществлена А.Д. Андреевой [3].

Изучив работы О.Н. Бакаевой, Н.А. Дарханова, Ж.А. Караева, С.В. Кузнецовой, мы пришли к выводу, что когнитивный компонент АО предполагает развитие когнитивной сферы

восьмиклассника. Когнитивный компонент академически одаренной личности можно идентифицировать по следующим критериям: темп работоспособности (учебной деятельности) и уровень мыслительных навыков.

Темп работоспособности учащихся ЭГ и КГ оценивался психологами Назарбаев Интеллектуальной школы химико-биологического направления г. Усть-Каменогорска в начале 2018-2019 учебного года по методике экспресс-диагностики свойств нервной системы по психомоторным показателям Е. П. Ильина (Теппинг тест) [4]. Данные были предоставлены нам в виде карты дифференциации обучения восьмиклассников. Исходный уровень мыслительных навыков в ЭГ и КГ оценивался по количеству учащихся, которые справились с заданиями суммативного оценивания за первую и вторую четверти 2018-2019 учебного года согласно их характеристике, а итоговый уровень – за третью четверть того же учебного года.

В результате эмпирического анализа литературы по проблеме исследования (Н.А. Лошкарева, Д.Б. Эльконин, В.В. Давыдов, К. Кабдыкаиров) и в ходе наблюдений за учебно-творческой деятельностью учащихся мы выделили операциональный компонент, включающий в себя академические умения, которые являются своеобразными инструментами для осуществления учебной деятельности. Критериями операционального компонента стали: умение производить расчеты, умение управлять собственным процессом обучения и творческие умения. Для диагностирования исходного и итогового уровней достижения критериев операционального

ПРОБЛЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ И ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

компонента академической одаренности нами был разработан лист наблюдения, по которому

оценивалось достижение критериев данного компонента (таблица 2).

Таблица 2. Лист наблюдения для оценивания достижений критериев определения уровня развития операционального компонента АО.

ФИО учащегося	Критерии определения уровня развития операционального компонента академической одаренности									
	умение производить расчеты			умение управлять собственным процессом обучения				творческие умения		
	Дескрипторы									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ученик 1										
Ученик 2										
...										

После стартовой диагностики КГ обучалась по традиционной методике обучения химии без целенаправленного использования дидактических условий развития академической одаренности. В ЭГ разработанная нами модель развития академической одаренности внедрялась через применение заданий, разработанных по принципам дифференциации Джойс Ван-Тассель Баска, включающие углубленное содержание,

ускоренное обучение, усложнение, проблемное обучение и креативность [2, с. 113-114].

Исходя из цели опытно-экспериментальной работы, был определен общий уровень развития АО восьмиклассников КГ и ЭГ посредством стартовых и итоговых диагностик, описанных выше. Результаты данных диагностик отражены в таблице 3.

Таблица 3. Результаты стартовой и итоговой диагностик уровня АО восьмиклассников

Группы	Компоненты АО	Уровни проявления АО учащихся			
		ниже среднего (%)	средний (%)	выше среднего (%)	высокий (%)
Стартовая диагностика					
КГ	мотивационный	5,56	11,11	27,78	55,55
	когнитивный	11,11	38,89	22,22	27,78
	операциональный	11,11	22,22	38,89	27,78
ЭГ	мотивационный	5,56	16,67	33,33	44,44
	когнитивный	16,67	33,33	27,78	22,22
	операциональный	16,67	22,22	33,33	27,78

Итоговая диагностика					
КГ	мотивационный	5,56	16,67	22,22	55,55
	когнитивный	11,11	33,33	27,78	27,78
	операциональный	11,11	22,22	33,33	33,33
ЭГ	мотивационный	0	16,67	33,33	50,00
	когнитивный	5,56	22,22	38,89	33,33
	операциональный	5,56	11,11	38,89	44,44

Из таблицы 3 видно, что такие уровни проявления академической одаренности восьмиклассников, как «ниже среднего» и «средний» понизились в процентном соотношении, а, следовательно, такие уровни, как «выше среднего» и «высокий» повысились.

Таким образом, описанные выше диагностики позволяют зафиксировать качественные показатели уровня развития академической одаренности школьника среднего звена. Произведенные нами статистические расчеты с использованием критерия Пирсона также доказали справедливость гипотезы о том, что повышение уровня развития академической одаренности возможно при внедрении модели развития академической одаренности

восьмиклассника.

Список литературы:

1. Бевз И.А. Дидактические условия развития академической одаренности младшего школьника: Автореф. дис. на соиск. ученой степени канд. педагог. наук. – Караганда, 2008. – 28с.

2. Программа по одаренности для учителей Назарбаев Интеллектуальных школ/Презентации. 2012

3. http://tropinkaksebe7.blogspot.com/p/blog-page_10.html

4. <http://psihologn.org/index.php/psihologamm/302-metodika-ekspres-diagnostiki-svoystv-nervnoj-sistemy>

 ВНИМАНИЕ! Новая рубрика: «СПРАШИВАЙТЕ — ОТВЕЧАЕМ!».....

Итак, мы уже «едем» с вами в этом «поезде», который называется «обновление содержания среднего образования». По мнению редсовета нашего журнала, имеет смысл периодически делать небольшие «остановки», чтобы перевести дух, зафиксировать реальные успехи, проанализировать, что «пошло не так», подправить «маршрут» и поехать дальше! В материалах, которые вы отправляете для публикации, все прекрасно и нет вопросов, но в разговоре с коллегами мы делимся своими проблемами. Давайте и мы поговорим, как коллеги! Вот для этого мы открываем новую рубрику. В целях оперативности можете задавать вопросы через Instagram (@jurnal2018) или по электронной почте (jurnal@goroo.uzg.kz), анонимность гарантируем!

На ваши вопросы будут отвечать наши авторитетные эксперты.
Мы начинаем: спрашивайте — отвечаем!

..... Ведущая рубрики: Абдуллина Л.И., к.ф.н., доцент ВКГУ им.С.Аманжолова

ВОПРОС

Что требует от учителя внедрение обновления образования?

ОТВЕТ

САХАРИЕВА С.Г.,
к.п.н., доцент
ВКГУ им.
С.Аманжолова

Прежде всего, это умения:

- формулировать учебные цели для достижения результатов;
- строить учебный процесс по организации усвоения учебного материала;
- готовить учебные материалы в соответствии с учебными целями;
- использовать потенциал информационной среды для учебного процесса;
- создавать условия для опережающего развития учащихся в и лично-деятельностной направленности;
- оценивать текущие результаты, направленные на достижение поставленных целей и пр.

ВОПРОС

Каковы преимущества программ обновленного содержания среднего образования?

ОТВЕТ

САХАРИЕВА С.Г.,
к.п.н., доцент
ВКГУ им.
С.Аманжолова

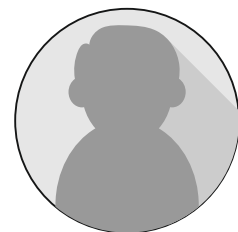
- активизация деятельности ученика на уроке (90% активен сам ученик), дети учатся сами думать, творить, анализировать, задавать вопросы;

- ученик самостоятельно учится оценивать собственную деятельность;

- учитель - это помощник и партнер, который сопровождает ученика в процессе овладения знаниями, умениями и компетенциями.

ВОПРОС

На что следует обратить внимание при планировании урока?

ОТВЕТ

САХАРИЕВА С.Г.,
к.п.н., доцент
ВКГУ им.
С.Аманжолова

При планировании урока важно обратить внимание на следующие моменты:

1. Какова цель моего урока? Поддерживает ли каждая часть урока достижения учащимися этой цели?

2. Что на самом деле будут делать учащиеся? Как ясно объясняю учащимся, что они должны делать и какие результаты они должны получить?

3. Как я узнаю, что прошло обучение?

4. Что значит быть учеником во время урока? Может ли учащийся получить помощь и/ или уверенность? Могут ли они получить дополнительные материалы?

5. Насколько план является гибким? Может ли он справиться с неожиданными событиями, такими как интересный вопрос учащегося, который требует много объяснений, проблемы с аудиовизуальными средствами, короткая обратная связь от кого-то еще?

6. Какую обратную связь от учащихся Вы планируете услышать? Как я буду устраивать, записывать и обсуждать этот вопрос?

Постоянные:

- ✎ Теория и методология образования
- ✎ Менеджмент в образовании
- ✎ Проблемы образования и пути их решения
- ✎ Мастер-класс: ОЭР, современный урок, воспитательная работа
- ✎ Семья и школа
- ✎ Психологическая служба в образовании
- ✎ Опыт сертифицированных учителей и руководителей
- ✎ Первые шаги в науке
- ✎ Школа молодого учителя
- ✎ Дошкольное образование
- ✎ Страничка профсоюза

Периодические:

- ✎ Трехязычное образование
- ✎ Техническое и профессиональное образование
- ✎ Коррекционная педагогика и психология
- ✎ Социальное партнерство
- ✎ Региональный компонент в образовании
- ✎ Система дополнительного обучения и воспитания
- ✎ Образование за рубежом
- ✎ Юридическая консультация
- ✎ Новинки методической литературы (библиотека им. А.С.Пушкина)
- ✎ Имена в образовании
- ✎ Межкультурные коммуникации
- ✎ Готовимся к аттестации
- ✎ Спрашивайте - отвечаем!

Тұрақты:

- ✎ Білім берудің теориясы мен әдіснамасы
- ✎ Білім берудегі менеджмент
- ✎ Білім берудің мәселелері және оны шешу жолдары
- ✎ Шеберлік сыныбы
- ✎ Отбасы және мектеп
- ✎ Білім берудегі психологиялық қызмет
- ✎ Сертификатталған мұғалімдер мен жетекшілердің тәжірибесі
- ✎ Ғылымдағы алғашқы қадам
- ✎ Жас мұғалімнің мектебі
- ✎ Мектепке дейінгі білім
- ✎ Кәсіподақ парақшасы

Мерзімді:

- ✎ Үш тілді білім беру
- ✎ Техникалық және кәсіптік білім беру
- ✎ Коррекциялық педагогика және психология
- ✎ Әлеуметтік серіктестік
- ✎ Білім берудегі аймақтық компонент
- ✎ Қосымша оқыту мен тәрбие жүйесі
- ✎ Шетелдегі білім беру
- ✎ Заңгерлік кеңес
- ✎ Әдістемелік әдебиеттер жаңалықтары (А.С.Пушкин атындағы кітапхана).
- ✎ Білім берудегі есімдер
- ✎ Мәдениетаралық байланыстар
- ✎ Сұраңыз - жауап береміз!

**Учредители: КГУ “Учебно-производственный комбинат”
акимата города Усть-Каменогорска
совместно с ННУ “Учебно-методический центр “Перспектива”**

Журнал Қазақстан Республикасы
Инвестициялар және даму
министрлігінде тіркелген.
11.03.2016 жылғы тіркеу туралы
куәлігі №15888-Ж

Журнал зарегистрирован в
Министерстве по инвестициям и
развитию Республики Казахстан.
Свидетельство о регистрации
№15888-Ж от 11.03.2016 года

Журналдың болашақ авторларына
нұсқаулық:
Материал төменгідей болуы қажет:
- өзекті;
- арнайы терминологиямен
жүктелмеген, анық және түсінікті тілмен
жазылған:
- 3 тілде (қазақ, орыс, ағылшын) қысқа
мазмұнымен бірге;
- көлемі 4 беттен кем емес (12 шрифт,
бірлік аралық интервал);
- кесте, диаграммалармен болуы
мүмкін.
Мақалаға қысқа сауалнамалық
деректер мен кәсіби сапалы 9 x13
фотосурет қосу қажет.

Рекомендации будущим авторам
журнала:

Материал должен быть:

- актуальным;
- не перегруженным специальной терминологией, написан ясным и доступным языком;
- сопровождаться аннотациями на 3 языках (казахский, русский, английский)
 - объемом не более 4 страниц (12 шрифт, одинарный интервал);
- может сопровождаться таблицами, диаграммами;

К статье необходимо приложить краткие
анкетные данные и фотографию 9 x13
профессионального качества.

Журналда жарық көрген
материалдардың қайта басылуы тек
редакция келісімімен рұқсат етіледі.
Қолжазбалар кері қайтарылмайды және
пікір жазылмайды. Редакция мақала
авторларымен пікір бөліспейді және
баспаға ұсынылған жұмыстың
кемшіліктері мен стиліне жауап бермейді.

Перепечатка материалов,
опубликованных в журнале, допускается
только с разрешения редакции.

Рукописи не возвращаются и не
рецензируются. Редакция может не
разделять мнения авторов статей и не
отвечает за стиль и недочеты в работах,
предоставляемых к печати.

Редакция мекенжайы:
Қазақстан Республикасы,
ШҚО, Өскемен қаласы: 070002,
Гастелло көшесі, 14,
тел.\факс: 8(7232) 22 58 62
jurnal@goroo.ukg.kz

Отпечатано в:
ТОО “Перспектива УМЦ”
РК, ВКО, г.Усть-Каменогорск
ул. Серикбаева, 37
тел: 8(7232) 51 09 33

Таралымы 81 дана

Тираж 81 экзemplяp

Журналдың шығу жиілігі – жылына 6 рет

Периодичность выхода журнала –
6 раз в год

Қазақстан Республикасы, ШҚО,
Өскемен қаласы: 070002,
Гастелло көшесі, 14,
т/ф: 8(7232)22 58 62
jurnal@goroo.ukg.kz

 @jurnal2018